

Prokuratuuri aastaraamat 2017

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [1]

Vasakpoolne paan:

Aastaraamatu leht:

[Riigi peaprokuröri pöördumine](#) [2]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri väärtused ja strateegilised eesmärgid](#) [3]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri tegevuse 2017. aasta ülevaade](#) [4]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri aasta numbrites](#) [5]

Aastaraamatu leht:

[Ühtse kohtlemis- ja karistuspraktika kokkulepped](#) [6]

Aastaraamatu leht:

[Kogukonnaprokurör - kes ta on?](#) [7]

Põhja RP leht (kaart):

[Põhja Ringkonnaprokuratuur](#) [8]

Viru RP leht (kaart):

[Viru Ringkonnaprokuratuur](#) [9]

Lääne RP leht (kaart):

[Lääne Ringkonnaprokuratuur](#) [10]

Lõuna RP leht (kaart):

[Lõuna Ringkonnaprokuratuur](#) [11]

I korrus leht (maja):

[Järelevalveosakond](#) [12]

II korrus leht (maja):

[Süüdistusosakond](#) [13]

Parempoolne paan:

Aastaraamatu leht:

[Aasta prokurör ja aasta ametnik](#) [14]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri personalitöö](#) [15]

Aastaraamatu leht:

[Rahvusvaheline koostöö](#) [16]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri panus õigusloomesse](#) [17]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri aastaraamat 2016](#) [18]

Riigi peaprokuröri pöördumine

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□

Hea lugeja!

Eelmisel aastal arutasid prokurörid palju selle üle, kuid võrd avatud peaks prokuratuur olema. Ühelt poolt on neid, kelle meelest peaks prokuratuuri vaikimine või napsõnalisus vältendama meie kui otsapidi julgeolekuasutuse salapära. Prokuratuur peaks olema diskreetne asutus, mis austab menetlusosaliste eraelu ega otsi odavat kuulsust. Teiselt poolt on neid, kes ütlevad, et ühiskonna turvalisust ja turvatunnet ei saa tagada tagareast. Kogukonna ja valdkonnaga tuleb olla igal võimalikul viisil kontaktis – kui inimesed sind ei tea ja sina oma valdkonda ei tunne, ei võida sa usaldust. Inimesi aidata ja kuritegudega võidelda saab aga siiski läbi usalduse.

Kahtlemata on õigus mõlemal poolel – diskreetsust ja avatust tuleb prokuröritöös igapäevaselt kaaluda. Oma peamistes eesmärkides ja väärtustes oleme püüdnud ehitada kiriku keset küla, eeldades, et professionaalne ja inimesest hooliv prokurör teab, kus kasutada avatust, kus diskreetsust. Igapäevase kommunikatsioonitöö kõrval on käesolev, järjekorras teine aastaraamat ühelt poolt võimalus pakkuda üldistavat sissevaadet prokuratuuri tegevusse ning teiselt poolt viis avada tavapärasest erinevaid või vähem tähelepanu saavaid aspekte prokuratuuri töös.

Läbi eelmise aasta tegelesime prokuratuuris sellega, et sõnastada meie jaoks tähtsaid väärtusi ja eesmärke. See ei olnud vaidlus sõnade üle, vaid peegeldus sellest, milline on meie roll inimeste turvalisusse panustamisel ja õiguste eest seismisel. Igalt prokuröritelt oodatakse kohtueelse menetluse juhina aktiivset rolli, prioriteetide seadmist ning otsustusjulgust. Riikliku süüdistuse rolli täites on meie kohustus tagada kvaliteetsed materjalid, et kohus saaks õigusriigi kohaselt õigust mõista. Nii kohtueelses uurimises kui ka kohtusaalis on aga üheks suurimaks ootuseks kõikide õiguslike asjaolude kõrval kõikide menetlusosaliste väärikas kohtlemine. Kõik kuriteod ei saa tõendatud, suurele osale kannatanutest peame ütleva, et me ei leidnud süüdlast, tõendid jäid napiks või ei leidnud me juhtniitigi. Seda me muuta ei saa, kuid inimeste väärika kohtlemise, selgitamise ja inimikkusega saame kujundada nende arusaama õigussüsteemi usaldusväärsusest.

Prokuröri roll on muutumas laiemaks, nii spetsialiseerunud kui ka kogukonnaprokuröriks olek nõuab lisaks õigusteadmistele palju muid kompetentse, kuid pakub loodetavasti ka vastu palju laiemaid võimalusi tööõnne leidmiseks. Usutavasti leiab selle kohta ka tõendeid mitmetest aastaraamatu artiklitest.

Head lugemist!

Lavly Perling

Riigi peaprokurör

[Peaprokuröri kõne prokuröride üldkogul 6. aprillil 2018.](#) [21]

□

Süüdistusosakond

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□
□

Süüdistusosakonna eesmärk on menetleda kuritegusid, kus põhilisteks märksõnadeks on riiklik julgeolek ja rahvusvaheline mõõde. Täpsemalt on süüdistusosakonna vastutusvaldkonnaks süüdistusfunktsiooni täitmine ametialastes, majandusalastes, kaitsevæteenistus-alastes, keskkonnavastastes, õigusemõistmisesvastastes ning organiseeritud kuritegevusega seotud kuritegudes, mis on piiriüleseid või mille puhul esineb suur avalik huvi, samuti inimsuse- ja rahvusvahelise julgeoleku vastastes kuritegudes, raskemates riigivastastes, kohtuniku poolt toimepandud ning teistes riigi peaprokuröri määratud kuritegudes. Samuti täidab osakond rahvusvahelisest õigusalasest koostööst tulenevaid kohustusi.

Lisaks juhtivale riigiprokuröri töötab osakonnas 8 riigiprokuröri, kellest üks (Raivo Sepp) täidab Eesti esindajana ülesandeid Eurojusti juures. Süüdistusosakonnas on viimaste aastate jooksul menetlusrühmade moodustamisel võetud suund sellele, et riigiprokuröre abistaksid initsiatiivikad ja kogunud abiprokurörid, kes on motiveeritud täitma oma ülesandeid iseseisvalt nii kohtueelses menetluses kui kohtus riigiprokuröri kõrval üldmenetluses osaledes. Riigiprokuratuuri süüdistusosakonna abiprokuröri ettevalmistuse aste peaks olema tasemel, mis võimaldaks tal praktiski edukalt jätkata ringkonnaprokuröri ülesannete täitmisega. 2017. a on ringkonnaprokuröri eksami edukalt läbinud kaks süüdistusosakonna abiprokuröri ning üks asunud konkursil eduka kandideerimise kaudu ülesandeid täitma Eurojustis. Samuti on lähtunud süüdistusosakonnas töölõikude jagamisel roteerumispõhimõtetest: iga riigiprokurör peab olema suuteline tegutsema ja ennast kindlalt tundma igas karistusõiguse valdkonnas.

Lisaks igapäevastele ülesannetele juhtida kohtueelset menetlust ja esindada riiklikku süüdistust on osakonna prokurörid täitnud ka mitmeid teisi ülesandeid. Süüdistusosakonna riigiprokurörid on mitme aasta jooksul vedanud majandus- ja narkoprokuröride tegevusvaldkondade keskendumise ümardaudu, samuti on süüdistusosakonna juhi poolt ellu kutsutud korrupsioonikuritegevuse menetlusprobleemaatikad ja praktiski ühtlustamist käsitlevad õigusnõupidamise formaadid. Riigiprokurör Piret Paukštys koolitab ning nõustab vabariigi prokuröre rahvusvahelise õigusala seadustiku koostöös. Riigiprokurör Inna Ombler on osalenud aktiivselt õigusteadlaste päevade ettevalmistamisel, samuti on ta jätkuvalt aktiivselt kaasa löönud kriminaalmenetluse seadustiku revisjoni komisjonis ja korraldanud vastavasisulisi prokuratuurisiseid nõupidamisi. Teised riigiprokurörid on aktiivselt kaasa löönud oma valdkonna menetlus- ja karistuspraktika kujundamisel nii organisatsiooni sees kui väljaspool seda, kuuludes ka mitme valitsuskomisjoni koosseisu. Riigiprokurör Laura Feldmanis on aastate kestel aktiivselt panustanud akadeemilisse õppetöösse – erinevate loengute/seminaride läbiviimisele ülikoolis ning kaitsnud 2017. a lõpus edukalt oma doktoritöö karistusõiguse valdkonnas.

Majanduskuritegevuse menetlemisel võeti 2017. aastal suund menetlusasutuste enda poolt info kogumisele ja analüüsimisele, kaardistamiseks kõige probleemsemad sektorid majanduskuritegevuse valdkonnas ja keskendumaks just selliste kuritegevuse menetlemisele, mis kõige olulisemalt mõjutavad majanduskeskkonda puhtust ja ausust ning millest võib kasu lõigata organiseeritud kuritegevus. Piiriüleste juhtumite menetlemine on läinud iga aastaga efektiivsemaks ning selle eesmärgiks on välistada olukorrad, kus isik pääseb kriminaalvastutusest või kriminaaltulu konfiskeerimisest vaid seetõttu, et kuritegevuse toimepanemiseks ja kriminaaltulu ülekandmiseks kasutatakse välisriikide äriühinguid ja välisriikide pangakontosid. Just sel eesmärgil on 2017. a asunud süüdistusosakonda uus riigiprokurör Marek Vahing, kelle põhiülesanneteks on kriminaaltulu tuvastamise valdkond ja selle arendamine rasketes ja keerulistes organiseeritud ning piiriülese kuritegevusega seotud valdkondades, samuti senisest tihedama ja kuritegevust pärssivama koostöö kujundamine Finantsinspektsiooni, Rahapesu Andmebüroo, Maksu- ja Tolliameti ning Kriminaaltulu tuvastamise bürooga.

Kriminaalasjadest võib 2017. aastal olulisematena tuua välja järgmised:

- Arvestades, et süüdistusosakond vastutab riigivastase kuritegevuse vastase võitluse eest, siis tuleb nentida, et vastavad trendid on jätkuvalt kasvamas. Endiselt on olemas Vene Föderatsiooni eriteenistuste huvi Eesti territooriumil info kogumise vastu.
- Korrupsioonikuritegevuse valdkonnas jõustus kohtuotsus 4 isiku suhtes selles, et Maanteeameti Tallinna Mustamäe teenindusbüroo peaspetsialist võttis mitmete isikute käest altkäemaksu selle eest, et nõutele mittevastavad ja Eestis esmarestreeritavad sõidukid läbivad registreerimise ülevaatus (kriminaaltulu summas 4140 eurot); samuti saadi kohtuotsus nn passimaffia kuritegeliku ühenduse asjas, milline oli suunatud raha eest EV kodakondsuse ja elamislubade võimaldamisele (9 kuritegeliku ühenduse liiget süüdi mõistetud, kriminaaltulu summas 9297 eurot), kohtusse saadeti 12 isikut Tallinna Sadama endiste juhtide altkäemaksuasjas seoses laevatehastelt vara vastuvõtmisega.
- Narkokuritegevuse valdkonnas jõustusid järgnevad olulise mõjuga kohtuotsused:
 - 3 isiku suhtes ülisuure koguse haši piiriüleseks käitlemise;
 - 5 isiku suhtes asjas, milles isik varustas amfetamiiniga isikuid, kes omakorda varustasid Tallinnas ja Tartus tegutsevaid vaheastme diilereid, kokku saadi narkootilist ainet kätte ca 10 kilo (konfiskeeritud kriminaaltulu oli summas 32 785 eurot);
 - Isiku suhtes, kes käitles ca 38 kilo marihuaanat ning kellelt kriminaaltulu konfiskeeriti 55 460 euro väärtuses;
 - 3 isiku suhtes asjas, milles toodi Peterburist Eestisse vedelat 3-metüül-fentanüüli (ca 80 grammi, s.o umbes 1,5 kilo pulbri valmistamiseks tarvilikus koguses) ning konfiskeeriti kriminaaltulu summas 304 938 eurot;
 - Kriminaalasjas, milles isik käitles suures koguses fentanüüli ning konfiskeeriti kriminaaltulu summas 466 489 eurot.

Kohtusse saadetud kriminaalasjadest võib välja tuua 6 isiku süüdistamise seoses esimese Eestis avastatud ja kõrvaldatud fentanüülilaboriga.

- Kohtuotsus saadi investeerimiskelmuses summas 1 161 515 eurot ning sellega seonduvas rahapesus summas 766 776 eurot (kriminaaltulu tuvastati tsiviilhagi hüvitamiseks 165 000 eurot).
- Organiseeritud kuritegevuse valdkonnas said kohtuotsuse nn Dikajevi kuritegelikust ühendusest eraldatud 8 süüdistatavat (kolm neist kuritegeliku ühenduse süüdistusega), kellelt konfiskeeriti kriminaaltulu 80 000 eurot.

2018. a on süüdistusosakonna eesmärkideks riikliku julgeoleku tagamine riigivastase ja organiseeritud kuritegevuse tõkestamisega seonduvalt, samuti rahvusvahelise rahapesu tõkestamine ja avastamine ning kriminaaltulu varasemast veelgi jõulisem ja tulemuslikum tuvastamine, arestimine ja konfiskeerimine.

Steven-Hristo Evestus

Juhtiv riigiprokurör

Järelevalveosakond

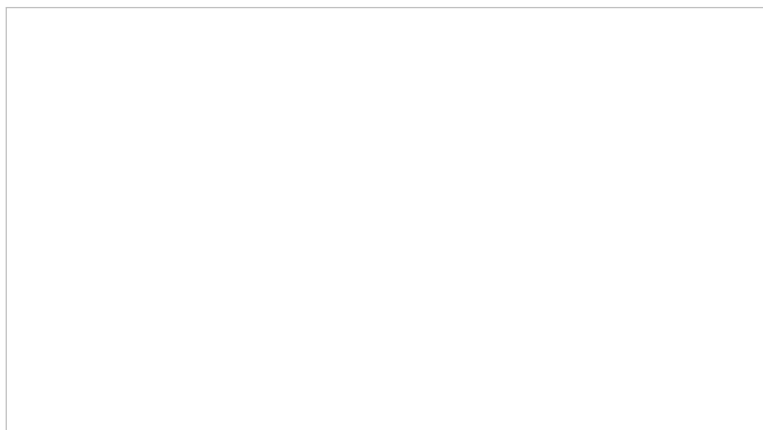
- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□

Riigiprokuratuuri järelevalveosakonna vastutusvaldkonnaks on kriminaalmenetluses prokuröride määruste või menetlustoimingute peale esitatud kaebuste lahendamine, prokuratuuri põhitegevuse analüüsimine ja kontrollimine, prokuröride nõustamine ning prokuratuuri põhitegevust käsitlevate õigusaktide väljatöötamisel osalemine ning süüdistusfunktsiooni täitmine prokuröride poolt toime pandud kuritegudes.

2017. aastal lahendas järelevalveosakond 607 kaebust kriminaalmenetlustes prokuröride poolt vastuvõetud lahendite ja toimingute peale. Seejuures 51% kaebustest esitati abiprokuröride ja 35% ringkonnaprokuröride lahenditele. 432 kaebust jäeti rahuldamata (71%) ja 122 rahuldati (20%). Läbi vaatamata jäeti 53 kaebust ja seda eelkõige põhjusel, et kaebuse esitas kaebeõiguseta isik, s.t tegemist ei olnud kannatanuga, vaid kuriteoteate esitajaga. Kriminaalmenetluse seadustiku §207 sätete kohaselt saab kaebuse kriminaalmenetluse alustamata jätmisele või lõpetamisele esitada aga vaid kannatanu.

Rahuldatud kaebustest oli enim seotud kriminaalmenetluse lõpetamise määruste tühistamisega (62). Lisaks tühistati 35 kriminaalmenetluse alustamata jätmise otsust ja rahuldati kolm kaebust süüteomenetlusega tekitatud kahju hüvitamiseks ning 2 kaebust seondult jälitustegevusega saadud andmete tutvustamisega. Kõige rohkem tühistati Põhja Ringkonnaprokuratuuri (69) ja kõige vähem Riigiprokuratuuri (1) lahendeid. Võttes aga arvesse rahuldatud kaebuste osakaalu kõikidest piirkonna kaebustest, oli tühistatud lahendite arv suurim Viru prokuröride osas (23%).

Kriminaalmenetluse lõpetamiste tühistamised järelevalveosakonna poolt ringkonniti

Järelevalveosakond hoiab end kursis ka sellega, mis saab kriminaalmenetlustest pärast tühistamist edasi. Enamus kaebuste ajendil alustatud või uuendatud kriminaalmenetlustest lõpetatakse kas KrMS §-de 200 või 200¹ alusel, kuid 2017. aastal jõustus 19 kriminaalasjas süüdimõistev otsus ja 11 kriminaalasjas kohaldati otstarbekusest lõpetamist. Neist olid 19 Põhja, 5 Lääne, 4 Viru ja 2 Lõuna RP lahendid.

Huvitavamad juhtumid olid:

- Kriminaalasjas nr 13240104444 menetleti KarS § 201 lõikes 1 ettenähtud omastamise kuritegu, mis seisnes selles, et pärast kinnistu müüki enampakkumisel omastas endine omanik kinnistul ja sellel asuvatest tootmisruumidest asju. Kriminaalmenetlus lõpetati Viru Ringkonnaprokuratuuris kahel korral, sest alguses leiti, et vara äraviimine ei olnud tõendatud ja teisel korral, et omastatud vara ei olnud kahtlustatavale võõras. Riigiprokuratuur rahuldaskannatanu kaebused ja uuendas kahel korral menetluse. 26.06.2015 saatis ringkonnaprokurör süüdistusakti üldmenetluses kohtusse. Kohtuasjas nr 1-15-5287 jõustus Riigikohtu 11.01.2017 määrusega süüdimõistev otsus, millega karistati süüdlast KarS § 201 lg 1 järgi 4 kuu vangistusega tingimisi 2-aastase katseajaga koos kohustusega hüvitada kannatanule tekitatud kahju.
- Kriminaalasjas nr 13230102187 menetleti KarS § 169 lg 1 ettenähtud kuritegu (vanema poolt lapsele elatusraha mittemaksmine). Siin lõpetati kriminaalmenetlus Põhja Ringkonnaprokuratuuris tervelt kolm korda, sest prokurörid leidsid kogutud tõendite pinnalt, et lapse isal ei olnud võimalust elatusraha maksta. Järelevalveosakond rahuldaskolm korda kannatanu kaebuse ja uuendas menetluse, sest tõendid viitasid, et kahtlustataval oli piisavalt vara välisriigis, mille arvelt oleks saanud oma kohustusi lapse ees täita. Ringkonnaprokurör edastas 13.06.2016 süüdistusakti üldmenetluses kohtusse, kus Riigikohtu 06.03.2017 määrusega jõustus süüdimõistev otsus, millega karistati süüdlast 6-kuulise vangistusega, mis asendati 180 tunni üldkasuliku tööga.
- Kriminaalasja nr 16230101194 menetlus sai alguse Riigiprokuratuuris kannatanu kaebuse alusel, kelle kuriteoteates ei leitud Põhja prefektuuris ja ka Põhja Ringkonnaprokuratuuris kuriteole viitavaid tunnuseid, mistõttu kriminaalmenetlus jäeti alustamata. Pärast riigiprokuröri poolt menetluse alustamist ja juhiste andmist, viidi kohtueelne menetlus läbi ning ringkonnaprokurör edastas süüdistusakti üldmenetluses kohtusse. 22.03.2017 mõistis Harju Maakohus isiku õigeks, kuid ringkonnaprokurör vaidlustas otsuse ning Tallinna Ringkonnakohus mõistis isiku osaliselt süüdi KarS § 385 lg 2 ettenähtud kuriteos (võlgniku poolt vara kohta valeandmete esitamine kohtutäiturile ja kohtule vande andmisel). Kohtuotsus nr 1-17-475 jõustus Riigikohtu määrusega 19.12.2017.

Lisaks prokuröride nõustamisele ja kaebuste lahendamisele täitsid riigiprokurörid osakonna tööplaani tulenevaid ülesandeid. Kui jälitustegevuse seaduslikkuse kontroll on muutunud osakonna tegevuses juba tavapäraseks, siis prokuröride kui kohtus riiklike süüdistajate tegevuse analüüsimine oli ka järelevalveosakonna jaoks uudne, aga see-eest huvitav ja põnev väljakutse.

- Riigiprokurör Laura Vaik analüüsis koos konsultant Kaspar-Urmas Ojaga, kui palju ja miks mõisteti isikuid õigeks 2015. ja 2016. aastal üldmenetluses otsuseni jõudnud kriminaalasjades (vt ka aastaraamatu [artiklit](#) [22] ning [analüüsi](#) [23]).
- Riigiprokurör Andres Ülviste analüüsis prokuröride kohtus esitatud avakõnesid (vt ka aastaraamatu [artiklit](#) [24]) ning koostöös

arendusnõunik Jako Sallaga alaealiste menetlusosaliste erikohtlemist kriminaalmenetluses.

- Riigiprokurör Kadri Väling analüüsis koos konsultant Lauri Jõgiga 2017. aasta maakohtutest kriminaalasijade prokuratuuri tagastamise põhjuseid (vt analüüsi [siit](#) [25]).

2017. aasta paistis silma viljaka õigusloome poolest, sest järelevalveosakond valmistas ette Prokuratuuri arvamusi kahekümne eelnõu või väljatöötamiskavatsuste kohta.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar

Juhtiv riigiprokurör

□

Lõuna Ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□
□

Seega seni küllaltki rahulikuna püsinud Lõunas ringkonnas möödus 2017. aasta üsna suurte personaliliikumiste tähe all. Lisaks juhtivprokurööri vahetusele alustas tööd ka uus eriasjade prokurör. Lapsehoolduspuhkusest naasesid nii üks vanemprokuröridest kui ka mitmed ringkonna- ja abiprokurörid.

2017. aastal tegelesime uute väljakutsetega nii kogukonna kui ka riiklikul tasandil:

- Alustasime esimesena riigis täiesti uue suunaga joores juhtide kohtlemispraktikas – võimalikult inimkeskse lähenemise kaudu püüame leida igale õigusrikkujale just talle sobiva ja edasisi süütegusid ennetava mõjutusvahendi.
- Lõuna prokuröride eestvedamisel ühtlustati 2017. aastal kohtupraktikat nii vägivallakuritegude kui ka sundravi kohaldamise teemadel.
- Kogukondade tasandil tegelesime süsteemselt nii perevägivalla juhtumite suurema avastamise ja lahendamise kui ka tänavakuritegevusega. Lahenduse leidsid suur tööriistavarguste ja narkoainete müümise laine Viljandimaal ja alaealiste gruppide tänavakuriteod Valgamaal. Kogukonnaprokurörid leidsid tee inimesteni mitte ainult kriminaalmenetluste kaudu, vaid kohtumistel õpilaste, eakate, kohalike omavalituste või muude huvigruppidega. Võtsime osa nii asjakohaste võrgustike tööst kui ka ennetustegevusest, suhtlesime kohaliku meedia vahendusel avalikkusega ning avaldasime arvamust ajakirjandusväljaannetes.

Riigi julgeoleku ja turvalisuse küsimused

Lõuna Ringkonnaprokuratuur katab kokku kuut maakonda ning meie valvata on ka suur osa Euroopa Liidu piirist Venemaaga. Pärast 2018. aasta alguse haldusreformi on pea kogu Peipsi järv Lõuna Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas. Organiseeritud kuritegevusele spetsialiseerunud prokurörid tegelevad igapäevaselt Venemaalt pärit ja ka sealt juhitavate grupeeringutega, kelle sihiks on kas inimkaubandus, salakaubavedu, varavastased kuriteod või kõik korraga. Samuti annavad Lõuna piirkonnale tooni Eesti-Läti piiri eripäradest tulenevad menetlused, milles tuleb tegeleda välismaalaste menetlustoimingutele kutsumise, tõlkimisprobleemide või igapäevase infovahetusega lõunanaabritest kolleegidega. Muu hulgas ka seetõttu on rahvusvaheline koostöö üha rohkem saamas prokuröride igapäevatöö osaks. Nn piirikuritegude lahutamatuks osaks on saanud võimalikult kiire menetlus ning väljasaatmise ja sissesõidukeeldude kohaldamine.

Ühiskonna alustalad – lapsed ja majandus

Alaealistele spetsialiseerunud prokurörid jätkavad kõrgetasemelist tööd, hoides menetlustähtjaid järjekindlalt kontrolli all, seades alati esikohale kas alaealise kannatanu huvid või suunates alaealist süüdlast õiguskulele teele just talle mõjusa meetmega. Prokurörid teevad igapäevaselt koostööd nii psühholoogide, meedikute, kohaliku omavalitsuse, lastekaitse, kriminaalhoolduse kui ka teiste selle valdkonna spetsialistidega. Hea võrgustikutöö üheks näiteks on Põlvamaal käivitunud MARAC-programm, mis keskendub perevägivalla juhtumitele ning kuhu on kaasatud lisaks teistele spetsialistidele ka prokuratuur. Koos püütakse leida kõikidele osapooltele parimaid lahendusi ikka selleks, et inimeste elusisipuntraid lahti harutada ning anda lastele võimalus ehitada toredale lapsepõlvele helgem tulevik.

Majanduskuritegude vallas on Lõuna prokuröridel ette näidata märkimisväärseid töötulemusi:

- kaks kohtuastet on Kõpu vallavanemale korruptsioonikuritegude eest mõistnud reaalse vangistuse;
- maakohus on saatnud trellide taha soodustuskelmuses süüdistatava;
- talunikelt vilja välja petnud grupeeringu liikmed tunnistati süüdi, mõisteti neile reaalsed vanglakaristused ning saadi neilt kokku ka ligi 200 000 eurot, millest kannatanutele tekitatud kahju hüvitada;
- kohtusse jõudis kriminaalasi, milles OÜ Agriland ning sellega seotud füüsilised ja juriidilised isikud taotlesid PRIA-lt pettuse teel toetust kokku üle 7 miljoni euro, millest PRIA maksis välja 4,5 miljonit eurot;
- lõpplahenduse leidis kurikuulus Raivo Paala kriminaalasi, mis kokku üle kuue-aastase kohtumenetluste jada järel lõpuks 2017. aasta veebruaris jõustunud kohtuotsuseni jõudis;

Majandusvaldkonnas on fookuses kindlasti olnud ka korruptsioonikuriteod kohalikes omavalitsustes. Nii peeti Lõuna Ringkonnaprokuratuuri juhtimisel oktoobrikuus kinni korraga kaks Tartu abilinnapead ja saadeti kohtusse korruptsioonisüüdistusega nii Tartu kui ka Kõpu vallavanemad, samuti Ülenurme abivallavanem, ning saadi süüdimõistvad kohtuotsused Puka vallvanema ja Kallaste volikogu esimehe korruptsiooniasjades.

Enim rahulolu valmistab karistuspraktika mõningane muutus raskete majanduskuritegude osas – juba ammu on aeg hakata ka majanduskuriteos süüdistatavale mõistma karistusi, mida seadusandja ette on näinud. Lisaks karmimatele karistustele tegude eest, mis riigi majandust ja avalikku usaldust olulisel määral negatiivselt mõjutavad, on enam tähelepanu pööratud ka süüdlaste varalisele mõjutamisele. Süüdlaste varaline mõjutamine ei ole enam pelgalt loosunglik sõnakõlks. Valdavas osas kriminaalmenetlustest toimub paralleelselt tõendite kogumisega ka info kogumine süüdlaste vara, tekitatud kahju ja selle hüvitamise või kriminaaltulu konfiskeerimise vajaduse osas.

Inimesed

Lõuna Ringkonnaprokuratuuri eripäraks on väga suur staažikate inimeste osakaal – üle 90% inimestest on prokuratuuris töötanud kauem kui 10 aastat. Seejuures 37st aasta lõpu seisuga Lõuna Ringkonnaprokuratuuris tööl olnud prokurörist 19 on selles ametis olnud juba üle 20 aasta.

Pikk staaž aga ei tähenda tingimata mugavustsooni kinnijäämist ja vähemat paindlikkust. Meie kogenud prokurörid osalevad aktiivselt koolitustel ning on toeks, kelle kõrval saavad noored õppida ja areneda. Nii mitmedki Lõuna Ringkonnaprokuratuuris esimesi samme õigusmaastikul tegevad praktikandid on asunud hiljem tööle just prokuratuuris, aga ka kohtusüsteemis.

Tulevik

2018. aasta peamiseks eesmärgiks Lõuna Ringkonnaprokuratuuri vaates on töö kvaliteedi jätkuv parandamine. Samuti tuleb meil kohaneda nii sisemiste kui ka väliste muutustega: alaealiste komisjoni kadumise järgselt õigusrikkujate menetluste osas võrgustikutöö käivitamisega, haldusreformiga kaasnevate muudatustega, süüdlaste laiaulatuslikuma varalise mõjutamisega, toe ja kahju hüvitamise pakkumisega kannatanutele ning kiiremate ja tõhusamate menetlustega. Tartu kui Lõuna piirkonna keskus jäägu heade mõtete linnaks ka prokuratuuri vaates ja kriminaalmenetluslikus mõttes.

Kairi Kaldoja,

Lõuna RP juhtivprokurör

Lääne Ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□
□

2017. aastal Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas kuritegevus langes. Käime ülejäänud riigiga üsna ühte jalga, kuivõrd tõusis vägivallakuritegude registreerimine, vähenes aga varavastaste ja liikluskuritegude arv. Kuritegevuse vähenemisel on mitmeid põhjusi, nende hulgas kindlasti ka õiguskaitseasutuste kiirem reageerimine ning tähelepanu pööramine turvalisust enam häirivatele probleemidele. Inimeste arv, kes peavad kuritegevust riigis oluliseks probleemiks, on Lääne- ja Kesk-Eestis kõige väiksem, 2%. Tõusnud on ka nende inimeste arv, kes tunnevad ennast kodukohas liikudes turvaliselt. Teisalt tuleb kuritegevuse vähenemise juures arvestada, et palju kuritegevust on varjatud. Seetõttu ootame ja peame väga oluliseks, et iga kuriteo ohver saaks riiki usaldada ning annaks endaga juhtunust teada.

Eelmisel aastal kogunesid prokurörid üle riigi, et arutleda kogukonnaprokuröri institutsiooni üle. Kogukonna vajadusi arvestav menetlus ei ole prokuratuurile midagi võõrast – nii oleme aastaid analüüsinud ning tegelenud kogukonnas enam probleeme põhjustavate kuritegude ja kuritegelike gruppidega. Viimastel aastatel torkasid silma piiriülesed kuriteod, kus lõunanaabrite kuritegelikud grupid panid Eestis toime vargusi ja kelmusi. 2017. aastal saavutasid meie prokurörid kohtus mitu süüdimõistvat kohtuotsust kuritegeliku ühenduse juhtidele, kes vedasid eest Eestis kelmuste ning varguste toimepanemist. Sihikindel töö on viinud tulemusteni, kuna piiriülene kuritegevus vähenes 2017. aastal tunduvalt.

Kogukonna vaates oli 2017. aastal oluliseks ka süüdistuse esitamine Sindi linnas tegutsenud kuritegelikule grupile. Sarivarguste toimepanijatega tegeleti Rapla ja Lääne maakondades. Kõikides maakondades pöörati tähelepanu narkootikumide kättesaadavuse vähendamisele. Aasta olulisemaks sündmuseks oli selles valdkonnas Pärnu linnas toimunud suurüritus Weekend.

2017. aasta eesmärgiks oli senisest kiiremate, kannatanu huve veelgi rohkem arvestavate ning karistuse eesmärke paremini järgivate menetlusotsuste vastuvõtmine. Sellise menetlusotsuse vastuvõtmiseks on väga oluline ametkondadevaheline info jagamine. 2017. aasta lõpus alanud lähisuhtevägivalla vastu võitlemise pilootprojekt Pärnu linnas, mille käigus kasutatakse uusi lähenemisi ning senisest tihedamat ja kiiremat suhtlemist, andis eesmärgi täitumiseks täiendava tõuke.

Mitmekülgsemate karistuse alternatiivide kasutamise ja individualiseeritud mõjutusvahendite rakendamiseks sai 2017. aastal alguse Lääne Ringkonnaprokuratuuri prokuröride koostöö haiglatega, et mõjutada kahtlustatavaid alkoholihoobest tingitud kuritegude puhul läbi alkoholitarvitamise häire ravi ning vähendada seeläbi kuritegevuse retsidiivsust ning alkoholi kuritarvitamisest tingitud kahjusid.

Karistus on seda mõjusam, mida kiiremini see teole järgneb. 2017. aastal pöörasime Lääne Ringkonnaprokuratuuris menetluskiirusele palju tähelepanu. Nii politseis kui ka prokuratuuris pikalt menetluses olevate kriminaalasjade osakaal Lääne Ringkonnaprokuratuuris vähenes ning on vabariigis väiksem. Alaealiste kahtlustatavate puhul suutsime vähem kui 4 kuuga menetlusotsuseni jõuda 91 protsendil juhtudest.

Järgneviks, 2018. aastaks ootavad Lääne Ringkonnaprokuratuuri prokuröre ees alaealiste õigusrikkujatega seotud muudatused, kus eesmärgiks on kiirem ning lapse huve arvestav sekkumine, koostöö kohalike omavalitsustega ning taastava õiguse põhimõtete rakendamine.

Senisest veelgi olulisemaks muutub koostöö patrullpolitseinikega, kuna nemad jõuavad esmaste reageerijatena kuriteo sündmuskohale ning puutuvad kokku kannatanutega. Patrullpolitseinike kvaliteetne töö on kohtukõlbulike tõendite kogumisel määrava tähtsusega.

2017. aastal kahekordistus kohtuotsuste arv, milles konfiskeeriti kriminaaltulu. Ka 2018. aastal on kriminaaltulu leidmine ja äravõtmine meie üks olulisematest eesmärkidest. Kriminaaltulu kõrval on oluline suunata juba menetluse ajal kahtlustatavat kannatanule kahju hüvitama ning otsustavamalt arestida vara tsiviilhagi katteks.

Üks eesmärkidest on tõsta prokuröri töö kvaliteeti. See saab paraneda läbi koolituste ning üksteiselt õppimise. Korraldasime 2017. aastal Lääne Ringkonnaprokuratuuris sisekoolituse, kus jagasime vastastikku kogemusi huvitavamatest töövõitudest. Senisest enam ootame töö kvaliteedi tagamisel ning ühtsete praktikate väljakujundamisel vanemprokuröride panust.

Soovin kõigile tegusat 2018. aastat!

Kristine Tamm,

Lääne RP juhtivprokurör

□

Põhja Ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□
□

Prokurör ei ole ametnik, kellega on võimalik kohtuda vaid kohtusaalis või teleekraani vahendusel. Põhja Ringkonnaprokuratuuri prokuröre kutsutakse tihti esinema koolitundidesse, ümarlaudadele ettevõtjate või ametiühendustega, samuti kohtumistele mõne kogukonna inimestega, konverentsidele nii Eestis kui ka välismaal. Selle põhjuseks pole see, et oskame hästi kommenteerida pooleliolevaid kriminaalmenetlusi, või anda edasi teadmiseid juristitööst, vaid ka see, et meie amet on põnev ning huvitab kuulajaid.

Toon mõned näited 2017. a menetlusotsuse saanud kriminaalasiadest, mille lahendamist peame ise aasta kontekstis tähelepanuväärseks:

- Menetluspraktikas harvaesinevalt esitasime süüdistuse emale selles, et ta on kaasa aidanud oma enda lapse väärkohtlemisele.
- Jõudsime kohtuprotsessini Süüria kodaniku üle, kes pani süüdistuse kohaselt põlema oma naise.
- Kahele mehele esitasime süüdistuse ülisuure koguse äärmiselt ohtliku karfentanüüli (4 miljoni doosi) käitlemise eest.
- Ühe kriminaalasia raames esitasime süüdistuse kokku 17-le isikule pangakaartide kopeerimises ja kelmuste toimepanemises.
- Saatsime kohtusse Linnahallis aset leidnud topeltmõrva kriminaalasia.

Need üksikud näited kriminaalasiadest annavad sissevaate Põhja Ringkonnaprokuratuuri töösse eelmisel aastal. Prokuratuuri kõige suuremas ringkonnas oli 2018. a alguses menetluses ca 1300 kriminaalasia. Nende kriminaalasiade hulgas on nii keerukaid ja juba kohtueelse menetluse vältel suurt kõlapinda saanud kriminaalasi, kui ka masskuritegusid, milliseid pannakse Tallinnas ja Harjumaal toime kümneid kordi päevas.

Ainuüksi Põhja RP prokuröride menetluses olnud kriminaalasiadest rääkimine on põnev, kuid prokuröri töö teeb huvitavaks just see, milliste väljakutsetega prokurörid selliste kriminaalasiade kohtusse saatmiseks kokku puutuvad. Tänapäeval ei ole prokurör see, kelle lauale tuuakse toimik kogutud tõenditega ning kes saadud paberipakiga kohtusse läheb. Prokurör on kohtueelse menetluse juht, kes algusest peale tegutseb koos uurijatega, vastutab menetluse kvaliteedi eest ning esindab riiklikku süüdistust kohtus. Põhja RP prokuröride jaoks on igapäevane koosolekute läbiviimine uurimisametustega või isiklik ja vahetu osavõtt menetlustoimingutest.

Ühiskonna vajadustest lähtuvad eesmärgid

Koostöös menetlusametustega oleme võtnud suuna, kus üritame tööressurssi jagada lähtuvalt ühiskonna vajadusest. Põhja Ringkonnaprokuratuuri 2017. a töös väljendus selline töö planeerimine mitte ainult selles, et seadsime endile osakondade kaupa konkreetseid eesmärgi, vaid valisime enda eesmärgid selliselt, et need avaldaksid mõju mitte ainult üksikutele süüdistatavatele, vaid meie turvalisusele tervikuna.

- 2017. a võtsime narkokuritegudes eesmärgiks nende isikute väljaselgitamise, korraga enam kui 50 grammi fentanüüli – just selliste isikute tabamine mõjutab fentanüüliturgu kõige enam ning sel viisil välditakse eelkõige ravi vajavate sõltlaste massilist menetlemist karistussüsteemis. Sellisel viisil seatud sihtmärkide hulgas olid ka karfentanüüliga tabatud mehed.
- Teame, kes on Harjumaal ning Tallinnas kõige aktiivsemad korterivargad – just nende tabamisele keskendumine ning neile nende ohtlikkusele vastavate karistuste küsimuse tulemusena on Põhja RP piirkonnas korterivarguste arv langenud märgatavalt viimase kahe kümnendi madalaimale tasemele.
- Kuna üheks olulisemaks ajendiks kuritegude toimepanemisel on omakasu, oleme enda tähelepanu fookuse seadnud ka kriminaaltulu tuvastamise ning kannatanutele kahjude heastamiseks varade väljaselgitamise. Konfiskeerisime 2017. a kurjategijatelt enam vara kui aasta varem – kokku . Samuti uurime üha enam kahtlustatavate varalist seisust seoses sooviga enamatele kannatanutele kahjusid hüvitada.
- Lisaks muule seadsime 2017. aastal eesmärgi olla inimestele lähemal, viies avalikkuseni rohkem teavet meie tööst; teha koostööd omavalitsustega läbi kogukonnaprokuröride, selgitada paremini kannatanu kaitse võimalusi ning leida kriminaalmenetluste käigus just konkreetseid kahtlustatavaid kõige paremini mõjutavaid mõjutusvahendeid.

Prokurörid on aktiivselt osalenud ka tööülesannetes, mis ühegi konkreetse kriminaalmenetlusega ei pruugigi seotud olla. Näiteks võtsid Põhja RP prokurörid osa 2017. a EL eesistumise turvamisega seotud ettevalmistustööst. Aastaid on politsei ja prokuratuuri eesmärk olnud segaste asjaoludega surmajuhtumite kontrollimine, mis 2017. aastal viis algselt õnnetusjuhtumiks peetud sündmuse puhul Eestisse pagulasena saabunud süürlase süüdimõistmiseni enda abikaasa süüdamises.

Mul on siiralt hea meel selle üle, et 2017. aastal tuli Põhja RPsse tööle uusi noori inimesi. Meie hulgas töötab nii mõnigi konsultant või prokurör, kes on prokuratuuriga esmakordselt kokku puutunud kas töövarjupäeval osaledes või praktiliselt. See tähendab, et prokuröritöö ei tundu huvitav mitte ainult selle töö tegijatele, vaid on seda päriselt.

Taavi Pern,

Põhja RP juhtivprokurör

□

Viru Ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

Viru ringkonnaprokuratuuri iseloomustab tänasel päeval kõige paremini kolm märksõna:

- meeskonnatöö,
- eesmärgile pühendumus ja
- arenemisjulgus.

Need põhimõtted on aidanud meil 2017. aastal oluliselt vähendada siin piirkonnas mureks olnud menetlusjääki, viia miinimumini pikkade menetluste arv ning teha teiste piirkondadega võrreldes kõige rohkem menetlusotsustusi ühe prokuröri kohta. Meie prokuröride ja menetlejate ühise töö tulemusel konfiskeeriti jõustunud kohtuotsustega kuritegelikku tulu kokku 743 421 € suuruses summas, mida on üle kahe korra rohkem kui 2016. aastal.

2017. aastal vahetus piirkonnas juhtivprokurör – Margus Gross siirdus tagasi kodusesse Lõuna Ringkonnaprokuratuuri, kus ta nüüd on ametis eriasjade prokurörina.

Olulise organisatsiooni puudutava muudatusena kujundasime ümber osakondade struktuuri, luues eraldi piirkonnaülese raskete kuritegude osakonna ning liites kokku üheks osakonnaks Rakvere ja Jõhvi politseijaoskondade menetlusi juhtivad prokurörid. Praeguseks on prokuröridest ja menetlejatest moodustunud kindlad meeskonnad ja see on oluliselt parandanud nii menetluste kiirust kui ka kvaliteeti. Arenguruumi on aga ka sellel alal veel küllaga ja aastal 2018 pöörme suuremat tähelepanu just juriidilise keele ja kultuuri kvaliteedi tõstmisele.

Aja märgina on meil nagu mujalgi aktualiseerunud vajadus pöörata teravdatud tähelepanu küberkuritegevusele. Eelmisel aastal mõisteti Virumaal süüdi seitse isikut, kelle tegevuse eesmärgiks oli arvutuikelmuse teel saadud erinevatest riikidest pärit isikute krediitkaartidelt omastatud raha päritolu varjamine Virumaal elavate variisikute kontosid kasutades. Konfiskeerida õnnestus musta raha üle 60 000 euro. Samuti konfiskeeriti üle 58 000 euro suuruses summas kriminaaltulu, mille kurjategijad teenisid võõraid krediitkaarte kasutades ostetud kaupade edasimüügiga.

Kui 2016. aasta olulisimaks töövõiduks võis pidada Roman Smirnovi grupeeringu liikmete süüdistusaja kohtusse saatmist, siis 2017. aastal järgnes sellele süüdimõistev kohtuotsus, millega ühenduse liikmed mõisteti pikaajalisse vangistusse ning konfiskeeriti üle 300 000 euro grupeeringu tulusid. Teiseks aasta suurimaks kohtuasjaks võib pidada maksukuritegude toimepanemisele spetsialiseerunud kuritegeliku ühenduse looja Andrei Leppiku suhtes süüdimõistva kohtuotsuse jõustumist. Seitse aastat reaalselt vangistust ja üle 60 000 euro suuruses summas konfiskeeritud vara – see on pretsedent, mis väärrib esiletoomist. Selliseid edukaid ja olulisi menetlusi oli teisigi, teoks said nad just tänu tublidele inimestele.

Lõpetuseks soovin tänada noori, kes on murdnud müüdi, et elu on võimalik vaid pealinnades ja tulnud Virumaale tööle. Tänu ka põliste virumaalastele, kes on olnud ja jäänud, tagades sellega järjepidevuse ja kohalike oludega arvestamise.

Ene Timmi

Viru RP juhtivprokurör

Prokuratuuri väärtused ja strateegilised eesmärgid

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

1. Vähendada kuritegevusest tekkivat kahju ja kannatusi läbi kannatanute väärrika kohtlemise ning huvide esile seadmise.

- Töötame välja ja rakendame kannatanute kohtlemise ühtse praktika kokkuleppe.
- Loome süsteemi kannatanutelt tagasiside kogumiseks ning võtame ettepanekuid arvesse tööprotsesside kujundamisel ning praktika muutmisel.
- Läbi prokuröride ja prokuratuuri ametnike koolitamise, infosüsteemide arendamise ning kirjalike suhtlemisvormide parandamise tagame informatsiooni kättesaadavuse ja selguse, suurendades kannatanute teadlikkust oma õigustest.
- Toetame kuriteoga tekitatud kahjude vabatahtlikku hüvitamist ja heastamist võimalikult varajases menetlusetapis ning tsiviilhagide kaudu nõuete esitamist ja eelistamist riiginõuete ees.
- Oleme aktiivsed osalejad kannatanuid puudutavates koostöövõrgustikes, pakume ise välja lahendusi ning panustame ühiskonna teadlikkuse kasvu ja ennetusse.

Selle tulemusena kasvab kannatanutele hüvitatud või heastatud kahju, paraneb rahulolu informeerituse ja kohtlemisega ning kõrge abivajadusega kannatanud jõuavad neile vajalike teenuste või toetusmeetmeteni.

2. Vähendada korduvkuritegevust läbi kahtlustatavate ja süüdistatavate põhiõigusi austava ja mõjusa kohtlemise.

- Prioriteetsete kuritegude tõhusaks ja tulemuslikuks lahendamiseks tagame spetsialiseerumise ja erikoolituse ning tõhusa koostöö uurimisasutustega.
- Vähendame pikkade menetluste arvu ning menetluspikkust kahtlustatava jaoks kohtueelses menetluses.
- Rikastumise eesmärgil toime pandud kuritegude puhul rakendame esmajärjekorras toimepanija mõjutamist läbi kriminaaltulu konfiskeerimise ning tsiviil- ja riiginõuete tagamise.
- Analüüsime menetlus- ja karistuspraktikat prioriteetsetes valdkondades ning tagame läbi ühtse praktika isikute võrdse ja mõjusa kohtlemise üle Eesti.
- Kahtlustavate ja süüdistatavate mõjutamisel soosime vastutuse võtmist kuriteo tagajärgede eest kannatanu või ühiskonna ees. Vastavalt teo toimepanija riskidele ja vajadustele kasutame karistuslikke meetmeid, sotsiaalprogramme ja ravikohustusi.

Selle tulemusena tugevneb seos teo ja tagajärje vahel, vähenevad praktikaerinevused riigis ning arvestatakse enam toimepanija individuaalseid riske ja vajadusi, mis suurendab kohtlemise legitiimsust ning aitab kaasa retsidiivsuse vähenemisele.

3. Olla aktiivne ja koostööle suunatud organisatsioon, mis arvestab oma töös ühiskonna ja kogukonna vajadustega ning selgitab oma tegevust ausalt ja avatult.

- Loome ja arendame kogukonnaprokuröri institutsiooni, mis aitab prokuratuuril olla kogukonnas senisest aktiivsem partner turvalisuse loomisel.
- Spetsialiseerumist eeldavates valdkondades arendame oma erialast kompetentsi, osaleme ennetustegevuses ning suurendame koostööpartnerite ja erialaorganisatsioonide kaasamist.
- Tõstame elanikkonna teadlikkust kohtueelsest menetlusest ja prokuratuuri tegevusest läbi menetlus- ja kohtlemispraktika selgitamise keskendudes riiklikele ja kogukondlikele prioriteetidele. Kriminaalajade kajastamisel teeme koostööd teiste menetlusasutustega, lähtume avalikust huvist, süütuse presumptsioonist ning vajadusest tagada kõigi osapoolte õigused.
- Kuritegevusvastase tegevuse ekspertidena panustame aktiivselt kriminaalpoliitika kujundamisse ning sidusvaldkondade töösse.
- Panustame riigi julgeoleku tagamisse läbi õigusriigile kohaste kriminaalmenetluslike vahendite kohaldamise ja arendamise.

Selle tulemusena kasvab elanikkonna teadlikkus prokuratuuri tegevusest ning suureneb prokuratuuri usaldusväärsus nii elanikkonna kui partnerite silmis.

4. Pakkuda atraktiivse tööandjana eneseteostust ja arengut ning väärtustest lähtuvat organisatsioonikultuuri.

- Pakume huvitavat ja tähendusrikast tööd, millega saab panustada ühiskonna turvalisusesse ja õigusriigi püsimisse.
- Töötame inimeste pühendumise nimel, et töö prokuratuuris pakuks väljakutset ning ülesannete mitmekülgsus toetaks igaühe isiklikku arengut.
- Loome digitaalseid töövõimalusi, paindlikke töötingimusi ning võimalusi organisatsioonisiseseks liikumiseks.
- Arendame toetavat töökeskkonda ja juhtimiskultuuri, mis põhinevad organisatsiooni väärtustel, juhtide hindamisel ja arengu toetamisel.
- Hea töö eest maksame konkurentsivõimelist palka, prokuröride sõltumatust tagame läbi seadusega tagatud töötasu ja sotsiaalsete

garantiide süsteemi.

Selle tulemusena hindavad prokuratuuri töötajad oma tööle pühendumist, töö mõttekust ja töökoha sotsiaalset kliimat kõrgelt; vabatahtlik personalivoolavus ja haiguspäevade arv on madalad, konkursid vabadele ametikohtadele kõrgetasemelised ning prokuratuuri positsioon valdkonna atraktiivsete tööandjate seas on kõrge.

□

Prokuratuuri tegevuse 2017. aasta ülevaade

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□

Prokuratuuri aasta numbrates

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

-
-
-

Ühtse kohtlemis- ja karistuspraktika kokkulepped

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□

2017. aastal leppisid spetsialiseerunud prokurörid kokku ühtsetes põhimõtetes kolmes valdkonnas:

[Lastevastastes seksuaalkuritegudes kannatanute kaitse ning ühtse karistuspraktika põhimõtted](#) [26]

[Isikute kohtlemise ja ühtse karistuspraktika põhimõtted narkokuritegudes](#) [27]

[Kuriteo toime pannud alaealiste erikohtlemine kriminaalmenetluses](#) [28]

□

Prokuratuuri panus õigusloomesse

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

Prokuratuuri kui valitsusasutuse identiteedi keskmeks on riikliku süüdistuse esindamise funktsioon. Selle rolli kõrvalt osaleb Prokuratuur aga aktiivselt ka õigusloomes, avaldades ametlikult arvamust seadusandja nende plaanitavate seadusemuudatuste osas, mis Prokuratuuri tööd puudutavad.

2017. aasta oli õigusloome osas aktiivne, Prokuratuurile esitati arvamuse esitamiseks mitukümmend eelnõu väljatöötamiskavatsust ning valmis eelnõud, alates kergekaalulistest õigustehnilistest kohendustest kuni põhimõtteliste kriminaalpoliitiliste suunamuutusteni. Käesolev artikkel käsitleb möödunud aasta olulisemate muudatustetpanekute sisu ning Prokuratuuri hinnangut nendele ettepanekutele.

Võitlus alaealiste vastu toime pandud raske isikuvastase kuritegevuse, sh eelkõige seksuaalkuritegevusega, on Prokuratuuri jaoks prioriteetne valdkond. Laste kõrgema kaitstuse tagamise poole sirutus 2017. aastal korduvalt ka seadusandja.

Vanusepiirid ja sanktsioonimäärad laste vastu suunatud seksuaalkuritegevuse koosseisudes

2017. aasta lõpuks valmis KarSi muutmise seaduse eelnõu (561 SE), millega plaaniti esiteks tõsta KarS § 145 lg 1 (suguuhe või muu sugulise iseloomuga tegu lapsealisesega) koosseisu vanusepiiri 14 eluaastalt 16-le eluaastale (tõstes vastavat vanusepiiri ka koosseisudes KarS § 178 lg 1, § 178¹ lg 1 ning § 179 lg 1) ning teiseks tõsta laste vastu suunatud süütegude eest ette nähtud vangistumäärade ülempiiri osade kuriteokoosseisude puhul 3-5 korda kõrgemale.^[1]

Vanusepiiri tõstmise osas leidis Prokuratuur, et kui seadusandja eesmärgiks on lisaks alla 14-aastastele kaitsta ka 14-15 aastaseid lapsi, siis selle eesmärgi täitmist võimaldav õiguslik raamistik on olemas juba praegu, seaduse muutmise vajadus puudub. KarS § 143² sätestab, et karistatav on sugulise iseloomuga tegu, mis on toime pandud täisealise isiku poolt alaealise isiku suhtes, kui toimepanija on ära kasutanud tema ja kannatanu vahelist sõltuvussuhet, usaldussuhet või mõjuvõimu. Loetletud kolm sisustamata õigusmõistet katavad igati ammendavalt ära olukorrad, mille reguleerimisele eelnõu 561 SE on suunatud, jättes samas piisava ruumi sellisele noori hõlmavale seksuaalkäitumisele, millele riigipoolne *ultima ratio* reaktsioon tarvilik ei ole.

Prokuratuur ei toetanud ka sanktsioonimäärade ülempiiri mitmekordset tõstmist, leides, et sellise muudatuse kasutegur (mh üld- ning eripreventiivse mõju osas) on analüüsimata ning muudatus ise karistusseadustiku sanktsiooniõigusliku poole süstemaatilist rikkuv. Lisaks tekitaks eelnõuga ette nähtud liiglai sanktsiooniamplituud (nt KarS § 178¹ lg 1¹ järgi 1-15 aastane vangistus) kohtupraktikas palju ebaselgust.

Oma arvamuses avaldas Prokuratuur toetust ka seksuaalkuritegevusele (karistusjärgse) ravi ja/või käitumiskontrolli rakendamisele.

Lapsporno, mis ei hõlma reaalselt alaealist

Laste vastu suunatud seksuaalkuritegevust käsitleb ka eelnõu 422 SE, kuid selles eelnõus leidis seadusandja, et seda liiki kuritegevuse mõiste laiendamise asemel tuleks osa seksuaalhäbelisest käitumisest (täpsemalt lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine, KarS § 178) hoopis dekriminaliseerida. Nii pandi eelnõuga ette, et lapsporno kui õigusmõiste alla peaks kuuluma vaid visuaalsed teosed, jättes KarS § 178 koosseisuelementide hulgast seega välja nt kirjaliku või helilise loominguga ehk sellised teosed, mille valmistamises pole reaalseid lapsi kaasatud. Teiseks oleks eelnõu kohaselt KarS § 178 koosseis üldlase välistatud, kui lapspornograafilisel teosel on „oluline kunstiline, teaduslik, ajalooline või poliitiline väärtus“.^[2]

Prokuratuur ei nõustunud seadusandja kummagi ettepanekuga. Olles puutunud praktikas kokku reaalselt juhtumitega, kus mh kirjalik lapsporno on isiku pedofiilia kui seksuaalsuundumuse häiret kujundanud ning eskaleerinud, ei toetanud Prokuratuur lapspornograafia ükskõik mis kujul legaliseerimist. Muu hulgas oli Prokuratuuril raske nõustuda seletuskirjas toodud arutluskäiguga, mille kohaselt karistab demokraatlik õigussüsteem vaid kedagi reaalselt kahjustavaid tegusid. Eesti ja teiste Euroopa riikide karistusõigustes ei ole abstraktse ohudeliikti mõiste kuidagi uudne ega KarS § 178 kujul ainukordne. Samuti on aastakümneid aktsepteeritud süüteoktase instituuti. Kirjaliku lapsporno osalisel legaliseerimisel Eesti pigem irduks tänapäevases Lääne kombe- ning väärtusruumist.

Teiseks markeeris Prokuratuur, et igasugused viited lapsporno võimalikule kunstilisele, poliitilisele vms väärtusele on karistusõiguse kontekstis asjasse puutumatud. Kunstiteose kriminaalne taust ei kustuta selle kunstilist väärtust, kuid samas ei välista kriminaalkorras karistatava teo kõrge kunstiline väärtus siiski toimepandud teo õigusvastasust ega tekitatud kahju.

Alaealiste õigusrikkujate erikohtlemise süsteemi muutmise eelnõu

Alaealiste kannatanute kaitsmise kõrval otsis seadusandja möödunud aastal viise, kuidas aidata ka neid lapsi, kes on ise kuriteo toime pannud. Nii esitas Justiitsministeerium 2017. aasta alguses Prokuratuurile arvamuse esitamiseks eelnõu, mille eesmärgiks oli luua Eestis alaealiste erikohtlemise süsteem. Esiteks anti eelnõuga Prokuratuurile laiema mõjutusvahendite valik, mida menetluse lõpetamisel alaealise suhtes kasutada, loodi võimalus kohaldada alaealise mõjutusvahendit ka noortele täiskasvanutele, kujundati alaealise mõjutusvahend (KarS § 87) ümber peamiseks alaealiste suhtes kohtu poolt rakendatavaks reageerimisviisiks. Teiseks loodi eelnõuga võimalus alaealise vahistus asendada paigutamise kinnisesse lasteasutusse, täpsustati alaealiste menetluskulude riigi kanda jätmise võimalusi ning kaotati alaealiste komisjonid.

Alaealiste õigusrikkujate seonduvate menetluste juhtimise kogemusega prokurörid tervitasid mõjutusvahendite kataloogi laiendamist (sh selle laiendamist noortele täiskasvanutele) ning mitmekesisemist ühehäälselt, kuna laiema ning paindlikum kataloog võimaldab alaealisi õigusrikkujaid kohelda nende eripärasid arvestades.

Prokuratuur kui seaduse rakendaja rõhutas, et igasuguste kohustuste asetamisel peab olema tagatud kohustuste kandjate kahetasandiline valmisolek. Esiteks tuleb kindlustada, et piisav ressurss töötajaid (sh KOV-idel piisavalt lastekaitsetöötajaid), teiseks peavad töötajad olema piisava ning vastava väljaõppe ja kvalifikatsiooniga. Nii märkisid ringkonnaprokuratuurid eelnõu kontekstis, et prokuröride seas on olemas vajadus nii alaealiste kui ka vanematega mõjusate vestluste pidamise koolituste järele.

Riigil tuleb garanteerida, et kui luuakse õiguslik võimalus asendada alaealise vahistus kinnisesse lasteasutusse paigutamise, siis on vastav arv kohti kõnealustes asutustes ka riiklikult tagatud. Sama puudutab KrMS §-s 201 sätestatavat võimalust määrata alaealisele kohustus teha üldkasulikke tööd, läbida sotsiaalprogramm või osaleda sõltuvusravis: kui seadusandja annab Prokuratuurile võimaluse nimetatud meetmete rakendamist määrata, tuleb seaduse jõustumise päevaks selliste meetmete rakendamine ka praktikas võimalikuks teha.

Alaealiste õigusrikkujate puhul on senises praktikas tõsiseks probleemiks olnud menetluskulude tasumine, kuna alaealiste õigusrikkujate

ning nende perekondade majanduslik taust raskendab oluliselt rahaliste kohustuste täitmist. Seetõttu peeti positiivseks, et eelnõuga laiendatakse alaealiste menetluskulude riigi kanda jätmise võimalusi. Lisaks nõustus Prokuratuur eelnõu seletuskirjas väljendatud seisukohaga, et menetluskulude tervikuna riigi kanda jätmise võimalus võimaldab tagada sissetulekuta alaealistele süüdimõistetutele paremad resotsialiseerumise väljavaated, resotsialiseerumise soodustamine on omakorda väga tihedalt seotud retsidiivsuse vähendamisega. Samuti on Prokuratuuri jaoks väga olulised kannatanute huvid, mistõttu tervitatakse arutluskäiku, mille järgi suurendab menetluskulude tasumise kohustuse rohkemal määral riigi kanda jätmise kannatanutele põhjustatud kahju hüvitamise tõenäosust.

Eelnõu tausta kontekstis vääriskäik, et Prokuratuuri silmis oli tegemist näitega kõrgetasemelisest õigusloomest, kuna eelnõul oli tugev tõendus põhine ning põhjalikul võrdleval meetodil tuginev vundament, eelnõu väljatöötamisel on toetatud paljudele rahvusvahelistele eeskujudele ja uuringutele ning eelnõu väljatöötamine oli läbivalt olnud kaasav.

Kohtueelse menetluse tähtaegade sätestamine

Kaheksa Riigikogu liiget algatasid 2017. aasta novembris seaduseelnõu 551 SE, mille eesmärgiks on kehtestada kriminaalmenetluses kindlad kohtueelse menetluse tähtajad.^[3]

Seadusandja mõttekäigu sisulise lähtepunktiga Prokuratuur nõustus: menetlusosaliste (sealhulgas ka kannatanute) põhiõiguste rikkumise ning üleüldise liigse koormamise vältimiseks tuleb tagada, et ühegi kriminaalasja kohtueelne menetlus poleks ülemäära pikk. Sellest põhimõttest edasi liikudes tuleb aga küsida, kas ja kui sügav on probleem kohtueelse menetluse pikkusega tegelikult. Statistika kohaselt on Eestis kriminaalmenetlusele kuluv aeg üldiselt 6 kuud, sh ühe isiku osas keskmiselt 4 kuud. Vaadates võrdluseks otsa nii teiste Euroopa riikide tänase päeva vastavatele näitajatele näeme, et meil pole põhjust tunda häbi: kohtueelse menetluse kiiruses oleme paljudele teistele riikidele eeskujuks. Niisiis pole Prokuratuuri hinnangul sugugi üheselt selge, et kohtueelse menetluse kiirendamiseks vajab Eesti sellesisuline positiivne õigus täna põhimõttelisi ümberkorraldusi.

Prokuratuuri arvamuse kohaselt hakkab menetlustähtaja kunstlik lühendamine paratamatult menetluse kvaliteedile negatiivselt mõjuma, näiteks võib tähtaegade jäikus kaasa tuua nt kohtueelses menetluses kogutud tõendite kvaliteedi languse, ka võib väheneda tõenäosus, et keerukamad kriminaalasjad jõuavad vähem õigusmõistja ette. See omakorda kahjustab Eesti kui õigusriigi huve.

Kuriteod, mille kohtueelne menetlus kestab keskmisest kauem, jagunevad üldjoontes kolme gruppi: kõrgkorruptsioon, rahvusvaheline organiseeritud kuritegevus ning mahukas majanduskuritegevus. Selliste menetluste ajamahukuse taga ei seisa aga ei ebaõnn ega laiskus. Kuritegevuse sellised vormid, mis on samaaegselt nii rohkem peidetud kui ka mahukad (mahukad nii ajaliselt, geograafiliselt, materjali kui subjektide arvu osas), nõuavad paratamatult menetluseks rohkem ressursse, sh aega.

Plaantava eelnõu negatiivne mõju Eesti õiguskorrale pole hüpoteetiline konstruktsioon. Mahukas ning äärmiselt peidetud riigireetja Herman Simmi kaasus, peaaegu saja kahtlustatavaga nn „dokumendimaffia“ kriminaalasjad, U. Veimanni ja A. Toomeli organiseeritud peaaegu 250 000 euro väärtuses narkootilise aine tarnimine üle Euroopa, nelja isiku poolt Eestis üle 10 000 kg huuletubaka müümise võrgustik, rahvusvahelisi sidemeid omavate organiseeritud kuritegelike ühenduste menetlused ning ajamahukat kohtupsühhaatriakspertiisi hõlmavad seksuaalkuritegevust käsitlevad kriminaalasjad – need on vaid mõned näited tugeva üld- ning eripreventiivse mõjuga kriminaalasjadest, mille tulemuslik lahendamine oleks viidatud eelnõu loodavas raamistikus olnud äärmiselt raskendatud. Tänapäevane regulatsioon võimaldab prokurööril läheneda igale kriminaalasjale personaalselt, vastavalt asja keerukusele, ulatusele ning mahule, kaasates võimalusel hädavajalikke koostööpartnereid nii Eestist kui välismaalt, tellida ekspertiise jne.

Korruptsioonivastane võitlus

Sarnaselt eespool käsitletud alaealiste vastu suunatud raske kuritegevuse vastase võitlusega on ka korruptsioonikuritegevus üheks Prokuratuuri jaoks prioriteetseks valdkonnaks. Niisiis võib vaid tervitada asjaolu, et seadusandja astus 2017. aastal samme just korruptsioonikuritegevuse vastase võitluse tõhustamise poole.

Nii valmis 2017. aastal KOKS-i muutmise eelnõu 574 SE, milles muu hulgas leiti, et kui ametiisik on süüdi mõistetud kuriteos, millega ta tekitas omavalitsusüksusele varalist kahju, kuid KOV-i üksus on loobunud kriminaalmenetluses kahju sissenõudmisest, siis võiks avalike huvide kaitseks kaaluda võimalust anda Prokuratuurile õiguse nõuda kriminaalmenetluses tekitatud varaline kahju sisse kõigi avalik-õiguslike juriidiliste isikute nimel.^[4]

Prokuratuur seadusandja sellisele põhimõttelisele ettepanekule vastu ei olnud, küll aga markeeris, et eelnõus esitatud võimalus Prokuratuurile tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavalduse esitamiseks ei ole iseenesest eraldiseisvana piisav selleks, et välistada pahatahtliku kannatanu võimalus kahju hüvitamist siiski vältida, kuna kannatanu võib esitada üksnes formaalse, tõendamata või tegelikust kahjust oluliselt väiksemas ulatuses tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse, mis takistab Prokuratuuril nõude ise esitamise.

Eelnõus esitatud muudatuse kohaselt peaks prokuratuur kannatanu asemel nõuet esitades esitama koos süüküsimuse jaoks vajalike tõenditega esitama ka tsiviilhagi või avalik-õiguslikku nõudeavaldust toetavad tõendid. Seega vajab vastust küsimus, millised peaksid olema prokuratuuri õigused ja kohustused vastavate tõendite kogumisel, sest tõenäoliselt ei peaks olema võimalik süüküsimuse lahendamiseks mittevajalike tõendite kogumiseks kasutada kriminaalmenetluslike meetmeid. Samas võib prokuratuuri õigus esitada avalik-õiguslik nõudeavaldus muutuda sisutuks, kui kahju saanud haldusorgan ei anna prokuratuurile üle kahju suuruse hindamiseks vajalikke andmeid. Samuti võib kannatanu juba esitatud nõude kohtumenetluse käigus tagasi võtta või sellest loobuda, mis toob kaasa kas nõude läbi vaatamata või rahuldumata jätmise ning ka sellisel puhul poleks eelnõu kohaselt Prokuratuuril võimalik ise uut nõuet esitada. Lisaks tekitab eelnõu küsitavusi seonduvalt sellega, et kui kehtivas kriminaalmenetlusõiguses on kannatanule antud spetsiifilised õigused, siis kas need lähevad olukorras, kus Prokuratuur on nõude ise esitanud, Prokuratuurile üle.

Ohtlike kalduvuskurjategijate poolt toime pandud kuritegudele reageerimine

Kui 2016. aastal võttis Riigikogu vastu eelnõu, mis oli suunatud jorbeseisundis raskete tagajärgedega liiklusõnnetuse põhjustamise eest määratavate karistuste karmistamisele,^[5] siis 2017. aasta sügisel esitati Prokuratuurile arvamuse esitamiseks eelnõu, millega mh tõhustati meetmeid ohtlike kalduvuskurjategijate poolt toime pandud kuritegudele reageerimiseks, tehti muudatusi uimasti- ja alkoholisõltlaste ning seksuaalkurjategijate kompleksravi regulatsioonis ning laiendati võimalusi tegeleda alkoholi tarvitamisest tuleneva retsidiivsusega. Mõlemad eelnõud olid kantud soovist tulemuslikumalt reageerida neile kurjategijatele, kes on teatud liiki kuritegusid toime pannud korduvalt ehk väärkäitumise väljajuurimine eeldab teatavat erikohtlemist.

2017. aasta eelnõu osas arvamused avaldades märkis Prokuratuur esiteks sissejuhatavalt, et kuigi mitmed kooskõlastatava eelnõuga kaasnevad seadusemuudatused loovad ohtlike kalduvuskurjategijate kohtlemiseks tulemuslikuma õigusliku raamistiku, on oluline sellise raamistiku kõrval tagada ka sihtgrupile vajalike teenuste tegelik kättesaadavus ning tulemuslik sekkumine kogu vangistuse ja kriminaalhoolduse vältel. Eelnõu seletuskirjast aga ei ilmnenud, et õiguslikele muudatustele kaasneks ka täiendavate vahendite eraldamine või olemasolevate vahendite ümberjaotamine selliselt, et oleks võimalik eelnõu eesmärgi täita ning sihtgruppi kuuluvate isikute retsidiivsust ka praktikas tegelikult vähendada.

Teiseks oli eelnõust välja jäänud varasemates arutlustes esinenud kannatanukeskus (sh nt võimalus kuriteo tagajärgi selgitada, enda jaoks olulisi vastuseid saada ning lepitusele suunatud teenuseid saada hoolimata sellest, kas kuriteo toimepanija menetlus lõpetatakse või mitte). Samuti pole tähelepanu pööratud ÜKT muutmise võimalustele, tagamaks tööülesanded, mis oleks emotsionaalselt

mõjusamad ning võimalusel ka seotud toimepandud teoga. Prokuratuur rõhutas, et taastava õiguse põhimõtetest lähtuv lähenemine võimaldab saavutada ühest küljest kannatanute suurema rahulolu ning teisest küljest parema mõjususe toimepanijate jaoks.

Kokkuvõttes tervitas Prokuratuur mitmeid eelnõuga planeeritavaid muudatusi ning ka eelnõu laiemaid eesmärgi tõhustada ohtlike kalduvuskurjategijate suhtes rakendatavaid meetmeid jms, kuid nentis samas eelnõu kohatist mitmetimõistetavust. Eelnõu problemaatilisust süvendas veelgi see, et seadus peaks plaani kohaselt jõustuma vähem kui pool aastat peale vastu võtmist.

Sissetulekupõhised rahatrahvid

2017. sügisel esitati Prokuratuurile arvamuse esitamiseks KarSi jt seaduste muutmise eelnõu, millega muu hulgas nähti ette sissetulekupõhiste rahatrahvide instituut. Väärteomenetlust puudutav Prokuratuuri pädevusse ei kuulu, mistõttu ei mõjuta ka eelnõu otseselt Prokuratuuri tööd. Üldise märkuse korras markeeris Prokuratuur aga siiski, et toetab igati eelnõu eesmärki muuta Eesti karistuspoliitika paindlikumaks ning nii eri- kui üldpreveniivses mõttes tõhusamaks.

Prokuratuuri ametkonda puudutav õigusloome

Prokuröride vanaduspensionide kaotamine

Esimese Prokuratuuri ametkonda puudutava olulisema õigusloomelise arenguna tervitas 2017. aasta sügisel Prokuratuur eelnõus 447 SE tehtud ettepanekut esialgu muuta ning seejärel üleminekuperioodi jooksul kaotada prokuröri vanaduspension.^[6]

Täna on prokuröri vanaduspensionile õigus vaid vanaduspensioniiikka jõudmisel prokurörina töötaval isikul. Kehtivas kohtute seaduses sätestatud õigus vanaduspensionile hõlmab aga ka neid isikuid, kes vanaduspensioniiikka jõudes ja/või staaži täitumisel enam kohtuniku kohal ei ole. Prokuröride sotsiaalsed garantiid peaksid olema kooskõlas neile esitatavate kõrgendatud ametialaste nõudmistega ja piirangutega ning need garantiid ei tohiks olulisel määral erineda kohtunikele antavatest garantiidest. Sellega seonduvalt toetas Prokuratuur eelnõus 447 SE sätestatud muudatust, mille kohaselt täiendatakse ProKS-i selliselt, et õigus prokuröri vanaduspensionile oleks kõigil vastava vanuse ning staažiga isikutel, olenemata nende ametikohast. Sellise muudatusega tagatakse prokuröride ning kohtunike vahel suurem võrdsus ja Prokuratuuri kollektiivi loomulikum ning ühtlasem uuenemine.

Prokuröride palgasüsteemi korrastamine

Kui 2013. aastal ellu viidud reformi käigus kaotati kohtunike eripension, tõsteti samaaegselt kohtunike palku. Võrdsuse printsiibist lähtuvalt tuleb samasuguse loogika järgi toimida ka prokuröride eripensionide kaotamisel. Õigussüsteemis on vajalik tagada prokuröride palgasüsteem, mis tagab prokuratuuri sõltumatuse nii selle sisu kui ka näilisuses ning milles sätestatud sama tasemega ametikohtade palgad on konkurentsivõimelised, takistamaks kvaliteetse tööjõu ebaproportsionaalset väljavoolu. Kohtunike ja prokuröride ametipalkade ning sotsiaalsete garantiide omavahelise konkurentsivõime tagamine on oluline, muuhulgas avalikus sektoris tööjõu vaba liikumise soodustamiseks, prokuröride sõltumatuse tagamiseks ning kiiret ja tõhusat kohtueelset uurimist, samuti kvaliteetset riiklikku süüdistust kindlustava asutuse efektiivseks tegutsemiseks.

Samast arutluskäigust lähtus ka seadusandja, kes võttis 2017. aasta detsembris vastu Prokuratuuri toetatud eelnõu 513 SE.^[7] Viidatud eelnõuga korrastati prokuröride palgasüsteemi, sätestades riigi peaprokuröri palgamäära Vabariigi Valitsuse määruse asemel kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduses, tagades seeläbi Prokuratuuri sõltumatuse nii sisu kui ka vormis. Varasem regulatsioon, kus prokuröride kuupalgamäärad kinnitati iga-aastaselt Vabariigi Valitsuse määrusega, ei taganud piisavalt prokuröride menetluslikku sõltumatust. Erinevad põhimõtted kohtunike ja prokuröride töötasustamisel tekitasid üldist ebastabiilsust ja suuremat halduskoormust valitsuse määruse ettevalmistamise, kooskõlastamise ja kinnitamise protsessides.

Kaspar Urmas Oja

Riigiprokuratuuri järelevalveosakond

[1] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/450a47c2-4ae8-4e38-82a2-ca1811521754/Karistusseadustiku%20muutmise%20seadus> [29]

[2] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4daa31c2-c149-47af-ab8a-097798308ebb/Karistusseadustiku%20%20178%20muutmise%20seadus> [30]

[3] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/579ee3ce-f72c-42dc-ac94-6d4c55e558f5/Kriminaalmenetluse%20seadustiku%20muutmise%20seadus> [31]

[4] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e5e99c77-b9c2-48c4-8fd1-30a14c1062dc/Kohaliku%20omavalitsuse%20korralduse%20seaduse%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seadus> [32]

[5] [https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6548ce0b-43f4-49a7-b670-e984917fae72/Karistusseadustiku%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus%20\(su](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6548ce0b-43f4-49a7-b670-e984917fae72/Karistusseadustiku%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus%20(su) [33]

[6] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6da7de9c-e362-4f18-b9c0-89b434ed5a93/Kaitseväeteenistuse%20seaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus> [34]

[7] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4f8e85c9-c543-497c-a689-9092aa580fec> [35]

□

Jälitus ja ekspertiisid looduskaitse teenistuses

Mõeldes prokuröride ja tema tööle, kangastub ilmselt paljudele silme ette olevus, kes peab kohtusaalis võitlust tapja, mõrtsuka või mõne muu pahalasega, kes on teinud kurja teisele inimesele. On ju inimese vastu suunatud kuriteod olnud alati need, mis tekitavad kaaskodanikes ühest küljest hirmu ja vastikustunnet, teisalt jällegi huvi, adrenaliini ning põnevust. Viimast kinnitavad arvukad kriminaalromaanid ja seiklusfilmid.

Reaalsus on aga see, et prokuröri igapäevatöö ei koosne õnneks või kahjuks ainult eelnimetatud kaasustest. Prokurörid ja ka uurijad peavad rinda pistma väga erinevate eluliste lugudega ning nende pinnalt tõusetuvate probleemidega. Üks ebatavalise kannatanuga loo näide on alljärgnev juhtum, mille puhul olid kannatanuteks täiesti tavalised jõevähid.

Tõsi, jõevähke võib juriidilises kontekstis pidada kannatanuteks vaid ülekantud tähenduses. Kõnealuse juhtumi keskmes oli mees, kes püüdis ebaseaduslikult ja järjepidevalt suures koguses jõevähke ning teenis röövpüüdud vähkide turustamisega elatist. Ebaseaduslik vähipüük on kaitstud karistusseadustiku paragrahvi, mis käsitleb loodusliku loomastiku kahjustamist. Nimetatud õigusnormi eesmärk on kaitsta nii keskkonda kui ka loomastikku ebaproportsionaalse kahju eest, seega kaitseb see ka jõevähke ja nende populatsiooni.

Tänaseks süüdimõistetud mehe näol oli selles kriminaalasjas tegemist ehtsa röövpüüdjaga – lisaks vähkidele püüdis ta mitmest veekogust ebaseaduslikult ka kala, omamata kummagi liigi püüdmiseks ühtegi vajalikku luba. Röövpüügi eest korduvalt väärteokorras karistatud mees oli oma ebaseadusliku tegevusega Keskkonnainspeksiooni huviorbiidis olnud juba aastaid. Selle aastatepikkuse huvi tõttu õnnestus inspeksioonil tuvastada mitmeid võimalikke süüteopisooide, kuid kõiki neist ei õnnestunud talle tõendamata tõttu inkrimineerida.

Tänu Keskkonnainspeksioonile laekunud informatsioonile õnnestus mees 2016. aasta augustis kinni pidada. Tema juhitud sõiduki läbiotsimisel leiti 342 jõevähki, mis oleksid tõenäoliselt jõudnud röövpüüdja kasutuses olnud hoonesse. Seal ootas vähke ise ehitatud basseinisüsteem, mida kasutati jõevähkide säilitamiseks ja kasvatamiseks. Basseinisüsteemist leiti veel kokku 1051 jõevähki ja hoonest tuvastati 24 vähimõrda.

Basseinid vähkide säilitamiseks ja kasvatamiseks

Kinnipidamise järel väitis seaduserikkuja, et tema sõidukist avastatud jõevähid pärinevad tema tuttavale kuuluvast seaduslikust vähi- ja kalakasvatusest. Kuivõrd ta avaldas ka enda tuttava nime, sai viimane tunnistajana üle kuulatud – tunnistaja põhimõtteliselt kinnitas kurjategija kaitseversiooni.

DNA ekspertiis jõevähi päritolu kindlakstegemiseks

Uurijatel oli aga alust arvata, et sõidukist avastatud vähid pärinevad Tartumaal Kambja vallas asuvast Pangodi järvest. Kahtlust kinnitas ka röövpüüdja kasutuses olnud telefoni kõneeristus, millest nähtus, et kurjategija oli kinnipidamisele eelnenud õhtul viibinud Pangodi järvel või selle vahetus läheduses. Selleks, et tõendada aga tõsikindlalt jõevähkide päritolu, määrati menetluse käigus praktikas teadaolevalt esmakordselt kaks ekspertiisi, mis kogumina andsid kindluse, et kurjategija valduses tuvastatud jõevähid on tõepoolest pärit Pangodi järvest.

Sisuliselt määrati autost leitud vähkidele DNA ekspertiis, mille tulemusel selgitati välja, et vähkide geneetiline profiil ehk DNA markerite genotüübisagedused vastasid Pangodi järve looduslikule vähipopulatsioonile. Teine ekspertiis tuvastas jõevähkide päritolu ränivetikate abil ja ekspertiisi tulemustest selgus, et autost leitud jõevähkide ränivetikafloora sarnaneb Pangodi järves kasvanud jõevähkidele. Seega oli ekspertiisiaktide näol olemas hea tõendusmaterjal, et kurjategija on püüdnud vähid ebaseaduslikult Pangodi järvest.

Eelnevale vaatamata jäi aga õhku võimalus, et süüdistatav hakkab kohtus väitma, et tema ei ole jõevähke Pangodi järvest püüdnud. Kuigi oli kogutud hulk kaudseid tõendeid, mis andsid aluse arvata, et vähid on püütud Pangodi järvest ja just süüdistatava poolt, ei olnud veel ühtegi otsest tõendit, mis kurjategija püügitegevusega seoks. Kuna mees oli Keskkonnainspeksioonile juba tuttav, oli kahtlus, et ta jätkab oma senist tegevust ehk läheb taas röövpüügiga tegelema. Lisaks oli teada ka tema aastate jooksul kogunenud oskus toimetada ebaseaduslikku püüki ülimalt konspiratiivselt.

Eeltoodud argumentidel väljastas kohus loa viia röövpüüdja suhtes läbi jälitustoiminguid. Teadaolevalt oli see praktikas esimene või vähemalt üks väga haruldane kord, mil kohus väljastas loa jälitustegevuseks keskkonnastastes kuritegudes kahtlustatava inimese suhtes. Tänu jälitustoimingutele ja PPA Lõuna prefektuuri uurija Leana Lemmingu ning Keskkonnainspeksiooni uurimisosakonna uurija Hardi Aaviku heale tööle õnnestus tuvastada veel üks analoogne kuriteopisood.

2017. aasta maikuu lõpus avastati taas Pangodi järve püügile asetatud 33 vähimõrda, milles oli kokku 219 jõevähki. Tänu jälitustegevuse käigus kogutud tõenditele tuvastati, et need asetas sinna just mainitud kurjategija.

Vähimõrd

Koosmõjus erinevate tõenditega õnnestus ära tõendada kaks tema poolt toime pandud ebaseadusliku vähipüügi episoodi. 2017. aasta 30. oktoobril mõistis Tartu Maakohus mehe süüdi ning karistas teda kokku 2 aasta 4 kuu ja 28 päeva pikkuse reaalse vangistusega. Mõlemad kuriteod pani seaduserikkuja toime katseajal, mistõttu koguvangistus niivõrd pikaks kujuneski. Varasemalt oli teda karistatud lähisuhtes toime pandud vägivallakuritegude eest.

Kokkuvõttes ilmestab kõnealune kriminaalasi hästi prokuratuuri ja prokuröri töö mitmekesisust. Prokuratuur ei võitle üksnes kurjategijatega, kes on kahjustanud mõnd inimesega seonduvat õigushüve, vaid prokuratuuri töö on märksa laiem – kohtu ette tuleb viia ka need, kes on teinud kurja loodusele.

Allar Nisu

Lõuna RP ringkonnaprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [36]

Tunnuspilt:

Eesti fentanüülituru tõusud ja langused

Üheksakümnendad olid Eestis murranguline aeg. Kuid kõige uue ja välismaiselt särava kõrval püsis lagunevate kolhoosikeskuste ja põldudele seisma jäänud Belarus traktorite kõrval vana ning tuttavana moonivedelik. Sarnaselt piimapukkidele ja pensioni toovatele postiljonidele oli ka sel ette nähtud minevikku kaduda. Üheksakümnendate lõpul asendus moonivedelik kõigest paari aastaga pea täielikult heroiiniga. Mõni aastat hiljem kadus turult aga juba ka heroiin, et anda ruumi uutele, pea hääldamatute nimedega võõramaalastele.

Fentanüül, selle heroiinist kümneid kordi kangema valuvaigisti ja narkoosiks kasutatava sünteetilise opioidi nimi nõudis vast esimest korda suuremat trükimusta pärast 2002.a oktoobris Moskvas Dubrovka teatris aset leidnud pantvangikriisi, mille lõppfaasis kasutas *Spetznaz* vene meedia väiteil fentanüüli baasil valmistatud „*Kolokol-1*“ gaasi[1].

Peatselt selgus, et fentanüüli kasutavad teisedki peale haiglatöötajate ja eriuksuslaste. Nimelt oli juba pool aastat varem Eesti Ekspress kirjutanud artikli „*valge hiinlase*“ vallutusretkest[2], milles ajakirjanikud kirjeldavad nii narkopoliitseinike kui ka kiirabitöötajatega vestluste järel, kuidas 2002 aasta alguses hakkas Tallinna tänavail levis senitundmatu narkootiline aine „*valge hiinlane*“, mida müüdi ja osteti esialgu tavalise heroini pähe. Peagi tuvastasid ekspertiisid, et tegemist on uue oopiumiekstrakti põhineva narkootikumiga. Ehkki keemiliselt on „*valgel hiinlasel*“ heroiinile sarnane toime, siis on ta heroiinist kordi puhtam ja seetõttu ka ohtlikum. Seejärel saadi aga teada „*valge hiinlase*“ taha peituva uue ja tundmatu meelemürgi tegelik nimi – fentanüül. Esimesel aastal pärast turule tulekut viis „*valge hiinlane*“ elik fentanüül siinmail hauda 86 inimest, s.o kaks korda enam surmajuhte kui aasta varem oli põhjustanud heroiin.

Illustreerimaks kuivõrd ohtlik on fentanüül tuleb vaid meenutada, et see on teisest Eestis täna levinud narkootilisest ainest – amfetamiinist – tuhat korda kangem; utreeritult, üks kilo fentanüüli on võrdne ühe tonni amfetamiiniga. Fentanüül on niivõrd kange aine, et seda ei ole võimalik ilma spetsiaalselt kohandatud laboritingimustes erivarustusega vedelal kujul toota ega ilma spetsialisti abita ohutult manustada. Siinkohal tuleb rõhutada, et teadaolevalt Eestis vedelal kujul fentanüüli ametlikult ei valmistatagi ning ametlikultki tarvitatakse seda üksnes arsti loatähe alusel äärmuslikel juhtudel mõni mikrogramm valuravis. Illegaalselt tarvitatakse fentanüüli aga seevastu narkojoobe saamiseks pulbrilisel kujul ning seejuures on narkootilise aine kogus seguaines viidud äärmiselt madalale: tavaliselt on tänavanurgal diileri poolt müüdava fentanüüli puhta aine sisaldus 4-6 protsenti ja seda manustatakse korraka kas siis suitsetamise või süstimise teel mõni milligramm.

Piisab üksnes väikesest kõikumisest puhta aine sisalduses või diileripoolses eksimuses doosi pakendamisel ning see toob kaasa fataalsete tagajärgedega üledooside laine. Ent lisaks fentanüülile müüakse tänavatel ka selle märksa ohtlikumaid analooge – 16 korda kangemat 3-metüülfentanüüli, ent ka kümneid ja suisa sadu korda kangemaid furanüülfentanüüli, akrüülfentanüüli, karfentanüüli ning teisi fentanüüli analooge. Soolaterasuurune kogus suurulukite uinutamiseks mõeldud ning heroiinist sadu või suisa tuhandeid kordi kangem meelemürki võib ka täismehe manalateed viia.

Mullu surigi narkootikumide üledoosi tõttu Eestis esialgsel andmetel 107 inimest. Sellise arvuga oleme Euroopas jätkuvalt esimeste seas. Seejuures on lõviosa surmadest põhjustatud just fentanüüli ning selle analoogide kuritarvitamise tõttu. Aastatel 1999 kuni 2017

(k.a) on Eestis narkootikumide üledoosi tõttu surnud kokku 1554 inimest.

Aastatel 1999 kuni 2017 narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmajuhtumid TAI ja EMCDDA andmeil

2017. aastal tõkestas Keskkriminaalpolitsei kahe suurema kriminaalasja raames ligi kümne kilo fentanüüli Eesti tänavatele jõudmise. Seda on rohkem kui viimase kümne aasta vältel on tuhandete süüteo menetluste raames seni kokku avastatud. Nii olemegi alates möödunud aasta augustist kuni tänaseni tunnistajaks, et nii fentanüüli kuid ka sellest kordi ohtlikuma analoogi 3-metüülfentanüüli laiemale levikule on vähemalt ajutiselt piir peale pandud.

Fentanüülituru loomine 2007-2009

Esimest korda ilmus heroiinist kümneid kordi kangem fentanüül ja selle analoogid Eesti tänavapilti enam kui tosin aastat tagasi heroiininaappuse ajal ning kinnitas siin koheselt ka jõuliselt kanda. Vähehaaval surusid „valge hiinlane“, „valge afgaanlane“, „valge pärslane“ ehk fentanüül ja selle analoogid seni turgu valitsenud heroini pea täielikult turukonkurentsist välja. Nimetatu päädis sellega, et viimase viie-kuue aasta vältel on politsei avastanud heroini igal aastal kõigest mõnelt kahtlustatavalt ja sedagi maksimaalselt ükskaks grammi. Lõviosa turust oli fentanüüli ja selle analoogide käpa all: kuni aastani 2009 oli illegaalse opioidi-turu kroonimata kuningaks „valge pärslane“ ehk 3-metüülfentanüül (aastatel 2007 kuni 2008 ei leitud Eestis 3-metüülfentanüüli kõrval mitte ühtegi grammi fentanüüli!), ent alates aastast 2009 surus „valge hiinlane“ ehk fentanüül üha jõulisemalt seni turgu valitsenud kangema analoogi 3-metüülfentanüüli pea täielikult Eesti narkotänavaturult välja. Kuidas see juhtus?

2008.a suvel alustas Põhja Prefektuuri narkotalitus menetlust seoses sellega, et kogutud teabe kohaselt tegeleb Andrei-nimeline tuvastamata mees ülisuures koguses fentanüüli ebaseadusliku käitlemisega. Peatselt tuvastati menetluse käigus, et Andrei-nimelise isiku näol on tegemist varem kriminaalkorras karistamata Andrei Kajaliniga, ent alles aasta hiljem selgus kuivõrd oluliselt mõjutas Andrei kohalikku fentanüüliturgu.

17. juunil 2009 peeti Andrei Kajalin Põhja Prefektuuri narkotalituse töötajate poolt Tallinnas kahtlustatavana narkokuriteos kinni, misjärel teostati läbiotsimine tema kasutuses olnud garaazis. Narkopolitseinikud leidsid sealt küpsetusplaadil kuivamas enam kui kilogrammi 3-metüülfentanüüli sisaldavat pulbrit. Tegemist oli rekordilise koguse narkootilise ainega, millest oleks piisanud narkojoobe tekitamiseks Tallinna suuruse linna elanikele. Lisaks kuivama asetatud pulbrile leidsid uurijad garaaziboksist ja selle kõrvalt prügikonteineritest hulgaliselt anumaid, millelt kohtuekspertid avastasid vedela 3-metüülfentanüüli jälgi. Kohtus mõõnis Kajalin, et valmistab garaazist vedelat 3-metüülfentanüüli ja täpselt tuvastamata ainet piiritusega segades tänavatel müümiseks sobilikku pulbrit. Ta selgitas, et sai vedelikud vahendajalt, et sellest pulbrit valmistada, see väikestes minigripp kilekottidesse ümber pakendada ja Männikule ühe mahajäetud maja juurde tagasi vahendajale viia. Samas keeldus Kajalin kohtus järjekindlalt vastamast, kes oli see salapärase vahendaja, viidates teda ja tema perekonda ähvardavale väidetavale ohule. Kohtunik ei jäänud Andrei Kajalini selgitusi uskuma ning märkis otsuses, et Kajalini ütlused on paljasõnalised, need ei ole eluliselt usutavad ning on antud soovist vabaneda vastutusest sanktsioonis ettenähtud raskemaliigilise karistusest. Kohus asus seisukohale, et Andrei Kajalin oli valmistanud vedelal kujul 3-metüülfentanüülist enam kui kilogramm tänavamüügikõlblikku pulbrit, tänavaväärtusega 2,3 miljonit krooni, suure varalise kasu saamise eesmärgil ning mõistis talle karistuseks toonases kohtupraktikas tavapärasest rangema, kaheksa aasta pikkuse vangistuse.

Kes oli too salapärase vahendaja, kellele Andrei Kajalin kohtuistungil viitas, jäi ses kriminaalasjas lõpuni tõsikindlalt tuvastamata. Niisamuti kas too väidetav isik üldse eksisteeriski. Vaidlust ei ole aga tõigas, et pärast Andrei Kajalini vahistamist ja süüdimõistmist kuivas 3-metüülfentanüüli turg Eestis väga kiiresti kokku ja paari aastaga asendus „valge pärslane“ aegamisi kuusteist korda lahjema fentanüüliga: kui aastatel 2009 ja 2010 tõkestati mõlemal aastal enam kui 400 grammi fentanüüli tänavatele jõudmine, siis 2011 konfiskeerisid politseinikud juba enam kui 900 grammi fentanüüli ja aasta hiljem suisa 1,7 kilo fentanüüli. Remargi korras vääril vast etteruttavalt märkimist, et uuesti hakkas 3-metüülfentanüül Eesti pead tõstma alles seitse aastat hiljem, mil 2016.a peeti kinni Männikult pärit Suleiman Dungurovi palgatud kuller Aleksei Krutikov, kes üritas Venemaalt Eestisse tuua enam kui kilogrammi 3-metüülfentanüüli valmistamiseks vajalikku vedelikku. Ent kõigest sellest järgemisi.

Fentanüüli-pitsa: Andrei Kajalini garaazist politsei poolt leitud vedelal kujul 3-metüülfentanüülist valmistatud ning alles kuivava ligi kilo kaaluva 3-metüülfentanüülpulbri-plaat.

Andrei Kajalini organiseeritud 3-metüülfentanüüli valmistamise operatsiooni likvideerimise järel ei järgnenud oodatud fentanüülituru täielikku kokkukuivamist. Tõsi, 3-metüülfentanüüli levik muutus kaduvväikeseks, ent avanenud turunišš täitis peagi fentanüüliga. Loodus tühja kohta ei salli. Turukäitumine osundas üheselt, et lisaks Andrei Kajaliniile tegutses Eestis veel teisigi fentanüüliturgu oluliselt mõjutada suutvaid isikuid. Politseil tuli leida vastus küsimusele: kuidas võidelda hulkpäise lohega kui sa isegi ei tea kui palju päid sel lohel on?

Aktiivse tänavatöö algus 2012-2013

Toonasel Põhja Prefektuuri narkotalituse juhil Kaido Kõplasel oli varnast võtta üks võimalikest vastustest sellele küsimusele. Tema eestvedamisel korraldati 2012 oktoobris esimesed üksnes fentanüüli pakkumuse vähendamisele suunatud nõtänavatöökampaaniad. Esimese poole aastaga toimus Põhja Prefektuuri narkotalituse eestvedamisel kokku viis politseioperatsiooni, mille käigus peeti narkokuriteos kahtlustatavana kinni 57 isikut, alustati 15 väärteomenetlust ning tabati seitse tagaotsitava. Tänavatöökampaaniade peamisteks eesmärkideks olid lõhkuda tarbijate ja hulgiidilite vahelised vahelülid, koguda operatiivteavet fentanüüliturul toimuva kohta ning vähendada tervikuna fentanüüli pakkumust.

Põhja Prefektuuri eestvedamisel toimunud tänavatöökampaaniade tõhusust fentanüüli pakkumuse vähendamisel kinnitas kas või tõik, et 25.03.2013.a loodi Põhja Prefektuuri narkotalituses noorte grupi ja piirkondlike gruppide kõrvale juba ka spetsialiseerunud alaline nõtänavatöökampaaniat. Tänavatöökampaaniat viiakse viimastel aastatel läbi ka teistes Eesti piirkondades. Tolleks ajahetkeks Tallinnas Kopli või Sõle piirkonnas tänavapildis pea tavaliseks muutunud avalikud narkomüügitehingud kadusid; fentanüüli tänavamüük muutus peagi oluliselt konspireeritumaks, mis tõi omakorda kaasa selle, et nõtänavatöökampaaniat puudus sisuliselt võimalus enim ohtlikumaid narkootikume osta. Selleks, et osta voldik fentanüüliga, pidid sa tundma kedagi, kes tunneb kedagi, kes tunneb kedagi, kes omakorda tunneb kedagi. Tõsi, nõudlus ja pakkumine jäid, ent tänavadiileri ja hulgiidilite vaheline müügihulgi muutus oluliselt pikemaks, keerukamaks ja ühtlasi ka kulukamaks. Pöördvõrdes narkomüügi tuluse vähennemisega sigines usaldamatus ja tõsis õiguskaitseorganite tähelepanuorbiidile sattumise tõenäosus.

Tänavatel müüakse fentanüüli nn voldikute kaupa. Ühes voldikus on fentanüüli üksned mõned milligrammid. Fentanüüli on seetõttu äärmiselt lihtne peita.

Tänavatöökampaaniat käigus leitud nn „voldikud“ fentanüüliga, millest piisaks narkojoobe tekitamiseks sadadele inimestele

Tänavatöökampaaniadel kogutud teave ei jäänud sahtlisse tolmu koguma, vaid realiseerus otsesemal või kaudsemal moel järgnevates kriminaalmenetlustes. Näiteks peeti 2012 Põhja Prefektuuri narkotalituse poolt kinni mitu fentanüüli madalama astme müüjat. Kriminaalmenetlused tuvastasid, et nad olid kõik saanud narkootilist ainet müügiks Juri Maksimovi käest, kes peetigi loolilise sammuna järgmise aasta kevadel kahtlustatavana kinni ligi veerand kilo fentanüüli ebaseaduslikus käitlemises. Harju Maakohus mõistis Juri Maksimovile sama aasta oktoobrikuus kokkuleppemenetluses seitsme aasta pikkuse vangistuse.

Kui Põhja Prefektuuri narkotalitus keskendus eeskätt nõtänavatöökampaaniat fentanüüli pakkumuse vähendamisele ja vaheastme hulgiidilite

tabamisele, siis Keskkriminaalpolitsei narkotalituse eesmärk oli piltlikult öeldes anda esimesel võimalusel otsetabamus lohe südamesse - avastada ja lõhkuda fentanüüliturgu valitsevad grupeeringute juhid.

Keskkriminaalpolitseis organiseeritud kuritegude büroo esimese talituse juhi Ago Leisi sõnul keskendub Keskkriminaalpolitsei lähtuvalt kogutud jälitusinfost ja laekunud teabe analüüsist isikutele või gruppidele, kellel on olemas oskusteave ning võimekus fentanüüli valmistada ja seeläbi oluliselt mõjutada Eesti fentanüüliturgu. Samuti pööratakse Keskkriminaalpolitsei poolt tähelepanu fentanüüli valmistajate ning kuritegelike ühenduste vahelistele seostele, kuivõrd fentanüüli müügist teenitav tulu on märkimisväärne ning Eestis tegutsevad kuritegelikud ühendused üritavad sellest oma osa saada.

Tolleks hetkeks kogutud teave osundaski, et fentanüüliturgu hoiab kontrolli all tõenäoliselt käputäis inimesi, kellest üks võtmeisikuid võib olla Vladimir Fidkevich. Pärast aastapikkust jälitusmenetlust pidasidki Keskkriminaalpolitsei töötajad 2012.a suvel kinni Vladimir Fidkevichi ja tema juhitud kuritegelikku ühendusse kuuluvad liikmed, kelles arvati toleks ajahetkeks kogutud teabe põhjal olevat üks paarist-kolmest Eesti fentanüüliturgu enda kontrolli all hoidvast grupist.

Kriminaalmenetluse käigus kogutud tõendid osundasid, et narkokuriteo toimepanemise eest vanglast vabanemise järel lõi Vladimir Fidkevich oma kuritegelike eesmärkide realiseerimiseks juba kuritegeliku ühenduse, mille põhiliseks kriminaalseks tegevusalaks oli mastaapse fentanüüli äramine. Fidkevichi loodud grupis olid kõigil liikmetel kindel rollijaotus: üks pidi narkootilist ainet kaaluma, pakendama ja vedama, teine pidi suhtlema klientidega võtmaks vastu tellimusi ja andmaks narkootikumide üle, kolmanda ülesandeks oli raha kogumine ja selle toimetamine ühenduse juhini. Õlitatud masinavärgi toimimine jõudis lõpuni 2012.a suvel, mil Fidkevich oma kaaslastega vahistati ning juba järgmise aasta kevadel mõistis Harju Maakohus Vladimir Fidkevichi ja tema ühenduse liikmed ligi 1,5 kilogrammi fentanüüli ebaseadusliku käitlemise eest süüdi ja karistas ühenduse juhti kokkuleppemenetluses enam kui 12 aasta pikkuse vangistusega.

Vladimir Fidkevich jagamas kaaslastele juhiseid

Kuid vaatamata sellele, et 2012.a peeti Vladimir Fidkevich ja tema juhitud ühendusse kuuluvad isikud kinni ning vahistati, siis jätkus Tallinnas ja selle lähiümbruses fentanüüliga varustamine pea samas mahus. Kui 2012.a-l kõrvaldati tänavatelt kokku 1,7 kilogrammi fentanüüli, siis aasta hiljem pea 1,1 kilogrammi. Loodetud surmahoop sel korral märklaua keset ei tabanud ja loodetud lõplikku läbimurret ei toimunud, ent samas oli üks hüpotees võimalike fentanüüliparunite kaardistamisel kontrollitud. Keskkriminaalpolitsei asus jahtima järgmist fentanüüliturgu, ent Põhja Prefektuuri narkotalitus jätkas samal ajal fentanüülivastast võitlust nii tänavatasandil kui ka vaheastme müüjate tabamisel.

Põhja Prefektuuri narkotalitus keskendus tänavatasandil toimuva fentanüülivastase võitluse kõrval ka korraga ca 50-100 grammi kaupa fentanüüli müüvate isikute tabamisele, sest just sel tasemel fentanüülimüüjate tabamine mõjutab lokaalsel tasemel fentanüüliturgu kõige enam. Nii pidasidki Põhja Prefektuuri narkotalituse töötajad 2013.a septembris Tallinnas kahtlustatavatena kinni järjekordsed fentanüüli nõ vaheastme müüjad - korraga 50-100 grammi kaupa fentanüüli müüvad Stanislav Linderi ja Deniss Sažini, kellest esimesele mõistis Harju Maakohus 2014.a maikuu kokkuleppemenetluse korras ligi kaheteistkümne-aastase ning teisele ligi kümneaastase vangistuse. Seejärel pidas Põhja Prefektuuri narkotalitus kahtlustatavana kinni järjekordse nõ vaheastme müüja Denis Volkovi, kes tegeles korraga ca 200-300 grammi kaupa fentanüüli müümisega. Harju Maakohtus mõisteti Denis Volkovile kokkuleppemenetluse korras ligi üheksaks aastaks vangi.

Denis Volkov jättis enda klientidele peidikutesse korraga 200-300 grammi kaupa fentanüüli

Ehkki 50 või 100 grammi fentanüüli ei kõla ehk keskmisele inimesele teab mis meeletu koguse meelemürgina, siis piisab vaid meenutada, et 100 grammi fentanüüli on koguse poolest võrreldav 100 kilogrammi amfetamiiniga, ning sellisest kogusest piisaks narkojoobe tekitamiseks pea kõigile Tartu-suuruse linna elanikele. Seetõttu suudavad juba ka korraga ca 50 grammi kaupa müüvad fentanüüliidid oma tegevusega reaalselt mõjutada kohalikku turgu - nad varustavad otsesemalt või kaudsemalt sadu tänavadiilereid, kes omakorda rikastuvad tuhandete sõltlaste elu ja tervise arvelt. Tõsi, nende kinnipidamise järel ei ole võimalik halvata maaletoojate ja hulgivarustajate tööd ning selliselt likvideerida fentanüüliturg sootuks, ent just sel tasemel nõ vaheastme müüjate vahistamine lööb valusa hoobi nii neid varustavate hulgimüüjate kriminaaltulu laekumisele kui ka jätab kümned kui mitte sajad tänavamüüjad ilma varustusahelast.

Põhja Prefektuuri narkotalitus võttiski juhtrolli keskenduda oma igapäevatoos nõ tänavatasandi müüjatele: alates tänavadiileritest, kes saavad fentanüüli müüjaks mõne voldiku kaupa, ent ka neid varustavatele paari-kolme grammi kaupa ainet müüvate isikutele, kuni piirkondlikku turgu mõjutavate korraga 100-200 grammi kaupa ainet müüvate diileriteni. Kui ei ole võimalik tabada lohe südant, ega ka korraga maha raiuda kõiki päid, siis tuleb võtta eesmärgiks kimalaseparvena lohe langemiseni ära kurnata. Lisaboonusena kogunes iga vahevõiduna kild-killult ka täiendavat teavet võimalike fentanüüliparunite kohta.

Läbimurded 2016-2017

Järgmine oluline läbimurre saabus 12.01.2016.a-l, mil Narva piiripunktis peeti Eestisse sisenemisel kontrolliks kinni Aleksei Krutikovi, kelle sõiduki pagasiruumist leiti 200-milliliitrine pudel kokku ca 80 grammi 3-metüülfentanüüli sisaldava vedelikuga. Keskkriminaalpolitsei tuvastas peatselt, et Aleksei Krutikovi palkas narkootilise aine kulleriks Männikult pärit, ent vahepeal aastaid narkoveo organiseerimise eest Soome vanglas karistust kandnud ja nüüd äsja vabanenud Suleiman Dugurov.

Suleiman Dugurovi kaasus oli esimene, mille raames leidis kohtus tõendamist varem aastaid ringelnud legend, et üks osa Eesti tänavatelt müüdavast fentanüülist pärineb Venemaalt siia smugeldatud vedelast fentanüülist, millest toodetakse Eestis tänavamüüjatekõlblikku pulbrit. Kohtus uuritud tõendid kinnitasid, et Suleiman Dugurov üritas juba 2015.a hilisügisel mitmel korral tuua Venemaalt Eestisse vedelat kujul 3-metüülfentanüüli, ent erinevatel põhjustel see ebaõnnestus. Viimaks õnnestus tal saada Peterburis ligi 80 grammi vedelat 3-metüülfentanüüli, mille ta andis seal üle eelnevalt palgatud kullerile. Suleiman Dugurovi tegevuse eesmärk oli nimetatud vedelik Eestisse tuua, et sellest vedelikust seejärel tarvitamiseks sobilikku pulbrit valmistada ning see sadade tuhandete eurode eest maha müüa. Venemaal omandatud vedelikust oleks ta saanud valmistada enam kui kilogrammi narkootilist ainet, millest piisanuks omakorda narkojoobe tekitamiseks ca 600 000 inimesele. Keskkriminaalpolitsei sekkumise tõttu õnnestus tol korral tõkestada fentanüülist kuusteist korda kangema 3-metüülfentanüüli naasmine Eesti tänavatele.

Ehkki kohtus eitas Suleiman Dugurov lõpuni enda seotust Aleksei Krutikovi sõidukist leitud narkootikumiga, siis teised kohtus uuritud tõendid kinnitasid ülekaalukalt, et Keskkriminaalpolitsei pidas kinni õige mehe. Kõik kohtuastmed mõistsid Suleiman Dugurovi süüdi suures koguses narkootilise aine ebaseaduslikus käitlemises ja prokuratuuri taotlusel konfiskeeriti Suleiman Dugurovil enam kui 300 000 euro eest kriminaaltulu. Riik saatis sellega avalikkusele ühese sõnumi, et teiste inimeste elu ja tervise arvelt ei saa ega tohi rikastuda, kuritegevus ei tohi end ära tasuda.

Aleksei Krutikovi ja Suleiman Dugurovi kinnipidamisega toimus järgmine läbimurre 3-metüülfentanüüli-vastases võitluses. Esiteks kadus pärast Aleksei Krutikovi ja Suleiman Dugurovi kinnipidamist taas kord fentanüülist mitmeid kordi ohtlikum 3-metüülfentanüüli Eestist täielikult ning vähemalt mullu ei avastatud menetluste raames mitte ühtegi milligrammi 3-metüülfentanüüli. Ent veelgi olulisem - selle kaasusega leidis kohtus esimest korda üheselt tõendamist, et vähemalt üks osa Eestis müüdavast fentanüülipulbrist pärineb tõepoolest Venemaalt siia toodud vedelast fentanüülist.

Suleiman Dugurovi palgatud kulleri Aleksei Krutikovi valdusest 12.01.2016.a-l Narva piiripunktis leitud 200-milliliitrine klaaspudel,

milles oli 79,65 grammi 3-metüülfentanüüli ja fentanüüli sisaldavat vedelikku.

Ehkki 3-metüülfentanüüli levikule oli taas kord vähemalt ajutiselt piir pandud, siis fentanüüli ja selle teisi analooge müüdi Eesti tänavail jätkuvalt edasi. Nüüdseks oli aga politseil kujunenud võrdlemisi hea ülevaade Eesti fentanüüliturgu tegelikult valitsevatest gruppidest. Pikaajaliselt erinevate kriminaalmenetluste käigus kogutud teabe analüüs osundas, et Eesti tegutseb tõenäoliselt kaks suuremat fentanüüli väga suurtes kogustes müüvat isikute gruppi, kelle marjamaale on lisaks tungimas fentanüülist oluliselt ohtlikemaid analooge karfentanüüli, akrüülfentanüüli, furanüülfentanüüli jt müüvad konkurendid. Peatselt kaardistati ka nemad.

2017.a esimeses pooles pinguldus Keskkriminaalpolitsei ja Põhja Prefektuuri narkotalituse töötajate valvsa silme all olulisimate fentanüüliturgu reguleerivate gruppide ümber seatud silmused vaikselt, ent järjepidevalt. Esimene vahefiniš saavutati mullu aprillis, mil Põhja Prefektuuri narkotalituse töötajad pidasid Tallinnas kinni Roman Borontsovi ja tema kuriteokaaslased, kelle valdusest leiti ligi neljale miljonile inimesele narkojoobe tekitamiseks mõeldud koguses furanüülfentanüüli ja karfentanüüli. Kohus mõistis mullu novembris Borontsoville kaheksa aasta pikkuse vangistuse.

Seejärel loetud kuud pärast Borontsovi vahistamist pidasid Keskkriminaalpolitsei töötajad mõnenädalase vahega omakorda Tallinnas kinni kaks olulisimat fentanüüliturgu valitsevat gruppi. Esmalt pidasid Keskkriminaalpolitsei töötajad mullu juuli lõpus kinni vennad Dimitri ja Pauli, kes olid leedukasest narkoostjaga kokku leppinud bitcoinide eest enam kui pooleteise kilo fentanüüli müümise. Ehkki leedukas sai vendade poolt Viimsi lähedale metsatukka peidetud poolteist kilo fentanüüli kätte, siis pärast vendade kinnipidamist leidsid politseinikud metsast teisigi vendade narkopeidikuid, kust avastati veelgi ostjatele üleandmiseks valmis seatud fentanüüli. Avastatud enam kui kolme kilogrammi fentanüüliga püstitasid vennad ühe kriminaalasja raames politsei poolt tuvastatud fentanüülikogusega rekordi.

Ent sellel rekordil ei olnud ette nähtud kaua püsida. Kõigest mõned nädalad pärast vendade kinnipidamist võtsid keskkriminaalpolitseinikud pärast pinevat kassi-hiiremängu juba Tallinna teises otsas linnalähedases metsatukas olnud peidikust ära ligi kilo fentanüüli, et jääda seejärel peidiku juurde selle omanikke ootama. Mitu kuud kestnud menetlus jõudis lõpusirgele, mil politseinike silme all kogunesid tühja metsapeidiku juurde kaks tühjade kätega jäänud klienti, sinna aine peitnud mees kui ka lõpuks fentanüüli valmis seganud keemik, kes saadeti ülemuste korraldusel metsas tekkinud segaduses selgust tooma. Pärast käeraudade kinniklõpsatamist avastasid politseinikud keemiku kodumajast trepi alla ehitatud Eesti esimese fentanüüli sünteesimislabori, suure koguse fentanüüli lähteainet ning lõpuks ka rekordilise koguse valmistoodangut – enam kui kuus kilogrammi fentanüüli. Harju Maakohus mõistis käesoleva aasta jaanuaris Eesti esimese teadaoleva fentanüüli sünteesimislabori rajanud meestele pikaajalised reaalsed vangistused ja konfiskeeris neilt 150 000 euro eest kriminaaltulu.

Fentanüüli labori pidajate valdusest leitud edasimüügiks mõeldud fentanüül

Kokkuvõtte asemel

Pärast 2017.a suve lõpus toimunud mitmeid vahistamisi ja politsei poolt väga suures koguses fentanüüli tänavatelt kõrvaldamist muutus Eesti fentanüüliturg taas kord: fentanüüli müüjaid jäi mõne kuuga kordi vähemaks ning ka müüdava aine kangus muutus kordi lahemaks.

Mõned päevad pärast jõululaupäeva kirjutas ERR kuidas fentanüüliisõltlased käivad ainepõua tõttu narkootikume toomas suisa Lätis.^[3] Põhja Prefektuuri narko- ja organiseeritud kuritegude talituse juht Rait Pikaro kirjeldas toona "Aktuaalsele kaamerale" kuidas väiksemas mahus sõltlased on koopereerunud ja üritavad ainet hankida näiteks Lätist, saates kedagi sinna ja tuues seda mõnekümne doosi kaupa tagasi. Nii Keskkriminaalpolitsei kui ka Põhja Prefektuuri narkotalitus monitorivad jätkuvalt Eesti fentanüüliturgu, ent ka täna, s.o kolm kuud hiljem on Rait Pikaro kinnitusele Harjumaa fentanüüliturg jätkuvalt nõ mõõnaseisus. Tema hinnangul on Tallinnasse ja selle lähiümbrusesse jäänud üksikud diilerid, kelle müüdava fentanüüli kangus on võrrelduna aastatagusega neli-viis korda langenud, ent hind on samas kaks-kolm korda kallim, samuti müüakse tihti fentanüüli asemel seni tundmatuid kemikaale. Viimase poole aasta vältel toimunud nõ tänavaooperatsioonide raames on tabatud üksikuid tänavadiilereid ning neiltki leiti kinnipidamisel maksimaalselt kaks-kolm voldikut.

Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti on käesoleva aasta esimese kahe kuuga saadetud analüüsimeks fentanüüli kõigest kokku kolmel korral ja karfentanüüli kahel korral. Kokku leiti on leitud 88,32 grammi fentanüüli, millest lõviosa moodustab Põhja Prefektuuri narkotalituse poolt aasta alguses kahtlustatavana kinni peetud noormehe valdusest, kes Põhja Prefektuuri narkokuritegude talituse juhi Rait Pikaro sõnul üritas tühjaks jäänud turgu vallutama asuda, ent tema karjäär jäi lühikeseks. Politsei sekkumise tõttu peeti ta üsna pea kahtlustatavana kinni ning kohtu loal on ta hetkel uurimise lõpuni vahistatud.

Lisaks sellele, et alates 2017.a augustist on politsei poolt tänavatelt kõrvaldatud fentanüüli ja selle analoogide kogused oluliselt vähenenud, on viimase kaheksa kuuga järjepanu vähenenud ka narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmade arv.

Andmed fentanüüli ja selle üledoosidest põhjustatud surmade kohta alates 2017.a jaanuarist kuni 2018.a märtsini

Kokkuvõttes, mulluste suuremate kriminaalasjade raames ligi kümne kilogrammi fentanüüli ja suurtes kogustes fentanüüli analoogide Eesti tänavatele jõudmise tõkestamise ja nende kriminaalasjade raames pea kümne võtmeisiku vahistamise järel oleme täna tunnustajaks olukorrale, kus pea viisteist aastat tõusude ja mõõnadega Eesti turgu valitsenud fentanüüli ja selle analoogide levikule on vähemalt ajutiselt Keskkriminaalpolitsei ja Põhja Prefektuuri narkotalituse töö tulemusena piir peale pandud. Seitsmepäevane lohe õnnestus pika ja põhjaliku töö tulemusena paberile joonistada ning sellele ka kauaoodatud surmahoop anda. Nüüd tegelevad Eesti narkopolitseinikud sellega, et takistada võimalikult varases faasis uute fentanüüliparunite esiletõusu.

Vahur Verte

Riigiprokurör

Konfiskeeritud tugevatoimelised uimastid aastate ja ainete kaupa (aine kogus grammides)

Fentanüül

3-metüülfentanüül

Heroin

Furanüülfentanüül

Karfentanüül

Okfentanüül

Akrüülfentanüül

Despropionüülfentanüül

2017

9792

0

8,31

259,9

165

0

3,3

0,08

2016

379,5

99,33

0,31

50,43

69,59

1,01

0

0

2015

939,6

54,71

0,86

2014

735,2

1,5

3,24

2013

1067

1,85

0,66

2012

1701,81

4,57

0,429

2011

911

95,35

100

2010

369,04

191,41

4

2009

429,3

1486,45

3900

2008

0

1000

0,1

2007

0

1300

5700

[1] https://en.wikipedia.org/wiki/Moscow_hostage_crisis_chemical_agent [37]

[2] „Valge hiinlase vallutusretk“ (13.03.2002, Eesti Ekspress) <http://ekspress.delfi.ee/news/paevauudised/valge-hiinlase-vallutusretk?id=69047541> [38]

[3] Fentanüülidefitsiidis sõltlased käivad ainet Lätist toomas (26.12.2017, ERR) <https://www.err.ee/650809/fentanuulidefitsiidis-soltlased-kaivad-ainet-latist-toomas> [39]

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [40]

Tunnuspilt:

Kuvatõmmis BBC 2012. aasta uudisest üledooside arvukuse kohta

Prokuröri avakõne kui „noateral kõndimine“

Kriminaalmenetluse seadustikus on prokuröri avakõne normeeritud vaid ühe lausega –seadustiku paragrahvi 285 lõige 2 sätestab, et prokurör annab ülevaate süüdistusest ja süüdistust kinnitavatest tõenditest, mille uurimist ta kohtulikul uurimisel taotleb. Seega on prokuröri avakõne üsnagi reguleerimata nähtus, sõltub paljuski igast konkreetsest kriminaalasjast ja selles riiklikku süüdistust esindavast konkreetsest prokurörist ning avakõne paigutamine mingi ühise vormeli alla on küsitav.

Meie kohtupraktikast nähtuvalt ei ole avakõne ülesehitus, sisu ja esitamise vorm kunagi allunud mingile üldreeglile, vaid on ikka tulenenud konkreetse kriminaalasja iseloomust ja vastava menetluse vajadustest. Seepärast on avakõne näol olnud tegemist pigem esitaja tunnetuse küsimuse kui reglementeeritud sõnavõtuga. Sellised mitteametlikud reeglid (pigem soovituselised), milliseid prokurör avakõnet ette valmistades silmas pidada võiks, on äärmiselt napid, faktiliselt kirjutamata ja praktiliselt olematud.

KrMS § 285 lõikes 2 sätestatud on mõningal määral püütud selgitada vastava seadustiku kommentaarides, kus märgitakse, et prokuröride ja süüdistatavale ning tema kaitsjale antakse võimalus juba kohtuliku uurimise alguses enne tõendite uurimist selgitada oma lähtepositsioone. Märgitakse, et prokuröri esitatud kokkuvõtlikust ülevaatest peaks selguma süüdistusakti olulised andmed. Ühtlasi peaks süüdistaja selgitama, missuguseid asjaolusid milliste tõendite abil ta kavatseb tõendada.

Rõhutatakse, et üldiselt peaks prokurör ka avakõnes süüdistust kinnitavatest tõenditest ülevaate esitamisel järgima samu nõudeid, mida tuleb järgida süüdistusakti koostamisel tõendite märkimisel, s.t ei tohiks kajastada tõendite sisu ja analüüsi, järgimaks põhimõtet, et

kohus tutvub tõenditega alles pärast nende esitamist. Prokurör ja kaitsja peaksid seega kõnedes vältima kriminaaltoimikus leiduvate tõendite sisu esitamist, sest tõendite uurimisega alles alustatakse.

Samas rõhutatakse õigusteoorias, et avakõne olgu selge ja asjalik sissejuhatus kohtulikule uurimisele, kusjuures selles n-ö protsessi sisse juhatavas kõnes tuleks olulised asjaolud lähemalt välja tuua ja tähtsust omavaid asjaolusid ei tohiks mainimata jätta.

Seega on prokuröri avakõne paljuski justkui „noateral kõndimine“ – ei tohi avada liiga vähe ega liiga palju, vaid just täpselt parasjagu, kusjuures seda viimast määra on asjas väga raske hinnata.

Avakõnede analüüs

Sellest kohtuliku üldmenetluse obligatoorsest, aga praktiliselt reguleerimata osisest ülevaate saamiseks viisin Riigiprokuratuuri järelevalveosakonna poolt läbi prokuröride 2016. aastal esitatud avakõnede analüüsi, mille põhjal on koostatud ka asjakohased soovitusel. Töö eesmärgiks oli kokku panna üks juhendmaterjali tunnustega kirjatükk, kuhu koondada kasulikumat sorti mõtteid selle kohta, milline peaks olema asjakohane avakõne, seega anda süüdistajale ehk natuke nõu, et millise sõnavõtu ta siis sissejuhatuseks maha pidama peaks, et see oleks asjalik ja selge ning kohtule kena kuulda.

Muidugimõista ei olnud tööülesande täitjal kapatsiteeti käsitleda kõiki tolle aasta jooksul kohtusaalides kõlanud avakõnesid, mistõttu läbivaatusele läks usaldusväärsete järelduste tegemist võimaldav valim. Igakülgsema ja objektiivsema pildi saamiseks koondati tähelepanu viiele-kuuele üldmenetluse kohtuasjale iga ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnast, samuti Riigiprokuratuuri süüdistusosakonna praktikast.

Kuna analüüsi koostaja arvates on prokuröri avakõne mõeldud (ja seetõttu ka suunatud) eelkõige kriminaalasja läbivaatava kohtu kõrvadele, sai alusmaterjali kogumise käigus palutud kohtunikelt hinnangut kriminaalmenetluses kõlanud avakõnede kohta – mida kohtunikud arvavad prokuröride avakõnedest, kas need vastavad ootustele ja kui ei vasta, siis mida oleks vaja, et vastaks. Tagasiside korras saabuski kriminaalasja arutatavalt kohtunikelt süüdistuse avakõnede kvaliteedi osas arvukalt arvamusi, samuti mitmeid märkusi ja sisulisi soovitusi, mis avakõnede pidamisel prokuröridele kindlasti kasuks tulevad.

Avakõne praktikas

Analüüsitud avakõned võib jagada põhimõtteliselt kahte ossa:

- süüdistusakti teksti põhised avakõned ja
- nn kohtumenetlust sissejuhatava iseloomuga avakõned.

Tegemist on kahe kontseptuaalselt erineva lähenemisega avakõne instituudile. Siinjuures tuleb märkida, et kuigi seaduses sätestatud napsõnalisele nõudele (prokurör annab ülevaate süüdistusest ja süüdistust kinnitavatest tõenditest) vastavad tegelikult mõlemad lähenemised, siis menetlusökonoomilises mõttes, samuti selguse ja jälgitavuse huvides soovib Riigiprokuratuur eelistada teist põhimõtet, s.t kohtumenetlust sissejuhatava iseloomuga avakõnet.

Süüdistusakti teksti põhise avakõne puhul tõlgendab prokurör KrMS § 285 lg 2 sätestatut selliselt, et loeb oma kohuseks anda avakõnes süüdistusest ja seda kinnitavatest tõenditest võimalikult detailse ja igakülgse ülevaate, mis tegelikult seisneb süüdistusakti vastavate alajaotuste (süüdistus, tõendid) täpses või küllaltki täpses kajastamises. Seesugune avakõne on üldjuhul äärmiselt põhjalik, kuid suhteliselt raskesti jälgitav, kusjuures detailidesse süvenemise tõttu kannatab ülevaatlikkus ja analüüsi käigus saadud tagasisidest nähtuvalt ei vasta kõne kuulajate (eelkõige kohtu) ootustele ega nägemusele kohtuliku uurimise sissejuhatusest kui sellisest. Praktikast toob süüdistusakti teksti võrdlemisi põhjalik kajastamine avakõnes tegelikult kaasa hoopis tähelepanu hajumise, kuulaja ei suuda kontsentreeruda, n-ö upub detailidesse ja tal on raske saada seda ülevaadet asjast, mida seadusandja tegelikult silmas peab.

Seesuguse avakõne puhul varitseb oht süüdistusakti teksti külge klammerdudes sellesse n-ö kapitaalselt kinni jääda. Kõnealuse analüüsi teostamise käigus saadi kohtunikelt tagasisidet, mille puhul oli läbivaks mureks, et praktikas kogetakse sageli süüdistuse (süüdistusakti) sõna-sõnalist ettelugemist, mida avakõne kohtunike meelest kindlasti ei tähenda. Selles, et sageli sisaldabki prokuröri avakõne muuhulgas ka süüdistuse täpset ettelugemist kõigis selle detailides, oli võimalik veenduda ka päris mitme analüüsi käigus kuulatud avakõne põhjal. Need kõned ei kõnetanud, vaid pigem uinutasid ... küll vaid tähelepanu, aga sellest piisas, et jutt kaotaks jälgitavuse.

Süüdistusakti teksti põhisest avakõnest põhimõtteliselt erinevat lähenemist esindas nii-öelda kohtulikkude uurimist sissejuhatav avakõne, mis vastab oluliselt enam seaduseandja nägemusele ja kuulaja ootustele. Nimetatud põhimõtte järgimisel oli avakõne ülevaatlik, kompaktna ja selles keskenduti kõige olulisemale.

Siinkirjutaja arvates ei ole avakõne eesmärgiks esitada kohtusaalis detailideni viimistletud pilti toimepandud kuriteo asjaoludest ega tõendite põhjaliku käsitlemisega veenda kedagi (kohtu, publikut jne) süüdistatava süüs. Avakõne on eelkõige prokuröri poolt kuulajatele kohtusaalis vahetult edastatav sissejuhatav signaal selle kohta, et ta süüdistab konkreetset isikut konkreetse kuriteo toimepanemises ja omab küllaldaselt tõendeid selliseks süüdistuseks. Süüdistust kinnitavate tõendite esitamine toimub juba edasi kohtuliku uurimise käigus, kus prokurör iga süütõendit esitades peatub põhjalikult ja vajaliku üksikasjalikkusega selle sisul.

Mõistetavalt sõltub avakõne ülesehitus ja maht iga konkreetse kriminaalasja tehiloludest ja mahukusest.

Mittelahukates kriminaalasjades peetud avakõnedest sai esile tõstetud Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokuröri Aro Siinmaa poolt kohtuasjas nr 1-16-2592 peetud avakõne, mille näol oli tegemist tõepoolest igati selge ja ülevaatliku sissejuhatusega kriminaalasja kohtulikule arutamisele. Pikematest avakõnedest väärilis tunnustust Põhja Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokuröri Kristiina Savtšenkova poolt kohtuasjas nr 1-16-228 peetud avakõne, mille puhul oli naudinguga jälgitav see, kuidas prokurör suutis ühest paljukõitelisest nn „mammutasjast“ 25-minutilise avakõnes väga hea ülevaate anda, kusjuures tegi seda kiiduväärselt. Tekstiliselt väga hea kõne oli ka kohtus nauditavalt ette kantud, mistõttu väärilis kindlasti kuulamist ja eeskujut võtmist. Muidugimõista oli seesuguse sissejuhatava avakõne taga prokuröri küllalt suur töö, süüdistaja oli põhjalikult panustanud spetsiaalselt ka avakõne ettevalmistamisele ja tulemus oli vääriline.

Millist avakõnet prokurörielt oodatakse?

Avakõne peaks olema ülevaatlik, selge ja kuulajale jälgitav sissejuhatus, mis viiks tõendite kohtuliku uurimise juurde. Avakõne ei tohiks olla liialt detailne. Kohtunikud on märkinud, et prokuröri avakõne läbi tahaksid nad üldjoontes teada saada, mis neid kõnealuses kohtumenetluses ees ootab. Seega peaks avakõnes kajastuma sisuliselt eesmärk, kuhu läbi konkreetse menetluse soovitakse jõuda. Mida kohtunikud enese sõnul kindlasti avakõnes kuulda ei tahaks, on süüdistuse täpne (tekstitruu) ettelugemine prokuröri poolt. Kuulajad ootavad seda, et avakõnes käsitletakse pisut lihtsamast sõnastusest ja kokkuvõtlikult kohtu ette toodud kaasuse olemust.

Avakõne on suunatud eelkõige kohtule, kuid ka teised saalis viibivad isikud peaksid avakõnet kuulades aru saama, mille kohta tõendeid uurima hakatakse ja mida prokurör nendega tõendada tahab. Võistlevas menetluses peaks prokurör suutma kõigile kuulajatele selgeks teha, mis tegu on toime pandud, keda selles süüdistatakse ja millised tõendid kinnitavad prokuröri väiteid. Seega võiks avakõne olla mõnevõrra värvikam ja näitlikum kui seda on näiteks süüdistusakt.

Avakõnes ei ole vajadust laskuda juriidilistesse nüanssidesse, keerukasse terminoloogiasse, detailide loetlemisse. Seega ei ole

varavastaste kuritegude puhul kindlasti mitte vajalik esitada varastatud esemete üksikasjalikku nimistut (sageli isegi koos iga eseme maksumuse äramärgimisega) ning isikuvastaste kuritegude puhul puudub vajadus oma keelt murda suhteliselt raskepärase meditsiinalase terminoloogiaga ja tekitatud vigastusi peensusteni loetleda (nagu näiteks „suurrasviku ja peensoole kinnisti vigastused“, „traumaatiline ämblikuvõrkkemelalune verevalum kiirusagara pealmisel pinnal ja kõõlustanul“ või „nahaalune verevalum vasaku küünarvarre ülemises kolmandikus sirutuspinna“ jne), sest need on üldiselt arusaadavad vaid vastava eriharidusega kuulajale. Samuti puudub vajadus kulutada avakõne ajal ressursi süüdistuse tekstis olevate detailide (näiteks täpsed aadressid, kuupäevad, kellaajad, automargid ja registreerimisnumbrid, narkootilise aine kogused grammilise ja lausa milligrammilise täpsusega jne) kajastamiseks või sügavalt juriidiliste terminite üleslugemiseks (nagu näiteks „püüdis ära võtta võõrast vallasasja selle ebaseadusliku omastamise eesmärgil“ jne). Seesugune detailirohkus ja spetsiifiline (kohati raskesti mõistetava) terminoloogia kasutamine muudab avakõne ebaülevaatlikuks ja kuulajale raskesti jälgitavaks. Avakõne tuleks esitada tavainimesele arusaadavas keeles ja pikki juriidilistest standardväljenditest ning eriterminoloogiast kubisevaid lauseid tuleks vältida. Oluline on avakõnes esitatud asjaolude näitlikustamine, n-ö illustreerimine kõigile arusaadavate näidetega, mille abil luuakse kuulajale ettekujutus arutatavast kuriteost. Seesuguse näitlikustamise puhul suudab kuulaja paremini tajuda kuriteo asjaolusid.

Oleks soovitav, et prokurör annaks juba avakõnes ülevaate süüdistuse kesketest argumentidest ja ühtlasi käsitleks kriitilises võtmes talle teadaolevaid (võimalikke) vastuväiteid. See pole muidugi nõutav, kuid on efektiivne, kui prokurör sissejuhatuse raames nimetab kriitilises võtmes ära põhilised vaidlusmomendid, mida kaitsja ja süüdistatav kohe seejärel omal viisil serveerima hakkavad. Eeldatavate rünnakute seesuguse profülaktilise pareerimise puhul saab kohus aru, et need väited, millega kaitse pool välja tuleb, ei ole prokurörile üllatuseks, ta on süüdistuse esitamisel nendega arvestanud ja leiab need olevat juba iseenesest asjakohatud või siis kohtuliku arutamise käigus kummutatavad.

Üks väga asjalikku tagasisidet andnud kohtunik märkis muuhulgas, et *tema ettekujutus tõelisest avakõnest tugineb paraku Hollywoodi filmitööstuse toodangule, kusjuures tal ei oleks midagi selle vastu, kui saaks filmis nähtul põhineva kogemuse osaliseks ka oma igapäevase töö kaudu.*

Siinkirjutaja arvates on igal enesest lugu pidaval Eesti prokuröril piisavalt võimekust kõneka ja kõnetava avakõne pidamiseks, mis filmis nähtule kindlasti mitte alla ei jääks.

Andres Ülviste,

riigiprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [41]

Tunnuspilt:

Saaremaa kohtusaalis on prokuröri selja taga riik

Jalg värises, süda tagus ja pea sumises, kui noore prokurörina 2006. aastal esimest korda astusin sisse Harju Maakohtu uksest. Kaenas karistusseadustik, kriminaalmenetluse seadustik ja süüdistusakt. Kohe pidi algama mu elu esimene kohtuistung prokurörina lühimenetluses. Ütlen ausalt, et mul ei olnud aimugi, kuhu ma istun, mida ma räägin või mida ma täpselt tegema pean. Teoorias küll, aga praktiliselt mitte. See esimene kord oli kätte tulnud nii ruttu, et ma isegi ei olnud jõudnud ühegi teise prokuröri istungeid vaatama. Mu juhendaja oli õnneks kaitsjale vihjanud, et too viipaks mulle, kuhu pean istuma, millal püsti seistes rääkima, millal istudes.

Esimene istung läks tegelikult hästi. Vist. Minul endal on selle koha peal must auk, aga süüdimõistev kohtuotsus räägib, et ju ma siis tegin kõik õigesti. Mäletan ainult seda, et kohus küsis mu käest mingil hetkel, kas ma olen nõus kriminaalmenetlust lõpetama ning mu juurdlemist, et mis lõpetamisest kohtunik räägib. Ma tulin ju süüdistusaktiga kohtusse, mitte asja lõpetama. Ilmselt ei olnud ärevus mõjunud ainult mu kehalisele võimekusele, vaid ka kuulmisele, sest kaitsja hiljem ütles, et kohus oli küsinud, kas ma olen nõus kohtuliku uurimise lõpetamisega. No igatahes me selle kohtuasjaga lõpuni jõudsime ja ilma igasuguse lõpetamiseta.

Möödus üksteist ja pool aastat. Jalg enam ei värisenud ja pea ka ei sumisenud, kuid süda tagus küll, kui ma juba kogenud prokurörina 2017. aastal esimest korda astusin sisse Pärnu Maakohtu Kuressaare kohtumaja udest. Erinevalt Tallinnast polnud seal eksida võimalik, sest suuremaid saale on ainult üks. Kaasas olevaid asju keegi läbi ei valgusta ning mööda kõrgeid treppe ronima ei pea. Astusin enesekindlana kohtusaali udest sisse ja istusin enda kohale. Vähemalt enda arvates enda kohale. Sinna, kus selja taga ei ole süüpink. Tuli kaitsja, vaatas kohe kurjal pilgul minu poole ning teatas, et prokurör istub tema koha peal. Ma vaatasin kaitsjale suurte silmadega otsa ning väitsin, et prokurör istub ikka seal, kus seljatagune tühi. Saaremaal olevat asjad teisiti, väideti mulle vastu. Jäin endale kindlaks ega liigutanud ennast.

Kaitsja istus suurema tüli minu vastu, teatades, et kuidagi kõhe tunne on seal istuda. Saali tuli kohtunik ning vaatas automaatselt otsa kõigepealt kaitsjale, lootes seal näha prokuröri. Siis vaatas kohtunik minu poole ning pomises, et prokurör on vale koha peal. Vana prokurör olevat alati olnud teisel pool – välja arvatud siis, kui süüpingis keegi istus. Ma siis selgitasin kohtunikule oma loogikat, et prokurör ei saa ju istuda seal, kus süüpink selja taga, sest prokuröri selja taga on riik, aga kaitsja selja taga süüpingis kaitsealune. Kuna kohtuniku laual olev arvutiekraan on just seal pool, kus istusin mina, siis viskas kohtunik nalja, et prokurör saab nüüd salaja varjus

ristsõnu lahendada.

Seega tekitasin esimese hetkega kohtusaalis aastaid paika loksunud süsteemis segaduse. Aga eks nüüd ongi töö uue prokuröri ja käesoleva süsteemi enda käe järgi. Nüüd, 5 kuud hiljem, olen endale kindlaks jäänud ning istun alati samal poolel, kus oma esimesel Kuressaare istungil, kuigi olen tähele pannud, et Pärnust käivad prokurörid istuvad mingil põhjusel teisel pool – seal, kus süüpink selja taga.

Rainer Amur

Saaremaa kogukonnaprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [42]

Tunnuspilt:

Prokurör Rainer Amur kohtusaalis (Foto Valmar Voolaid)

Sõna "tingimisi" kuulevad roolijoodikud üha harvem

2015. aasta 4. augustil vapustas Lõuna-Eestit järjekordne roolijoodiku poolt põhjustatud üliiraskete tagajärgedega liiklusõnnetus, milles hukkus neli noort inimest. Nimelt kaldus 23-aastase alkoholihoobes Randy poolt juhitud sõiduauto suurel kiirusel teelt välja vastu puud. Randy hingel oli sel hetkel üle kümne kriminaal- ja väärteokaristuse ning teda oli joobes juhtimise eest korduvalt karistatud. Purjus peaga sõitmine maksis Randyle elu - surmajärgses ekspertiisis tuvastati alkoholi sisalduseks veres 2,21 promilli. Sõiduauto tagaistmel istus kaks kainen 15-aastast tütarlast - mõlemad hukkusid surmasõidus.

Sel päeval, kui Tartumaal Rannu kalmistul ühte Randy surmasõidus elu kaotanud 15-aastast tütarlast maeti, eiras sealsamas Rannu alevikus politsei märguannet Opel Astra. 39-aastane Edgar üritas suurel kiirusel politsei eest põgeneda. Loomulikult sai politsei Edgari kätte ja selgus, et ta oli tarvitanud ohtralt alkoholi ning istus autorooli juba eelmisel päeval Tallinnas. Kinnipidamise hetkel oli tal kuus kriminaal- ja 16 väärteokaristust.

Kuus päeva pärast Randy surmasõitu toimus pressikonverents, kus ajakirjanikele juhtumi tagamaid selgitati. Konverentsil küsis

Postimehe ajakirjanik Nils Niitra: „Mida riik korduvalt mootorsõiduki roolist alkoholijoobes tabatud inimestega tulevikus ette võtab, et edaspidi nii traagiliste tagajärgedega juhtumeid vältida?“ Sain tol hetkel sellele küsimusele vastata vaid, et prokuratuuris on sel teemal diskussioon tekkimas.

Pärast pressikonverentsi toimus prokuratuuris joores juhtimise teemaline nõupidamine. Nimelt sain neli päeva enne Randy õnnetust täiendava tööülesande – juhtida ringkonnaprokuröri kriminaalmenetlusi rasketes liiklusalastes rikkumistes. Toonane Lõuna Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör Kaire Hännilene küsis, kuidas prokuratuur meie tänavatel liiklevate roolijoodikute hulka vähendada saaks. Lubasin juhtivprokuröriile olukorda analüüsida.

Asusin analüüsima prokuratuuri tegevust joores juhtimisega seotud karistuspoliitika kujundamisel ja avastasin kolm peamist tõsiasja:

- Kuigi joores juhtimine oli esinemissageduselt kolmas kuriteoliik, puudus Eestis selle osas ühtne kontrollitud karistuspoliitika.
- Karistusseadustikus kehtestatud täiendavaid võimalusi sõltuvuskurjategijate ohjamiseks rakendati harva (kohustus mitte tarvitada alkoholi; kohustus alluda ettenähtud ravile, kui isik on sellele nõusoleku andnud; kohustus osaleda sotsiaalprogrammis). Kui neid rakendati, oli nende kohustuste kontroll puudulik.
- Lõuna Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas olid joores juhtimise eest mõistetavad karistused üldjuhul mannetud (3 kuud tingimisi vangistust + 3 kuud juhtimisõiguse peatamist).

Nende kolme järelduseni jõudmise ajal lugesin erinevatest meediakanalitest justiitsministeeriumi plaanist seadusemuudatusega roolijoodikutele mõistetavaid karistusi karmistada. Selle valguses otsustasime Lõuna ringkonnas mainitud karistuspraktikat omal käel muuta.

Karistuste karmistamine

Esimeseks silmnähtavaks sammuks oli joores juhtimise eest kehtiva karistusega kahtlustatavate vahistamise taotlemine kohtult. Olukorda raskendas tõik, et need inimesed olid kahtlustatavatena kinni peetud, üle kuulatud ja seejärel vabastatud, kuna põhjust nende kinnihoidmiseks varasema praktika kohaselt ei olnud.

Kuigi selline prokuratuuri tegevus tekitas kaitsjates hämmeldust ja huvi pidada õigusvaidlusi vahistamisaotluste seaduslikkuse üle, vaibus see peagi. Nii Tartu maakohus kui ka ringkonnakohus nõustusid vahistamisaotlustes toodud argumentidega ja võtsid joores juhtimise eest kehtiva karistusega kahtlustatavad vahi alla. Kuue kuuga, 2015. aasta septembrist järgmise aasta märtsini, vahistasime ja kõrvaldasime nii Tartu maakonnas liiklusest ligi 30 sellist joores juhti. Samal ajal juhtis prokuratuur uuele praktikale tähelepanu ka ajakirjanduses.

See praktika jätkus Lõuna ringkonnas vahelduva eduga kuni 2016. aasta oktoobrini. Samal ajal käivitas Lõuna prefektuur koostöös liikluspsühholoogi Gunnar Meinhardiga sotsiaalprogrammi, mis oli mõeldud isikutele, kes olid esmakordselt tabatud autoroolist väärteojoores. Need juhud said edaspidi valida – saada karistada või läbida sotsiaalprogramm, kus tuletatakse juhtidele meelde alkoholijoobes juhtimise ohtlikkust nii juhile endale kui ka kaasliiklejatele. Osaleja kandis kõik programmi kulud ise ja kulutas selles osalemisele viis laupäeva.

2016. aasta augustis, aasta pärast Randy õnnetust oli hea meel tõdeda, et Tartumaal oli joores juhtimise osas toimumas oluline muutus. Teiste Eesti piirkondadega võrreldes oli roolijoodikute tabamisprotsent selgelt langustrendis.

Joonis. Statistika Tartu ja Tartu maakonna joores ja juhtimisõigusega juhtimise muutuse osas

Ühtlasi saabus politseist tagasiside, et oluliselt hakkas kasvama roolijoodikute tabamine kaasliiklejate vihjete abil. Kuna kasv oli märkimisväärne, hakkas Lõuna prefektuur vastavat statistikat fikseerima – varem selleks põhjust ei olnud. Pea iga neljas joores juht tabati 2016. aastal tänu tähelepanelikele kaasliiklejatele.

Joonis. Kõnede abil tabatud joores juhud 2016.aastal (7 kuud).

Töö käigus jõudis ka minuni joores juhtidelt tagasisidet, et neil tuleb oma harjumusi muutma hakata – nimelt olid nad ajalehtedest karmistuvate karistuste kohta lugenud ja minu kui prokuröri manitsussõnu telerist kuulnud.

Veenmaks oma kolleege karistuspoliitika muutmise vajaduses ja et isegi täpsemalt aru saada, millised tegurid Tartumaal joores juhtide vähenemisele viisid, pakkusin 2016. aasta sügisel Tartu Ülikooli õigusteaduskonnale magistritöö teema roolijoodikute karistusõiguslikest mõjutusvahenditest.

2017. aasta suvel kaitseski tänane hea kolleeg, Põhja Ringkonnaprokuratuuri abiprokurör Ken Kiudorf magistritöö teemal „Korduvkurjategijatele mõistetavate karmimate karistuste mõju kuritegevusele karistusseadustiku § 424 näitel Tartu Maakohu Tartu kohtumaja tööpiirkonnas“. Töös analüüsis autor Tartu, Võru ja Kuressaare kohtumaja joores juhtimisi puudutavaid kohtulahendeid 2015. ja 2016. aasta esimese kahe kuu vältel – kokku ligikaudu 600 kohtulahendit. Tööst joonistusid välja erinevused kohtumajade tööpiirkondades joores juhtimise käsitlemisel. Samuti oli töö tulemustes näha selget seost prokuratuuri kujundatud karistuspoliitika ja joores juhtimise esinemissageduse vahel.

Korduvuse ennetamine

2016. aasta sügisel tegi justiitsministeerium mulle ettepaneku viia Lõuna Ringkonnaprokuratuuri Tartu kohtumaja tööpiirkonnas läbi pilootprogramm, mille eesmärk oleks tegeleda joores juhtimisele reageerimise kõrval ka selle nähtuse põhjustega. Ettepaneku kohaselt oleks esmakordselt mootorsõiduki juhtimiselt tabatud isikuid võimalik mitte karistada ja pakkuda neile võimalust tegeleda oma alkoholisõltuvusega. See tähendas oportuuniteedi võimaldamist, mis seni oli ka Riigi peaprokuröri juhise kohaselt olnud nendes kuritegudes välistatud.

Mäletan oma ehtsat prokuröriiliku reaktsiooni – kindel ei! Ma olin nimelt liialt lähedalt näinud viimaste aastate võrdlemisi kaootilist ja mannetut karistuspoliitikat joores juhtide karistamisel. Sestap kartsin eelkõige kaotada seda edu, mille olime karistuste karmistamisega Tartu maakonnas saavutanud.

Ministeerium ei jätnud aga joni. Nad viisid mind kokku liikluspsühholoogi Gunnar Meinhardiga, kes selgitas mulle üksikasjalikult teiste arenenud riikide kogemust ja enda praktikat Lõuna prefektuuris alkoholi piirmäära ületanud isikutega töötamisel. Seal liikus arutelu Lõuna Ringkonnaprokuratuuri juhtkonnani, mille peale otsustati vastav pilootprogramm ikkagi käivitada.

Seega alustasimegi Lõuna ringkonnas pilootprogrammiga, mille raames pakkusime kriminaalses joores mootorsõiduki roolist tabatud juhtidele võimalust vabaneda karistusest tingimusel, et isik pöördub tervishoiuasutusse oma alkoholitarvitamise häire

kindlakstegemiseks ja selle olemasolul kohustub ta arstide poolt ettenähtud ravile alluma. Samuti kohustus programmis osaleja läbima MTÜ Eesti Liikluskäitumise Arenduskeskuse sotsiaalprogrammi „Alkoholi piirmäära ületanud mootorsõidukijuhtide rehabilitatsiooniprogramm“. Lisaks pidi programmis osaleja tasuma kõik kaasnevad kulud.

Uue pilootprogrammiga paralleelselt oli eesmärk säilitada Tartumaal keskmisest rangem karistuspoliitika korduvkurjategijate suhtes.

Oodatust suurem ravivajadus

Ühe aastaga, 2017. aasta oktoobrini osales ühel või teisel moel pilootprogrammis üle 130 inimese. Statistika oli kohe alguses kõnekas – esimesest 20 programmi suunatud autojuhist 18 tunnistati arstliku läbivaatuse käigus alkoholi kuritarvitajateks või sõitlasteks. Seega vajasis nad arstide hinnangul meditsiinilist sekkumist alkoholi tarvitamise häire kontrolli all hoidmiseks. Selline tulemus üllatas nii justiitsministeeriumit kui ka prokuratuuri, sest mainitud suhtarv jäi üldjoontes samaks ka ülejäänud programmis osalejate puhul.

Möödunud aasta oktoobris hakkasime tegema esimesi kokkuvõtteid pilootprogrammist ja olime sunnitud tõdema, et endisel kujul ei ole selline programm jätkusuutlik. Peamine kitsaskoht oli siinkohal meditsiinisüsteemi vähene ressurss. Alustatud pilootprogramm toetus suuresti Tervise Arengu Instituudi rahastatud programmile „Kainem ja Tervem Eesti“, mille raames pakkusid kuni käesoleva aasta märtsini viis haiglat üle Eesti alkoholi tarvitamisest tulenevat tasuta sõltuvusravi. Seda projekti TAI jätkab. Lõuna Ringkonnaprokuratuuri pilootprogramm toetus ja toetub edaspidigi SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Psühhiaatriakliinikule.

Vaatamata sellele, et SA TÜK Psühhiaatriakliinik on teiste Eesti haiglatega võrreldes meditsiinipersonaliga paremini kaetud ja omab vajalikku kogemust sõltuvushäirete ravimisel, tekkisid ka neil programmiga omad kitsaskohad, mis olid seotud peamiselt ressursinappuse ja arstide eetiliste dilemmadega. Seetõttu teatas ka SA TÜK Psühhiaatriakliinik möödunud aasta oktoobris, et ei soovi pilootprogrammis osaleda.

Pärast edukaid läbirääkimisi ja mõningaid kompromisse jätkub pilootprogramm alates 2018. aasta 1. märtsist ning laieneb üle Eesti. Lõuna-Eestis tehakse koostööd SA TÜK Psühhiaatriakliiniku, AS Lõuna-Eesti Võru Haigla ja SA Viljandi Haigla.

Et tagada Tartu kohtumaja tööpiirkonnas ühtsetele põhimõtetele tuginev joobes juhtide menetlemine, muutis Lõuna Ringkonnaprokuratuuri juhtkond seni kehtinud tööjaotuskava. Juba jõustunud muudatuse kohaselt tegelevad Tartu kohtumaja tööpiirkonnas joobes juhtimise kriminaalasjadega kaks spetsialiseerunud prokuröri – põhiraskust selles töös kannab abiprokurör Jüri Vissak. Kui aga keegi soovib oma kuriteo tehilolude üle riigiga üldmenetluses vaielda, astub kohtusse siinse artikli autor.

Meie piirkonna juhtivprokurör andis mulle ülesande võtta selle aasta lõpuks kasutusele ühtne joobes juhtide karistuspoliitika kogu Lõuna Ringkonnaprokuratuuri vastutusalas – Tartu-, Võru-, Valga-, Viljandi- ja Jõgevamaal. Kuidas see õnnestub, seda näitab aeg. Randy nelja hukkunuga liiklusõnnetuse traagilisest päevast on möödunud üle kolme aasta. Selle ajaga on tabatud roolijoodikute arv Tartumaal vähenenud kolmandiku võrra ja uut niivõrd traagiliste tagajärgedega liiklusõnnetust pole enam juhtunud. Hoiame pöialt ja anname üheskoos oma panuse, et see trend jääks püsima.

Tulevikuootus

Alates 2017. aasta 1. novembrist kehtib Eestis regulatsioon, mis võimaldab paadunud roolijoodiku suhtes rakendada alkookeeldu, kasutades kontrollvahendina isiku suhtes keelu täitmist kontrollivat elektroonilist seadet ehk nii-öelda alkolukku. Reaalne olukord Eestis on hetkel siiski selline, et kriminaalhooldusametnikel ei ole hetkel võimekust kontrollida isikute alkookeelust kinnipidamist. Samuti ei ole nende kasutuses korduvalt justiitsministeeriumi poolt lubatud alkoovõrusid, millega oleks võimalik kontrollida ravile mitte alluvaid isikuid. Loodame, et see olukord on siiski käesoleva aasta lõpuks lahenevas, nii nagu ministeerium seda lubanud on.

Toomas Liiva
Lõuna RP ringkonnaprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [43]

Tunnuspilt:

Prokurör Toomas Liiva selgitab ajakirjanikele nn Randy kriminaalasja detaile (Foto Margus Ansu, Postimees)

Inna Ombler: on spioone, kes kinnipidamisest kergendust tunnevad

Riigiprokurör Inna Ombler juhib riigivastaste kuritegude kohtueelset menetlust. Viimase kahe ja poole aasta jooksul on ta esitanud süüdistuse ja saavutanud süüdimõistva otsuse kokku 14 inimese suhtes kellest 10 on töötanud Vene Föderatsiooni eriteenistuse heaks ja neli on lohakalt ümber käinud Eesti riigisaladusega.

Kaks värskemaid otsust on tulnud viimase kuu jooksul:

- 21. märtsil mõistis kohus süüdi eelmise aasta novembri alguses Narva piiripunktis kinni peetud FSB poolt värvatud Aleksei Vasilevi arvutikuriteo ettevalmistamises ja Eesti Vabariigi vastases vägivaldatus tegevuses.

- 3. aprillil mõistis kohus süüdi Eesti kodaniku Ilja Tihhanovski, kes peeti kaitsepolitsei ameti töötajate poolt kinni eelmise aasta 10. detsembril. Tihhanovskit süüdistati suhte loomises ja pidamises GRU-ga ja GRU ülesandel informatsiooni kogumises.

Viimase kahe ja poole aasta jooksul on süüdi mõistetud kokku üle kümne inimese erinevates riigivastastes kuritegudes. Eriti tähelepanuväärne on see, et neist kümme on süüdi mõistetud koostöö eest Vene Föderatsiooni eriteenistustega.

Siinkohal tuleks täpsustada, et ka enne 2015. aastat on isikuid mõistetud süüdi riigivastastes kuritegudes – Herman Simm, Aleksei

Dressen ja ta abikaasa, Vladimir Veitman. Simm, Dressen ja Veitman omasid juurdepääsu riigisaladusele või salastatud välisteabele ning edastades seda Vene Föderatsiooni eriteenistustele panid nad toime kõige raskema riigivastase kuriteo, s.o riigireetmise.

Need kümme inimest, kellest me täna kõneleme, ei omanud ligipääsu riigisaladusele. Nende näol on tegu valdavalt kas topeltkodakondsusega isikutega või Venemaa Föderatsiooni kodanikega, kes värvati Vene Föderatsiooni eriteenistuste poolt ebaseaduslikule koostööle Eesti Vabariigi vastu. Kui küsida, et miks süüdimõistva kohtulahendini on jõudnud nii palju menetlusi just viimase kahe ja poole aasta jooksul, siis tuleb arvestada seda, et vastuluure on selline Kaitsepolitsei tegevuse valdkond, kus alati ei pruugi teave välja kasvada sellisena, et oleks võimalik kellelegi kriminaalkuriteo toimepanemises süüdistus esitada. Nende kümne süüdimõistetud isiku puhul on kohtueelses menetluses olnud võimalik koguda küllaldaselt tõendeid, et nad Eesti Vabariigi vastu suunatud tegevuse eest süüdi mõista. See on samm edasi riigi julgeoleku vastu suunatud rünnete ennetamisest ja tõkestamisest. Prokurörina on mul eriti hea meel tõdeda, et kõigis nimetatud süüdistusajades on ka asja arutanud kohtud leidnud, et süüdistustes kirjeldatud teod on tõendatud ja pidanud võimalikuks isikut riigivastastes kuritegudes süüdi mõista. Tegelikult peangi ma seda, et kohtud on kõigis asjades süüdimõistvad otsused langetanud, Kaitsepolitsei ameti ja Riigiprokuratuuri koostöö kõige suuremaks saavutuseks selle kahe ja poole aasta jooksul tehtud süsteemse töö puhul nii spetsiifilises ja tundlikus valdkonnas.

Kes need kümme Vene eriteenistuste kasuks spioneerinud inimest on? On neil ühiseid jooni või on nad teineteisest täiesti erinevad?

Nagu juba öeldud, iseloomustab neid kõiki see, et neist kellelgi ei olnud otseselt ligipääsu riigisaladust puudutavale informatsioonile. Neid ühendab eeskätt see, et nad kõik lasid end värvata vene eriteenistuste – enamasti Venemaa Föderatsiooni Föderaalse Julgeolekuteenistuse (FSB) poolt kui ka Venemaa Föderatsiooni Relvajõudude Kindralstaabi Luurepeavalitsuse (GRU). Kui see kõrvale jätta, on süüdimõistetud kõik väga erinevad – nende seas on nii salakaubavedajaid kui ärimehi. Neist osadel on kokkupuuteid kuritegelike ringkondadega läbi salakaubaveo või inimkaubanduse, aga on ka neid, kes on tegelenud legaalse äri ja kellel varasemad seosed kuritegevusega puuduvad.

Sa ütlesid, et nende seas on nii ärimehi kui kurjategijad. Mis põhjusel on nad olnud nõus FSB või GRU-ga koostööd tegema? Mis neid motiveeris?

Peab ütleva, et need põhjused on olnud mõnevõrra erinevad. Topeltkodakondsusega isikuid iseloomustab see, et nad elavad reeglina Vene Föderatsioonis piirialadel ja nende puhul on tavaliselt tegemist salakaubavedajatega, kes tegutsesid Eestis ja Venemaal. Nende värbamist soodustav asjaolu ongi nende kuritegelik taust ja seaduserikkumised – neid on Vene eriteenistustel lihtne sihikule võtta ja manipuleerida näiteks võimalusega nende õigusvastane tegevus nõu tähelepanuta jätta, kui nad nõustuvad värbamisega ja asuvad Eesti julgeolekut kahjustavale koostööle. Värbamise järgselt salakaubavedusid Eestis suunal teostades hakkavad nad täitma ka neid ülesandeid, mida eriteenistuse agendijuhid neile annavad, kogudes näiteks Eesti Vabariigist erinevat julgeolekut või kaitsevõimet puudutavat informiooni.

Kuidas need kümme isikut on kahtlustatavana kinnipidamisele reageerinud? Kas nad on olnud üllatunud või on nad ise pidanud seda pigem aja küsimuseks?

On erinevaid reageeringuid. Nende kümne hulgas on olnud neid, kellele see on tulnud igal juhul ebaseaduslik üllatusena kui ka neid, kes on paistnud tundvat sellest suisa kergendust, et nende ebaseaduslikule koostööle Vene Föderatsiooni eriteenistustega Kaitsepolitsei poolt punkt pannakse. Need isikut on mingil hetkel ka ise jõudnud arusaamisele, et ei sooviks tegelikult Vene eriteenistustega koostööd jätkata, kuid on olnud manipuleeritud ja teatud sundolukorras ning pidanud seda siiski jätkama kuni kinnipidamiseni. Erinev on olnud ka süüdimõistetute suhtumine Eesti vastu suunatud tegevusse.

Avalikkus on selliste kriminaalmenetluste vastu suurt huvi tundnud, aga riigiprokuratuur ja kaitsepolitsei amet on neist rääkides olnud väga kidakeelsed. Miks see nii on?

See on tõesti nii. Nende kriminaalmenetluste menetlemisel on kehtinud põhimõte, et avalikkust teavitame reeglina alles süüdimõistva kohtuotsuse jõustumise järgselt. Veidi varem oleme teinud seda vaid mõnel üksikul juhul.

Sellel on mitu põhjust. Kõige esimene ja olulisem neist on seotud kriminaalmenetluse läbiviimise huvidega. Teiseks tuleb selliste kuritegude menetlemisel nii mõnigi kord arvestada riigisaladuse käitlemise nõuetega ja riigisaladuse kaitsmise vajadusega. Riigivastastes kriminaalmenetlustes on süü tõendamise eripäraks see, et tõendikogum võib sisaldada riigisaladust, mille käitlemisel tuleb olla hoolas ja kinni pidada väga täpsetest reeglitest.

Samuti tuleb arvestada sellega, et ka kõikide nende süüdistusajade kohtumenetluse avalikkust on prokuratuuri taotlusel piiratud ning kohtupidamine on toimunud kohtu poolt kinniseks kuulutatud istungitel nii riigisaladuse kaitseks kui ka õigusemõistmise huvides, sh kohtumenetluse poolte turvalisuse tagamiseks. Nimetatud põhjustel olemegi olnud infot välja andes väga konservatiivsed.

Kuid tuleme nüüd nende nelja inimese juurde, kes on selle aja jooksul süüdi mõistetud riigisaladuse käitlemise nõuete rikkumise eest. Kes need neli süüdimõistetut on?

Neil isikutel, kes on süüdi mõistetud riigisaladuse käitlemise reeglite rikkumises, on kõigil olnud ligipääs erineval tasemel salastatud riigisaladusele. Kaks neist on endised Kaitsepolitsei ameti töötajad, üks endine kaitsevälilane ja üks Riigikantselei endine töötaja

Kas oskad selgitada, et mis põhjusel nad eksisid riigisaladuse käitlemise nõuete vastu?

Üks alusreegel on see, et teatud tasemega riigisaladust tuleb käideldakse turvaalal. Nende nelja süüdimõistetud isiku puhul ei räägi me kergematest riigisaladuse käitlemise nõuete rikkumisest, vaid kõigil juhtumite puhul oli riigisaladust või salastatud välisteavet sisaldavad andmekandjad turvaalalt välja viidud. Salastatud teabekandjaid leidsid Kaitsepolitsei ameti menetlejad nendes kriminaalmenetlustes erinevatest süüdimõistetutega seotud asukohtadest väljaspool turvaala.

Kõikide nende kriminaalmenetluste puhul, kui me kahtlustame isikuid, riigisaladuse või salastatud välisteabe käitlemise nõuete rikkumises, oleme karistusvastuse järgi ühtlasi kohustatud kontrollima, ega see halvasti hoitud ja kaitseta jäetud riigisaladuse pole jõudnud välisriigi eriteenistuste kätte. Juhul kui salastatud teave on edastatud välisriigi eriteenistustele, siis on põhjust ette heita juba raskeimat riigivastast süütegut, s.o riigireetmist. Kui tuvastame kohtueelses menetluses, et seda ei ole juhtunud, karistatakse isikut KarS § 241 järgi riigisaladuse või salastatud välisteabe avalikustamise eest

Miks nad seda teinud on?

Ühest vastust sellele ei ole. Isikud on andnud erinevaid selgitusi ja põhjendusi. Selge on see, et ükski põhjendus ei õigusta riigisaladuse või salastatud välisteabe ohtu seadmist. Kõik need, kellel on ametikohast tulenev juurdepääsuõigus riigisaladusele või salastatud välisteabele, peavad alati meeles pidama salastatud teabe käitlemise nõudeid. Kõigile riigisaladusega kokkupuutujatele väärib siinkohal meeldetuletamist tõsiasi, et riigisaladus kuulub alati riigile. Iga salastatud teabe käitleja on kohustatud kaitsma saladusi, mille avalikkusele tuleb kahjustaks riigi julgeolekut või ka rahvusvahelist koostööd.

Kui keeruline on selliste kuritegude toimepanemist tõendada?

Riigisaladuse käitlemise nõuete rikkumiste puhul tuleb tõendite kogumisel arvestada, et kriminaaltoimik sisaldab enamasti tõenditena erineval tasemel salastatud teavet, mistõttu nii kohtueelsel menetlusel, sh süüdistatavale kaitseõiguse tagamisel kui ka kohtumenetluses tuleb sellega alati arvestada.

Vene eriteenistuste poolt värvatud isikute kuritegude menetlemisel lisandub veel üks keerukas aspekt. Nimelt on isikud pannud toime Eesti vastu suunatud tegusid nii Eesti Vabariigis kui ka Vene Föderatsioonis. Tõendite kogumine Vene Föderatsioonis toimunud tegevuse kohta ei ole võimalik nii lihtsalt, nagu me täna teeme seda näiteks koostöös partnerriikidega Euroopa Liidus, kus vahetatakse uurimisalast teavet. Selle teadmise valguses tuleb kõrgelt hinnata Kaitsepolitsei ameti menetlejate nutikust riigivastaste kuritegude kohta tõendite kogumisel. Samuti tuleb arvestada et need kriminaalasjad sisaldavad või on seotud teabega, mis pärineb kaitsepolitsei vastuluure valdkonna tegevusest. Ka see lisab nende kuritegude tõendamisele teatud erilise nüansi, kuna tõendite kogumisel peab arvestama seadustest tulenevate reeglite ja eristustega.

Eelnevat silmas pidades on minul prokurörina eriti hea meel, et sellistes asjades esitatud tõendite pinnalt on kohtud nõustunud prokuratuuri järeldustega ning lugenud kuriteod tõendatuks ja mõistnud isikud süüdi..

Kui palju on sinu menetluses riigivastaseid kuritegusid? Kas sa ainult selle valdkonnaga tegeledki?

Viimaste aastate jooksul, mil see on olnud üheks minu töövaldkonnaks, on kujunenud tõesti nõnda, et arvestatava osa minu igapäevatööst moodustabki riigivastaste kuritegude menetluste juhtimine.

Samas on minu töövaldkonnaks ja menetluses jätkuvalt ka erinevad Kaitsepolitsei poolt menetletavad korrupsioonikuriteod. Seega on minu töökohustused siiski mitmekesisemad kui kohtueelse menetluse juhtimine ja süüdistuse esindamine riigivastastes kuritegudes.

Millal kuuleb avalikkus järgmistest riigivastastest kuritegudest?

Vastan nii nagu sellisel puhul ikka – avalikkust saab neist teavitada süüdimõistva otsuse järel.

Küsis Kaarel Kallas (Riigiprokuratuuri avalike suhete nõunik)

Andmed viimastel aastatel riigivastastes kuritegudes süüdimõistetute ja karistuste kohta

Nimi	Kohtuotsuse kuupäev	Kuritegu	Karistus
Aleksandr Rudnev	01.10.2015	KarS § 235 ¹	2 aastat vangistust
Pavel Romanov	22.10.2015	KarS § 233	5 aastat vangistust
Maksim Gruzdev	18.02.2016	KarS § 235 ¹ KarS § 25 lg 1, 4 ja §-s 209 lg 2 p 4, KarS § 298 lg 2 p 1	4 aastat vangistust
Alik Hutšbarov	14.09.2016	KarS § 235 ¹ , KarS § 133 ¹ lg 2 p 1, 2	3 aastat vangistus
Artjom Malõšev	14.09.2016	KarS § 235 ¹	2 aastat 6 kuud vangistust
Artjom Zintšenko	08.05.2017	KarS § 233	5 aastat vangistust
Albert Provorniko	04.10.2017	KarS § 235 ¹	3 aastat vangistust
Mikhail Petrov	17.10.2017	KarS § 233	5 aastat vangistust
Aleksei Vasilev	21.03.2018	KarS § 233 ja KarS § 216 ¹ lg 1	4 aastat vangistust
Ilja Tihhanovski	03.04.2018	KarS § 235 ¹	4 aastat vangistust
Aleksandr Gontšarov	13.06.2016	KarS § 241 lg 1	2 aastat 4 kuud vangistust
Ivo Jurak	20.12.2016	KarS § 241 lg 1, KarS § 418 lg 1 ja § 137 lg 1	2 aastat 6 kuud vangistust
Jüri Figlovski	07.02.2017	KarS § 241 lg 1	2 aastat 6 kuud vangistust
Raine Eenma	02.10.2017	KarS § 241 lg 1 ja KarS § 418 lg 1	2 aastat 4 kuud vangistust

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [44]

Tunnuspilt:

Kogukonnaprokurör - kes ta on?

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

Prokuratuur ja prokurör on riikliku kriminaalpoliitika elluviijaid. Tõhus kriminaalpoliitika sisaldab endas lisaks reaktiivsele tegevusele, s.o juba toimunud süütegude uurimisele, tööd tulevaste kuritegude ärahoidmise nimel.

Konkreetsetele kuriteovaldkondadele spetsialiseerunud ehk n-ö funktsionaalsete prokuröride kõrval räägitakse viimastel aastatel üha enam kogukonnaprokuröridest. 2017. aasta oktoobris sai teoks ka esimene kogukonnaprokuröride ümarlaud ning sõnastati kogukonnaprokuröri institutsiooni põhimõtted.

Prokuröris ei pruugi näha ainult kriminaalasjade menetlejat ning sellega seotud toimingute tegijat. Prokuratuuri koostööpartnerite hinnangul võib prokuröris rollina näha ka kõrgemat politseinikku, kohtuniku abilist, sotsiaaltöötajat, kannatanu esindajat, psühholoogi, nõustajat, menetluse selgitajat, ennetajat, resotsialiseerijat, õiguskultuuri tagajat, õigluse jaluleseadjat ning turvalisusteemade eestkõnelejat ja eksperti. Just kogukonnaprokurör on see, kellele tuleb igapäevatöö raames kriminaalmenetluse kontekstist välja astuda ning puutuda kokku paljude inimeste veelgi enamate muredega. Kogukonnaprokuröri roll eeldab seda, et paragrahvide vahel nähtaks ka inimesi ja kogukondi, kelle turvalisuse suurendamisse saab prokurör unikaalsel viisil panustada.

Kogukond jutuksolevas kontekstis on määratletav kui geograafiline naabruskond või keskkond, mis on piisavalt väike omamaks teistest piirkondadest erinevat identiteeti. Suuremas kogukonnas võib olla omakorda väiksemaid kogukondi, näiteks Tallinna linnas teatud linnaosa, linnaosas omakorda teatavate tunnuste põhjal piiritletav konkreetsem piirkond jne, mille liikmetel on naabruskonda mõjutavatest faktoritest tulenevad probleemid.

Turvalisuse tõstmise kogukonnas eeldab prokuröri oma piirkonna ja sealsete peamiste kuritegevusega seotud riskivaldkondade tundmist, kursis olemist kriminaalstatistika ja selle trendidega. Kogukonnaprokuröri oluline roll kuriteoennetuses ning kogukondlike prioriteetide seadmisel. Koos politseiga võetakse arvesse piirkonna eripära, kogukonda häirivaid probleeme, kuritegevuse olukorda ning konkreetsetes asukohtades elu mõjutavaid muutusi ja suundumusi.

Vajadusel kaasatakse prioriteetide seadmisel omavalitsusi ja muid asjakohaseid partnereid. Kontakt kohaliku omavalitsusega peaks kogukonnaprokuröri olema sama loomulik kui koostöö politseiüksusega. Üheskoos ohte teadvustades on võimalik neid ka tõhusamalt ennetada olgu vahenditeks politseilised, menetluslikud või kogukondlikud meetmed.

Kuigi prokuröritöö on ja jääb enamjaolt reaktiivseks, on eelkõige just kogukonnaprokuröri võimalustearsenal rikkalikum. Kogukonnas turvalisuse tõstmiseks seotud prioriteetide selgitamine ja menetluse põhjal tehtud järelduste edastamine tõstab avalikkuse usaldust prokuröride ja nende kaalutusotsuste vastu ning suurendab õiguskaitseasutuste töö läbipaistvust. Dialoog kogukonnaga ning vastastikused kontaktid on need, mis suurendavad prokuröri kui ametniku ühiskondlikku rolli ja staatust. Kogukonnaprokuröri rolli võiks määratleda kui kombinatsiooni ennetavast ja reageerivast tööst, mis nii mõnelgi puhul saab toimuda samaaegselt. Nii on konkreetse, laiemat kohalikkust mõjutavaid juhtumid kajastamine ja sellest tehtavate järelduste tutvustamine kogukonnale üheaegselt nii menetlust selgitav kui ka üldpreventiivsest aspektist õiguskultuuri tagada aitav meede. Heaks abilisiks on siin kohalik kirjutav press. Nii saab anda üheaegselt signaali nii potentsiaalsetele toimepanijatele, tulevastele võimalikele tunnistajatele kui ka konkreetsetele

kannatanutele, et nende õiguste rikkumise kaasa toonud süüasjaga on riik tulemuslikult tegelenud. Näidates töö tulemusi, on võimalik avada ka teist vaatenurka kui see, mis mõnele võib esmapilgul paista või mida tahetakse näha.

Kuigi oleme rahvaarvult võrdlemisi väike riik, on meil erinevaid kogukondi arvukalt. Peamiselt erinevad need üksteisest inimeste arvu ja päritolu, sotsiaalsete näitajate, geograafilise asendi ja kogukonna asustuse poolest. Küllap on näiteks Põlvamaa mõnes vallas kogukonnaprokuröri roll ja väljakutsed teistsugused kui Tallinnas, kus inimeste kontsentratsioon tihedam ning elanikkond oma huvide, arusaamade ja väärtustega mitmekesisem. Kogukonda kui sellist ilmestab ühe parameetrina kindlasti inimeste endi seotus ümbritseva naabruskonnaga, ühtehoidvus ja ühtsustunne konkreetses geograafilises piirkonnas elavate teiste inimestega. Ei saa välistada, et eelnevalt näitena toodud Põlvamaa mõnes vallas ja selle külades on inimeste ühtehoidvus ja ühtsustunne suurem ning sedavõrd on suurem ka teadmine, et sealse kogukonna turvalisus sõltub igaühest endast ning see igaühes panus on selles kogukonnas ka äratuntav, konkreetsete tagajärgedega ja mõõdetav. Eelkõige aga suuremates linnades, kus on asustustihedus erinevatest sotsiaalmajanduslikest teguritest tulenevalt üha suurem ning kus naaber ei tunne isegi naabrit, ei pruugi inimeste ühtsustunne olla samane vähenenud asustustihedusega maapiirkondadega.

Suuremate linnade kogukondades ei pruugi olla samavõrra suurel määral enda samastamist kogukonnaga, eriti kui ainus seos linnaga seondub seal töölkäimisega. Seesugused eripärad mängivad tingimata rolli õiguskaitseasutuste töös ning nii on ka kogukonnaprokuröri väljakutsed erinevate kogukondadega kontakti saavutamise osas üpriski erinevad. Ometigi ei tähenda toodud erisus seda, et me ei peaks ka suuremates linnades toimetama kontakti saavutamise suunas.

Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et kogukonnaprokuröri tegutsemine eeldab mõningast irdumist senisest mõttemaailmast ning arusaamadest, mida prokuröritöö tähendab. Samas võimaldab see saavutada kuritegevusevastaseid eesmärke palju tõhusamalt, kuna prokurör pole enam üksik vaid on osa võrgustikust, mille eesmärgid on suuremad kui menetlusotsus kriminaalasjas.

Loe lisa siit:

[Kogukonnaprokurör - kes ta on ning mida, miks ja kuidas ta teeb?](#) [45]

Alar Lehesmets

Põhja RP vanemprokurör

□

Millest räägivad õigeksmõistvad kohtuotsused?

Prokuratuuri poolt kohtusse saadetud kriminaalasjas süüdistatava õigeksmõistmine on õigusriikliku kohtupidamise loomulik osa. Õigeksmõistmine on kinnitus sellest, et süüdistatav saab lõplikult otsustada vaid objektiivne ja sõltumatu kohus. Asjaolud, mis võivad viia õigeksmõistva kohtuotsuseni (eriarvamused kogutud tõenditele antavates hinnangutes, ütlustest taganemine kohtusaalis, muutused kohtupraktikas ja positiivses õiguses jne), on kriminaalkohtuvaidluste igapäev. Ometi leiame õigeksmõistmistest ja nende hulgaga seondult mitmeid keerulisi vaidluskohti. Nii heidetakse Eesti õigussüsteemile ühest küljest järjepidevalt ette õigeksmõistmistest liiga madalat osakaalu, mis viitavat rusuva sovetiaja jätkumisele, kohtute kummitemplusele ja prokuratuuri näilisele ilmeksimatusele.^[1] Samaaegselt rakendatakse aga õigeksmõistmisega päädinud üksikjuhtumite avalikkuses ka prokuratuuri töö kvaliteedi kritiseerimise kaariku ette.

Niisi on õigeksmõistmine iseenesest küll juba aastaid saanud järjepidevat, mitmepalgelist ning värvikat tähelepanu, seda sealjuures nii sees- kui väljaspool juristkonda. Sellest huvist hoolimata pole aga Eestis senini tehtud õigeksmõistmise tegeliku osakaalu kohta ühtegi uuringut, õigeksmõistmistest sügavamate põhjuste süvaanalüüsist rääkimata.^[2]

Prokuratuuri analüüs

Riigiprokuratuuri järelevalveosakonna (JVO) üheks vastutusvaldkonnaks on prokuratuuri põhitegevuse analüüsimine ja kontrollimine, võimaldamaks anda asutuse töökvaliteedile võimalikult mitmekülgset hinnangut.

Just sellisel eesmärgil viis JVO 2017. aastal läbi üldmenetluses õigeksmõistvate kohtuotsuste analüüsi. Analüüsi peamiseks eesmärgiks oli koguda kokku andmed kõikide täieliku õigeksmõistmisega päädinud kohtuvaidluste kohta ehk koostada terviklik andmekogum, mis võimaldaks lõppeks konkreetselt hinnata, milline on Eestis õigeksmõistvate kohtuotsuste osakaal. Koostöös Registre ja Infosüsteemide Keskusega kontrollis JVO andmeid kõikide asjassepuutuvate kohtuotsuste kohta, seega ei põhine õigeksmõistvate otsuste osakaalu arvutuskäik mitte valimil, vaid üldkogumil.

Statistika kõrvalt tuleb aga loomulikult otsida ka seda, millised muustrid peituvad arvude taga ehk millised on olnud õigeksmõistmistest põhjused. Õigeksmõistmine kui selline on prokuratuuri jaoks mõneti utreeritult öeldes olemusliku tähendusega küsimus, on ju prokuratuur ellu kutsutud selleks, et tagada mh kohtueelse kriminaalmenetluse tulemuslikkus ning kohtus riikliku süüdistuse edukas esindatus. Seega on õigeksmõistvate otsuste osakaalu ning ka sisu kontekstis paslik küsida, kas need ütlevad meile midagi ka prokuratuuri töö kvaliteedi kohta.

Arvud

Eesti avalikkuses on õigeksmõistmistest osakaalu kontekstis juba aastaid järjepidevalt tiražeeritud üht maagilist numbrit: 1%.^[3] Sellele kiputakse viitama mh ka veel pooleliolevate kriminaalkohtumenetluste meediakajastuses, spekulatsiooniks hasartselt, millised „võiduvõimalused“ vaidluspooltel on.

Tegelikuses on see protsent mõneti eksitav, kuna sellele vastanduva süüdimõistmisi hõlmava 99% sees on lisaks sisulist vaidlust hõlmavatele üldmenetlustele ka kokkuleppemenetlused, kus süüdistatav on esitatud süüdistusega juba nõustunud. See, et süüdimõistvate otsuste suure osakaalu taga seisavad lühimenetlused, pole loomulikult kirjanduses seni kajastamata jäänud tõde, kuid sellelipoolset on see tõdemus rõhutamist väärt ka siinses, teatavat värskest taotlevas artiklis.

Eesti õigusemõistmise tänapäeva osas on kõnekas ning mõtlemisainet pakkuv ka lause „Õigeks mõistetakse iga sajas süüdistatav“. Kriminaalkohtumenetlus seisab Eestis aga võistlevuse põhimõttel, mistõttu väärivad analüüsi autorite hinnangul eraldi tähelepanu ka küsimus sellest, kui tihti jõutakse õigeksmõistva otsuseni aktiivse ning nt ka mitmeid kohtuastmeid läbiva vaidluse järel ehk juhtudel, kui isik prokuratuuri süüdistusega nõus ei ole. Teisisõnu: analüüsi objektiks olid lahendid, milleni jõuti üldmenetluses.

Kindlasti väärivad õigeksmõistva kohtulahendiga päädinud kohtuasjade kogum käesolevalt refereeritavast analüüsist oluliselt sügavamalt uuringut. Nii oleks näiteks võimalik põhjalikumalt analüüsida ka osalise õigeksmõistmisega lõppenud kohtumenetlusi, kuna sellised kohtuasjad võivad tihti olla veelgi keerukamad ning kaalukamad kui need, milles isik on täielikult õigeks mõistatud. Osalised õigeksmõistmised saavad palju tähelepanu ka avalikkuses.^[4]

Kõnealuse analüüsi lähtepunktiks oli niisiis andmestik, millesse koondati kõik üldmenetluses tehtud kohtuotsused, mis 2015. ja 2016. aastal jõustusid ning milles vähemalt üks isik mõisteti täielikult õigeks. Selliseid otsuseid jõustus 2015. ja 2016. aastal kokku 65 (neist 31 otsust aastal 2015 ning 34 otsust aastal 2016), nendest 11 lihtmenetlustes. Üldmenetluses tehtud otsuseid jõustus samal perioodil kokku 732. Seega moodustasid üldmenetluses tehtud õigeksmõistvad otsused kõikidest üldmenetluses tehtud kohtuotsustest 8%. Üsnagi sarnaseid numbreid leiame ka teistest lääneriikidest (nt Prantsusmaa 5%^[5], Ühendkuningriik 20%^[6], USA 7%^[7]).

Liigkõrge õigeksmõistmistest protsendi varjukülg ei vaja ilmselt kuigi sügavat lahtiseletamist: selline statistika võib olla märgiks järjepidevatest sisulistest probleemidest süüdistuste kvaliteedis. Heaendeline poleks aga ka õigeksmõistmistest liiga väike arv. Jaapani kriminaalkohtusüsteemis, mis mh kokkuleppemenetlust ei tunnista, mõistetakse süüdi peaaegu 99,9% süüdistatavatest. Selle numbri taga on nähtud mh seda, et prokuratuur läheb kohtusse vaid täiesti vaieldamatute kriminaalasjadega, kohtumenetluse poolte õigused on süüdistuse kasuks kaldu ning kohtueelne menetlus on paljuski väga otseselt suunatud puhtsüdamliku ülestunnistuse saamisele.^[8] Kuigi kõrge süüdimõistmisprotsent võib paberil küll uhke tunduda, on ka prokuratuur kui riiklik süüdistaja huvitatud õiglasest, iga kodanikuni jõudvast õigusemõistmisest.

Niisi leiavad analüüsi autorid, et Eesti vastav näitaja, 8%, on Euroopa õigusruumi riikidega igati võrreldav.

Õigeksmõistmistest põhjused

Õigeksmõistvate kohtuotsuste põhjuste liigitus ja seetõttu ka nende arvuline määratlemine ning gruppidesse jaotamine on tinglik. Üldistades võib aga öelda, et peamiseks põhjusteks on kohtumenetluses tõenditele antavate hinnangute lahknevused (sh nii prokuratuuri ja kohtute vahel kui ka eri kohtuastmete vahel) ja isikuliste tõendite äralangemine või ütluste muutumine kohtus. Loetletud elementides tunneb iga kohtus käiv jurist koheselt ära kohtumõistmise argipäeva. Analüüsi autorite hinnangul räägivad sellised õigeksmõistmistest tegelikult hea tervise juures olevast võistlevast kohtumenetlusest.

Kriminaalasju, mille lahendis tõi kohus eraldi välja puudused kohtueelses menetluses tõendite kogumisel või süüdistuse koostamisel, oli vähe: puudusi tõendite kogumisel toodi välja kahel juhul, samuti heitsid kahel juhul kohtud ette ka süüdistuse puudulikkust.

Ühe sellise näitena võib tuua kohtuasja nr 1-13-6083, milles süüdistati isikut X selles, et ta oli astunud korduvalt sugulisse vahekorda oma lapsealise tütreaga, kasutades ära tütre lapsealisusest tulenevat arusaamisvõimetust. Isiku X süüditunnistamine kahes esimeses kohtuastmes rajanes määravas ulatuses alaealise kannatanu ütlustele. Lõpliku lahendi teinud Riigikohus leidis esiteks, et kohtutel ei olnud alust käsitada iseseisva tõendina tunnistajate ütlusi selle kohta, millest nad on teadlikuks saanud alaealise kannatanu vahendusel. Tunnistajate ütlused on sel juhul käsitatavad vaid kaudse tõendina, mis kinnitab kannatanu ütluste usaldusväärsust. Teiseks leidis Riigikohus, et kohtueelses menetluses ei selgitatud kannatanule ülekuulamisest nõuetekohaselt tema õigusi ja kohustusi. Sellisel saadud ütlused ei ole käsitatavad seadusliku tõendina ja kohtud on rikkunud oluliselt menetlusõigust. Rikkumise kõrvaldamise võimatus viis

omakorda tõendi lubamatuks tunnistamiseni ning süüdistatava õigeksmõistmiseni.

Analüüsitud perioodil esinesid ka mõned juhtumid, mil õigeksmõistmise põhjuseks olid muutused karistusseadustikus või Riigikohtu praktikas. Just Riigikohtu praktika muutumisest tingitult loobus nt kohtuasjas 1-14-6150 prokurör süüdistusest, viidates pärast kriminaalasja kohtusse saatmist jõustunud Riigikohtu otsusele 3-1-1-52-14. Kõnealuse otsusega oli kriminaalkolleegiumi kogu koosseis pidanud vajalikuks senist praktikat muuta, leides, et osaühingu ainuosaniku süüditunnistamine ühingu vara omastamises ei ole võimalik.

Karistusseadustiku muudatustest tulenevalt tegi õigeksmõistva lahendi ringkonnakohus asjas 1-11-11572, kus süüdistatav mõisteti KarS §-s 3851 järgi esitatud süüdistuses 03.02.2015 tehtud otsusega õigeks tulenevalt asjaolust, et alates 01.01.2015 kehtima hakanud karistusseadustiku redaktsiooni kohaselt ei olnud pankrotiavalduse esitamata jätmine enam kriminaalkorras karistatav.

Kokkuvõte

Nagu öeldud, oli analüüs kõikne, käsitledes kõiki kahe aasta jooksul jõustunud ning üldmenetluses arutatud kohtuotsuseid. Analüüsi aluseks olevad andmed ning käsitletud kriminaalasjade väike arv ei võimaldanud sellegipoolest anda prokuröride töö kvaliteedile kriminaalasjade kohtusse saatmisel kõikehõlmavat hinnangut. Autorid rõhutavad, et valdkond ootab oluliselt sügavamat ning põhjalikumat, sh suuremal andmekogul põhinevat, analüüsi. Kokkuvõtvalt võib aga ka kõnealuse analüüsi põhjal siiski järeldada, et kohtueelse menetluse sisuline kvaliteet on olnud hea ning naaberriikidegi poole vaadates pole prokuratuuril häbenemiseks põhjust. Õigeksmõistvatest otsustest vaid üksikud lahendid sisaldasid otseseid kohtupoolseid etteheiteid prokuratuuri töö kvaliteedile, valdavas osas kinnitasid uuritud lahendid aga seda, et kuuldused kafkalikult vankumatust süüdistuskonveierist on liialdatud: arvud kinnitavad seda, et süüdistatavatele on tagatud õigusriiklik kohtumenetlus.

Kaspar Urmas Oja, järelevalveosakonna konsultant

Laura Vaik, järelevalveosakonna riigiprokurör

[1] Õigusriik Eesti moodi ehk Riigil on alati õigus. L. Glikman. 2016.

[2] Kohtupidamine Eesti moodi - 99% kohtualustest mõistetakse süüdi. T. Teder. 2016.

[3] Õigusriik Eesti moodi ehk Riigil on alati õigus. L. Glikman. 2016.

[4] 4 tapmist, 4 süütut kohtualust: advokaadid päätsid kliendid väga halvast olukorrast. T. Vahter. 2018.

[5] Our corrupt legal system: why everyone is a victim (except rich criminals). E. Whitton. 2009. lk 208.

[6] Is CPS on 'brink of collapse'? D. Shaw. 2015.

[7] United States Attorneys' Annual Statistical Report for Fiscal Year 2012. Ameerika Ühendriikide Justiitsministeerium. 2012. lk 8.

[8] Kultuuri ja ühiskondlike tavade mõju Jaapani kriminaalõigussüsteemile. R. Jaagant. 2015. Magistritöö. Tartu Ülikool. lk 61.

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [46]

Tunnuspilt:

Foto Liis Treimann

Laiaulatusliku vargusteahela lahtiharutamine Viljandimaal

Varguste arv Lõuna Ringkonnaprokuratuuri kuues maakonnas on aasta-aastalt vähenenud. Tundub aga, et see vähenemine on toimunud pigem vähemoluliste tegude ja tegijate arvelt. Sarivargad, kes panevad vargusi toime läbimõeldult, ettevalmistatult ja kellel on olemas

töötav kanal varastatu turustamiseks, on jätkuvalt pildil ning nende tekitatud kahju on kohati märkimisväärne.

Selliste varaste gruppide kohtu ette toomine on keerukas juba seetõttu, et sageli ei anna uurijatele miski märku, et mõni konkreetne uuritav kuritegu ei ole pelgalt üksik episood, vaid osa palju laiemast grupi poolt organiseeritud varguste lainest. Seda enam, et sellised organiseeritud ja kogemustega kurjategijad varastavad asju üle Eesti, erinevatest maakondadest ja enamasti oma elukohast kaugelt. Vargustega tegelevad kohalikud politseiuurijad oskavad kahtlustada eelkõige aga oma piirkonna tegelasi. See lugu annabki ülevaate ühe sellise laiaulatusliku vargustelaine organiseerijate tabamisest.

Esmaspäeval, 6. juunil 2016. aastal teatati Viljandi politseile sissemurdmisest ja tööriistade vargusest ehitusjärgus majast Abja-Paluoja. Töömehed olid reedel peale tööd renoveeritava maja juurest lahkunud ja lukustanud hoone ukseid. Esmaspäeva hommikul tööle naastes avastasid nad, et majja oli vahepeal sisse murtud ja sealt varastatud 2000 euro väärtuses tööriistu.

Sündmuskohale saabunud uurijad viisid kohapeal läbi vajalikud menetlustoimingud ja küsitlesid kannatanuid ning tunnistajaid, kuid kurjategijate tuvastamist võimaldavat infot nad ei saanud. Selgus aga, et samal tänaval oli sisse murtud ka teise ehitusjärgus majja, kust midagi ei varastatud ega lõhutud. Seetõttu ei soovinud omanik kuriteoavaldust esitada, kuid sellest teada saamine oli uurijatele väga oluline – nimelt oli sissetungimise ajavahemik palju lühem ja selgus, et vargad on majas käinud eelneval ööl.

Ajavahemikku kitsendava informatsiooni valguses õnnestus uurijal jutule saada ühe menetlustoimingute uudistajaga, kes ütles, et oli ööl vastu esmaspäeva selle sama maja juures kolme meest näinud. Seega oli nüüd teada fakt, et nädalavahetusel on vargad käinud ühel tänaval kahes majas ja et ühe maja juures viibisid nad ööl vastu 6. juunit.

Et oleks võimalik tuvastada, kes majadesse murdsid, hakkasid uurijad kaardistama ümbruskonna valvekaameraid – ühel majal sellel tänaval oligi turvakaamera. Samuti oli kaamera Abja-Paluoja Konsumil. Mõlema kaamera salvestised õnnestus politseil kätte saada ja neilt oli näha, kuidas öösel kell 2.58 liigub sedaankerega sõiduauto sündmuskoha suunas ja lahkub sealt kell 3.36. Kuigi öise pimeduse ja salvestiste kvaliteedi tõttu ei olnud auto mark ega värvus tuvastatavad, oli selgelt aru saada, et auto katus on kerest tumedam.

Auto lahkumissuunda arvesse võttes jätkasid uurijad kaamerate otsimist – selle töö tulemusena õnnestus saada salvestis, millelt oli näha musta katusega punast autot. Sel korral läks video kvaliteediga juba paremini. Sealt õnnestus selgeks teha auto mark ja eritunnused – velgede disain, hele sisu ning toonitud tagaklaasid. Kahjuks aga ei õnnestunud veel tuvastada auto numbrit. Edasised pingutused auto teekonna tuvastamiseks tulemusi ei andnud.

Nagu kriminaalmenetlustes ikka, peab olema järjekindlust, jonnit ja veidi õnne. Noor uurija tuli mõttele otsida autot ostu-müügi portaalidest, foorumitest ja kõikvõimalikest sotsiaalmeediakanalitest. Ja oligi õnne! Okidoki keskkonnas oli üleval selle sama auto müügikuulutus – klappisid nii mark, värv, tume katus, hele sisu kui ka velgede disain. Kuigi auto number ei olnud selgelt nähtav, õnnestus ka see tuvastada. Järgnes töö selgitamiseks, kes seda autot kasutab. Auto registrijärgne omanik ja müüja olid erinevad ning liikluskindlustuse makseid, nagu selgus, oli tehtud hoopis kolmanda isiku nimelt. Laevafirmadele tehtud päringute tulemusena tehti kindlaks auto kasutaja, kes oli Soomes elav eestlane Ülari. Tema telefoni kõneeristuste kohaselt võis ta viibida ööl vastu 6. juunit Abja-Paluoja. Kõneeristustest oli näha, et telefon on Viljandimaal viibinud ka mais – nimelt 20. mail kella 21 ja 23 vahel oli ta Suure-Jaanis. Sel samal ajal murti aga Suure-Jaani linnas samuti sisse ehitusjärgus elamusse.

Nende andmete pinnalt tekkis kahtlus, et tegemist võib olla mitte ühekordse vargusejuhtumiga, vaid hoopis enamaga. Sellele viitas ka asjaolu, et Viljandimaaga meie andmetel Ülari mingit seost ei olnud. Uurija asus selgitama tema tutvusringkonda, mille käigus jäid sõelale tema onu Urmas ning nende sugulane Marek, kelle juures Urmas elas. Analüüsides Ülari, Urmase ja Mareki telefonide kõneeristusi ilmnes väga palju kokkulangevusi nende viibimiskohtade ja ehitusjärgus hoonetest toime pandud tööriistade varguste vahel.

Nüüd oli ilmne, et tegemist on laiema juhtumiga ja kuritegusid on toime pandud palju. Välja jäi selgitada, kuhu varastatud asjad edasi liikusid. Ka selleks kasutati jälitustegevust ning 2017. aasta märtsis oli uurimine saanud piisavalt küpseks, et Ülari kahtlustatavana kinni pidada ja talle kahtlustus esitada. Märtsis peeti kinni ja vahistati ka Urmas.

Järjepideva ja võrdlemisi keeruka uurimise tulemused olid muljetavaldavad. Prokuratuur esitas kolmele mehele süüdistused 28 varguses, mille käigus murti sisse just ehitusjärgus või renoveerimisel olevatesse majadesse. Kokku said kurjategijad saagiks üle 50 000 euro väärtuses võõraid asju seitsmest maakonnast – Tartu-, Pärnu-, Valga-, Võru-, Järva-, Viljandi- ja Lääne-Virumaalt.

Osa varastatud tehnikast

Menetluse käigus selgitati välja ka neli inimest, kes omandasid ja müüsid varastatud tööriistu edasi. Nende käest ja nende kaasabil õnnestus kannatanule tagastada 29 tööriista ja riigi omandusse jäi veel 13 tööriista, mille omanikke ei ole siiani kindlaks teha õnnestunud. Need tööriistad tõid edasimüüjatele Ülari ja Urmase. Kannatanutele tekitatud kahju hüvitamiseks ehk tsiviilhagide tagamiseks arestiti Urmase Audi A6.

Selle varaste grupi jõudmine, tegevuse tõendamine ja lõpetamine ning varastatud kraami kannatanutele tagastamine õnnestus vaid tänu politseiuurija ja prokuröri ühisele, aktiivsele ning teineteist toetavale koostööle.

Küllike Taits
Lõuna RP vanemprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [47]

Tunnuspilt:

Masin, mis aitas sarivargaid tabada

Aasta prokurör ja aasta ametnik

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

Aasta prokuröriks 2017 valiti juhtiv riigiprokurör **Steven-Hristo Evestus**. Riigi peaprokurör Lavly Perling tõi autasu üle andes välja, et Steveni panus korruptsioonivastases võitluses on olnud märkimisväärne. Aasta prokurör on juhtinud ja kohtusse saatnud mitmeid väga mahukaid, Eestis õiguskorra jaoks olulist tähendust kandvaid kriminaalmenetlusi.

"Ta on viimastel aastatel saatnud kohtusse mitmeid olulisi korruptsioonikuritegusid ning lisaks oma enda menetluses olevatele kriminaalasjadele juhtinud mitmeid korruptsiooniteemalisi töögrupe ja ümarlaudu ning koordineerinud üle-eestilisi kriminaalmenetlusi. Tema enda kriminaalasjadest on olulisimateks süüdistuse esitamine elamislubade taotlemisega seotud kuritegelikule ühendusele, altkäemaksu võtnud tehnoülevaatajatele, Maanteeameti sõidukite registreerimisega seotud ametnikele ning Tallinna Linnavalituse juhtidele," kirjeldas aasta prokuröri auhinna üle andnud Perling.

Pildil on Steven-Hristo Evestus.

Parimad prokurörid ringkonnaprokuratuurides:

Lõuna Ringkonnaprokuratuur	ringkonnaprokurör Raul Heido
Lääne Ringkonnaprokuratuur	ringkonnaprokurör Gardi Anderson
Põhja Ringkonnaprokuratuur	ringkonnaprokurör Stella Veber
Viru Ringkonnaprokuratuur	abiprokurör Kristiina Erte

Vabariigi presidendi Valgetähe IV klassi teenetemärgiga tunnustati 2017. aastal **Natalia Miilveed** ja **Andres Ülvistet**.

Aasta ametnikuks nimetati riigiprokuratuuri personalitalituse nõunik **Birgit Rohtjärv**.

Aasta koostööpartnerina tunnustati **Ida prefektuuri kriminaalbüroo organiseeritud kuritegude talituse lastekaitseteenistust**, kelle aastapikkuse pingsa töö tulemusena suudeti koguda piisavalt tõendeid, et lahendada kogu Eestit vapustanud noore tüdruku surmajuhtum. Kogutud tõendite alusel esitas saatis prokuratuur kohtu alla kaks noormeest – neist üht süüdistatakse tapmises ning teist kuriteo varjamises.

□

Peitkuritegevus turvalises Pärnus on prokuratuurile väljakutse

Mulle meeldib Pärnus elada ja prokurörina töötada. Miks? Põhjuseid on palju, aga üks olulisemaid on turvalisus. Turvalisus ei teki iseenesest. See ei ole ainult politsei pärusmaa, vaid igaüks saab ja peab parema elukeskkonna nimel pingutama. Olgu selleks kodus lastele elementaarsete kommete ja käitumisreeglite õpetamine või ise õiguskuulekalt käitudes eeskujuks olemine. Hindan kõrgelt inimesi, kes panustavad oma igapäevatööde ja tegemiste kõrvalt vabatahtlikku tegevusse, et parandada meie elukeskkonda ja aidata nõrgemaid. Olgu selleks kaitsepolitseilased, abipolitseinikud, vabatahtlikud päästjad või erinevad heategevusorganisatsioonid. Mul on aga vedanud – minu töö haakub turvalisusega otseselt.

Aeg-ajalt ikka küsitakse, kuidas ma saan sellist hirmsat tööd teha, mille igapäevaseks osaks on tapmised, vargused, röövimised ning inimesed, kes neid tegusid toime panevad. Kuigi meie, prokurörid, ei mõtle sellele iga päev, on küsimusel iva sees. Mis meid motiveerib? Kas selles töös on üldse helgeid hetki? Kuigi me võibolla ei kipu seda avalikult tunnistama, usun ma siiski, et prokurörid on sisemiselt suure missioonitundega inimesed ja see on ongi jõud, mis teeb meid tugevaks, täpseks, usutavaks, julgeks, aga ka empaatiliseks.

Mina küll tunnen, et läbi oma töö tõstan kodukoha elukeskkonna kvaliteeti. Selleks tuleb teha tööd nii pühendunult, nagu teeks vabatahtlikku tööd. Ja mitte selleks, et kurjategijat iga hinna eest vangki panna, vaid selleks, et nõrgemat aidata ja taastada õigusrahu. Kurjategijalt tuleb ära võtta kriminaaltulu, kannatanute nõuded tagada arestiga, vajadusel lepitada osapooli, vajadusel hoopis kriminaalasi tingimuslikult lõpetada. Kuritöö eelset olukorda ei ole võimalik kunagi päriselt taastada, aga me saame sinna poole püüelda. Kui õigusrahu huvides on vaja taotleda mõne isiku vangistust, tuleb teha sedagi.

Prokuratuur on kuritegevuse vastase tegevuse eesliinil. Igas olukorras peame oskama mitu käiku ette mõelda. Kuna ressursid on piiratud, tuleb teha valikuid. Valimine pole aga kerge, sest ühegi kuriteo kohta ei saa öelda, et see on tühine. Kannatanu jaoks on temaga juhtunu alati kõige tähtsam. Prokuröri asi on vaadata suuremat pilti, kaardistada valupunktid ja otsuseid ühiskonnale selgitada. Inimesed õnneks saavad valdavalt aru, et ühe jalgratta- või poevargaga tagaajamise asemel on mõistlik keskenduda varastatud asjade kokkuostjale. Pervägivalla puhul on oluline kaasata koostööpartnereid, õigusrikkumisi toime pannud alaealiste puhul tuleb aga esmaselt panustada kiirsesse menetlusse.

Isegi nii väikeses riigis kui Eesti on piirkondadel omad iseärasused ja murekohad. Kui Põhja ja Viru Ringkonnaprokuratuuride tööpiirkonnas on pikka aega olnud probleemiks rasked sünteetilised narkootikumid nagu fentanüül ja selle analoogid, siis Lääne piirkonnas on hoopis teistsugused mured. Näiteks on tõusujoones soodustuskelmused, piirkonna eripäraks on siin aga piiriülene kuritegevus. Mõõdunud aastastki on tuua näide, kus politsei pidas analüüsi ja jälitustegevuse tulemusena otse kuriteo toimepanemisel kinni Läti kodanikud, kes olid spetsialiseerunud Pärnu- ja Läänemaal mootorrataste ja ATV-de vargustele. Täna on mehed esimese astme kohtus süüdi mõistetud. Süüdistusakt ei olnud küll mahukas, kuid just selles õnnestumine seisnebki: tabasime ja lõpetasime organiseeritud tegevuse kiiresti.

Samuti pidasime 2017. a lõpus kinni viiest isikust koosneva grupi, kes toimetasid Leedust Eestisse ainet, milles oli 1,5 kg puhast kokaiini.

Mõnikord aga juhtub sedagi, et kuritegevus liigub üle piiri teises suunas. Mullu peeti Lääne prefektuuri ja Läti politsei koostöös Lätis kinni Eesti kodaniku poolt juhitud, valdavalt ka Eesti kodanikest koosnev kuritegelik ühendus, mille tegevus oli suunatud vietnamlaste ebaseaduslikule toimetamisele Venemaa Föderatsioonist läbi Läti ja Leedu Poola Vabariiki. Käesolevaks ajaks on kuritegeliku ühendus liikmed Lätis esimese astme kohtus süüdi tunnistatud.

Need on näited, mida tavakodanik tänaval taju, kuid tegelikult pakuvad need ohtlikud kuriteod õiguskaitsetele tõsisid väljakutseid. Seega isegi olukorras, kus kogeme Pärnu-suguse linna turvalisena, jääb peitkuritegevuse maailm alati õiguskaitseasutustele tööd pakkuma.

Kaido Tuulemäe,

Lääne RP eriasjade prokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [48]

Tunnuspilt:

Prokuratuuri personalitöö

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□

□

Prokuratuuri personalitöö eesmärk on panustada nii oma töötajate arendamisesse ja hoidmisesse kui ka uute töötajate värbamisse. Püüame kõnetada õiget sihtgruppi, et saada tööle just meile sobivate teadmiste, oskuste ja omadustega inimesi.

2017. aastal suunasime oma fookuse tudengitele. Prokuratuuris oli aasta jooksul praktikal 50 tudengit, mis on viimaste aastate rekord.

Koos Ida prefektuuriga korraldasime teist aastat järjest Tartu Ülikooli õigusteaduskonna tudengitele õppereisi Ida-Virumaale, mille eesmärgiks oli tutvustada Viru Ringkonnaprokuratuuri ja Ida prefektuuri tööd ning muuta Ida-Virumaa atraktiivseks piirkonnaks tuleviku töötajale. Koos Ida prefektuuriga korraldasime esimest korda piirkonnas ka suurima praktikantide värbamise, mille käigus prokuratuur abistas tudengeid majutusega ning Politsei- ja Piirivalveamet maksis sümboolset praktikatasu. Kokku viibis projekti raames praktilaselt seitse tudengit.

Eelmisest aastast alates hinnatakse prokuratuuris praktikatumusi süsteemselt, kogutakse tagasisidet nii praktikantidelt endilt kui ka nende juhendajatelt. Esimest korda toimus prokuratuuri uute töötajate ning praktikantide juhendajate motivatsioonipäev ja koolitus, mille eesmärgiks on juhendajate arendamine ning kogemuste jagamise võimaldamine. Loodetavasti kujuneb sellest iga-aastane traditsioon.

Organisatsioonide püüd leida oma meeskonda parimaid töötajaid sunnib pingutama selle nimel, et olla atraktiivne tööandja. Eelmisel aastal tudengitele suunatud fookust väärtustasid tudengid ise ning valisid prokuratuuri õigusvaldkonna atraktiivsete tööandjate hulgas märkimisväärsele kuuendale kohale. Kokku hinnati selles valdkonnas 179 tööandjat.

Oleme muutnud oma töökuulutusi atraktiivsemaks ning kaasaegsemaks. Kokku viisime aasta jooksul läbi 14 avalikku ja 4 sisekonkurssi, erinevatele ametikohtadele kandideeris kokku 373 inimest. Suurima kandidaatide arvuga oli Põhja Ringkonnaprokuratuuri referendi konkurss, millele avaldas soovi kokku 116 huvilist. Prokuröride konkurssidest toimus eelmisel aastal üks abiprokuröride konkurss, mille raames otsiti kokku viit uut abiprokuröri, üks eriasjade prokuröri konkurss ning ringkonnaprokuröride konkurss, millega täideti kokku kolm vaba ametikohta. Abiprokuröriks kandideeris kokku 24 kandidaati, kellest 19 olid lõpetanud Tartu Ülikooli, kolm Tallinna Ülikooli ning kaks Tallinna Tehnikaülikooli. Keskmiseks abiprokuröriks kandideerija vanuseks on 31 eluaastat ning ringkonnaprokuröriks kandideerija puhul 35 eluaastat.

Kokku asus 2017. aasta jooksul prokuratuuri tööle 17 uut töötajat, kellest seitse tulid tööle erasektorist, neli avalikust sektorist, kolm Justiitsministeeriumi haldusalast ning kolm otse ülikoolist ilma varasema töökogemuseta. Tore on teada, et prokuratuur on atraktiivne tööandja ka erasektori jaoks ning meile tööle asunud inimesed on väga erineva taustaga, tuues asutusse erinevaid vaatenurki ning värskeid mõtteid.

Aasta jooksul lahkust töölt 22 töötajat, enamik nendest suundus kas pensionile või tööle erasektorisse. 2017. aastal oli prokuratuuri vabatahtlik personali voolavus 8,29%. Tööjõu voolavust defineeritakse kui töötajate liikumise määra, mis võimaldab hinnata organisatsiooni konkurentsivõimelisust ning jätkusuutlikkust. Justiitsministeeriumi haldusalas on prokuratuuri personali voolavus üks väiksemaid, olles sarnane kohtutega. Prokuratuurist lahkumiste põhjuste väljaselgitamiseks on alates eelmisest aastast süsteemselt hakatud läbi viima lahkumisvestlusi, et paremini aru saada lahkumiste põhjustest ning muuta organisatsiooni oma töötajate jaoks veelgi paremaks.

2017. aastal said valmis prokuratuuri ametikohtade kirjeldused, mille eesmärgiks on tagada samaliigiliste ametikohtade töö põhimõtete ja kohustuste ühtlus ja tasakaal. Eesmärgiks on saavutada ühtlane töökoormus, positiivne töökeskkond, tööülesannete selgus ning selle kaudu prokuratuuri eesmärkide tulemuslikum täitmine ja selgem vastutus. Ametikohtade kirjeldused on aluseks ametikohtade kompetentside kaardistamiseks ning kompetentsimudelite koostamiseks. Kompetentsimudelid on vajalikud selleks, et reguleerida personalijuhtimise seisukohast meie inimeste koolitust ja arendust, karjääriplaneerimist, värbamist, tulemuslikkuse hindamist. Töötajate enda jaoks on need samuti olulised, sest nii on selge, milliste kriteeriumite alusel tööd hinnatakse ja millised on karjääri võimalused.

Püüame luua võimalusi rotatsiooniks erinevate tööloikude ning piirkondade vahel, mis aitab vältida rutiini ja läbipõlemist. Olulisel kohal töötajate arengu puhul on koolitused. 2017. aastal osales 97,2% prokuröridest vähemalt kahel koolitusel. Keskmine koolituspäevade arv oli ühe prokuröri kohta 7,4 päeva aastas ning tugiteenistujatel 4,5 päeva aastas. Prokuratuuri personalitalitus korraldas 2017. aastal tsentraalselt 56 erinevat koolitust ja ümarlauda.

Koolitustegevuses peame oluliseks sisekoolituste osakaalu suurendamist, mille eesmärgiks on organisatsioonisiselt erialaspetsiifilise info jagamine. Näiteks toimus eelmisel aastal võistleva kohtumenetluse koolitus, kus koolitajatena astusid üles lausa seitse prokuröri, kes olid valmis enda teadmisi jagama nooremate kolleegidega.

Lisaks siseriiklikele koolitustele on väga olulisel kohal osalemine koolitustel välisriikides, samuti rahvusvaheline suhtlus üldiselt. Lähetuses käidi kokku 209 korda ning seda 33 erinevas riigis. 2017. aastal sai prokuratuurist Euroopa Justiitskoolitusvõrgustiku liige. Liikmeks olemine annab meile võimaluse osaleda rohkem rahvusvahelistel koolitustel ning panustada veel enam rahvusvahelisse koostöösse koos teiste Euroopa riikidega.

Eelmisel aastal viis personalitalitus Eestis läbi kolm erinevat vahetusprogrammi välisriikide prokuröridele. Tagasiside oli väga hea, välismaa kolleegid olid rahul programmiga ja töid välja mõndagi õppimisväärset Eestis.

Marianne Tiigimaa,

personaliosakonna juhataja

□

Rahvusvaheline koostöö

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

□

2017. aasta märksõnaks rahvusvahelises koostöös oli Euroopa Uurimismäärust puudutava direktiivi rakendamine EL liikmesriikides. Eesti võttis Euroopa uurimismääruse oma õigusesse üle 6. juulil 2017. Euroopa uurimismäärus on ühe liikmesriigi õigusasutuse taotlus teise liikmesriigi õigusasutusele tõendite kogumiseks või üleandmiseks ning see hakkas liikmesriikides asendama seni kasutusel olnud õigusabitaotlusi. Euroopa uurimismääruste puhul lähtutakse vastastikuse tunnustamise printsiibist ning otsesuhtlusest taotleva ja täitva asutuse vahel, mis peaks oluliselt kiirendama teises riigis taotluste täitmist ja tõendite üleandmist. Lisaks on liikmesriikidele kehtestatud tähtajad Euroopa uurimismääruste tunnustamiseks ja täitmiseks, mis peaks samuti välistama viivitused taotluste täitmisel.

31. detsembriks 2017 olid Euroopa uurimismäärusega ühinenud 19 liikmesriiki ning eeldatavasti ülejäänud riigid võtavad direktiivi oma seadusandlusesse üle 2018. aasta jooksul. Eestile esitati 2017. aastal kokku 83 Euroopa uurimismäärust ning Eesti edastas teistele riikidele 52 Euroopa uurimismäärust. Euroopa uurimismääruse rakendamine on seni läinud edukalt, kuid täpsemaid kokkuvõtteid Euroopa uurimismääruse tulemuslikkusest saab anda 2018. aasta lõpuks, mil selles osas on rohkem praktikat välja kujunenud.

2017. aastal suurenes oluliselt ka välisriikide kohtuotsuste tunnustamine tingimuslike karistuste ülevõtmisel. Vangistuse asemel muude alternatiivsete mõjutusvahendite ja tingimuslike kohustuste ülevõtmist reguleeriv Euroopa Nõukogu raamotsus võeti vastu juba 2008. aastal, kuid Eesti võttis selle oma õigusesse üle 29. märtsil 2015 ning see ei ole seni veel väga palju rakendust leidnud. Raamotsus võimaldab isikutel, kellele on kohaldatud ühes liikmesriigis vangistuse asemel käitumiskontrolli, pandud ühiskondliku töö tegemise kohustus või rakendatud mõnda muud alternatiivset meedet, täita neid kohustusi oma elukohariigis. Kui nii 2015. ja 2016. aastal esitati selliseid taotlusi Eestile vaid kolm, siis 2017. aastal suures taotluste hulk kolmeteistkümneni. Kõik taotlused on esitatud Läti poolt.

Kokku menetles Riigiprokuratuur 2017. aastal 594 välisriigi taotlust seoses rahvusvahelise koostööga kriminaalasjades. Vastastikune koostöö seisnes nii välisriikide õigusabitaotluste täitmisel kui ka rahvusvaheliselt tagaotsitavate isikute loovutamises ja väljaandmises välisriikidele, välisriikides tehtud kohtuotsuste tunnustamise menetlustes osalemises ning välisriikide kriminaalmenetluste ülevõtmises. Kõige tihedam koostöö kriminaalasjades toimub naaberriikide Soome, Läti ja Leeduga.

Lisaks osales Eesti 2017. aastal kokku kaheksas rahvusvahelises ühises uurimisgrupis. Ühiste uurimisgruppide raames menetleti peamiselt maksuritegusid, rahapesu ja narkootiliste ainete ebaseadusliku käitlemisega seotud süütegusid.

Piret Paukštyt,

riigiprokurör

□

Juhuslik vihje viis süd ametu kotijooksja tabamiseni

1888. aasta augustist novembrini Londonis East End'i piirkonnas tegutsenud maailmakuulus sarimõrvar Rappija Jack jäigi tabamatuks. Sama näis juhtuvat ka 2017. aasta jaanuaris ja veebruaris Kohtla-Järve linnas tegutsenud sarikotijooksjaga. Politsei ja Prokuratuur võivad teha oma tööd kuitahes hästi, aga vahel sõltub tulemus ka vedamisest.

Kohtla-Järve kotijooksja tegutses peamiselt kesklinnas ja päevasel ajal. Samas oskas ta valida sobivaid kohti ja hetki, kus läheduses polnud kedagi eakale ja abitule ohvrile appi tulemas. Kuigi ükski kannatanu ei saanud raskemaid vigastusi, oli kurjategija tegudes siiski jõhkruks. Näiteks lähenes ta ühel päeval elektrilises ratastoolis naisterahvale, ajas ratastooli ümber ja võttis kannatanult tema viimased säästud ära. Kannatanu hüüdis küll appi, aga paraku ei kuulnud teda keegi. Leidus ohvreid, kes püüdsid vastupanu osutada, kuid jõud oli ebavõrdsed ja alati õnnestus kurjategijal saagiga lahkuda.

Politsei ja Prokuratuur olid kriminaalasja uurides alati kusagil lähedal, kuid samas ka kaugel. Näiteks üks kuriteoepisoodidest leidis aset lausa kriminaalasja menetlenud prokuröri maja hoovis, sel ajal kui viimane parasjagu koos uurimisgrupiga töötas välja strateegiat kurjategija tabamiseks. Plaane oli palju, kuid tulemust need ei andnud. Veebruari lõpus jõudis politsei kõrvu ühelt menetlusega mitte seotud inimeselt kuulujutt, milles mainiti ka nime, kes võib olla seotud kuritegudega. Tänu süsteemsele ja läbimõeldud lähenemisele, kuid suuresti ka õnnele, läks politseil korda vihje alusel kahtlustatavana kinni pidada 35-aastane Andrei Kozlov. Selleks ajaks oli kogutud piisavalt tõendeid, nii et juba järgmisel päeval võttis Viru Maakohus mehe Viru Ringkonnaprokuratuuri taotlusel vahi alla. Pärast seda lõppeski Kohtla-Järvel röövimiste laine.

Järgnevate kuude vältel käis väga aktiivne töö lisatõendite kogumiseks, mis fikseeriti mahukas, ligi tuhande leheküljelises kriminaaltoimikus. 15. mail 2017 tunnistas Viru Maakohus Andrei Kozlovi kokkuleppemenetluses süüdi seitsmes röövimises ja kolmes avalikus varguses. Nende tegude eest mõisteti Andrei Kozlovile kolm aastat vangistust, millele lisandus veel kaks aastat eelmise kohtuotsusega mõistetud vangistust. Nimelt kandis Andrei Kozlov varasemat tingimisi karistust selle eest, et kasutas korduvalt füüsilist vägivalda oma elukaaslase vastu. Nüüd tuleb Andrei Kozlovil kokku vanglas viibida ligi viis aastat. See oli karm, aga õiglane karistus.

Prokuratuur ja Politsei teevad ka edaspidi kõik endast oleneva, et tagada kogukonna turvalisust ja tugevdada usaldust õigustmõistmisse.

Sergei Listov,

Viru RP abiprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [49]

Tunnuspilt:

Vägivallatseja valis ohvrid, kellele oli vastupanu raske osutada

Prokuratuuri aastaraamat 2016

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [20]

Prokuratuuri 2016. aasta aastaraamat on leitav siit: <http://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2016> [50]

□

Lingid

- [1] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1900%23comment-form>
- [2] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/riigi-peaprokurori-poordumine>
- [3] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/prokuratuuri-vaartused-ja-strateegilised-eesmargid>
- [4] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/prokuratuuri-tegevuse-2017-aasta-ulevaade>
- [5] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/prokuratuuri-aasta-numbrites>
- [6] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/uhtse-kohtlemis-ja-karistuspraktika-kokkulepped>
- [7] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/kogukonnaprokuror-kes-ta>
- [8] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/pohja-ringkonnaprokuratuur>
- [9] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/viru-ringkonnaprokuratuur>
- [10] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/laane-ringkonnaprokuratuur>
- [11] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/louna-ringkonnaprokuratuur>
- [12] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/jarelevalveosakond>
- [13] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/suudistusosakond>
- [14] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/aasta-prokuror-ja-aasta-ametnik>
- [15] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/prokuratuuri-personalitoo>
- [16] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/rahvusvaheline-koostoo>
- [17] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/prokuratuuri-panus-oigusloomesse>
- [18] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2017/prokuratuuri-aastaraamat-2016>
- [19] <https://www.prokuratuur.ee/>
- [20] <https://www.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2017>
- [21] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/Peaprokur%C3%B6ri%20k%C3%B5ne.pdf>
- [22] <http://www.prokuratuur.ee/et/millest-raagivad-oigeksmoistvad-kohtuotsused>
- [23] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/2015%20ja%202016%20%C3%B5igeksm%C3%B5istvate%20kohtuots>
- [24] <http://www.prokuratuur.ee/et/prokurori-avakone-kui-noateral-kondimine>
- [25] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/Prokuratuurile%20kriminaalasjade%20tagastamine%20%20avalik.pdf>
- [26] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/%C3%9Chtse%20praktika%20kokkulepe%20-%20lastevastased%20seksuaalkuriteod.pdf>
- [27] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/%C3%9Chtse%20praktika%20kokkulepe%20-%20narkokuriteod.pdf>
- [28] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/Kuriteo%20toime%20pannud%20alaealiste%20erikohtlemine%20krimi>
- [29] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/450a47c2-4ae8-4e38-82a2-ca1811521754/Karistusseadustiku%20muutmise%20seadus>
- [30] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4daa31c2-c149-47af-ab8a-097798308ebb/Karistusseadustiku%20%C2%A7%20178%20muutmise%20seadus>
- [31] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/579ee3ce-f72c-42dc-ac94-6d4c55e558f5/Kriminaalmenetluse%20seadustiku%20muutmise%20seadus>
- [32] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e5e99c77-b9c2-48c4-8fd1-30a14c1062dc/Kohaliku%20omavalitsuse%20korralduse%20seaduse%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seadus>
- [33] [https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6548ce0b-43f4-49a7-b670-e984917fae72/Karistusseadustiku%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus%20\(su](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6548ce0b-43f4-49a7-b670-e984917fae72/Karistusseadustiku%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus%20(su)
- [34] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6da7de9c-e362-4f18-b9c0-89b434ed5a93/Kaitsev%C3%A4eteenistuse%20seaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>
- [35] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4f8e85c9-c543-497c-a689-9092aa580fec>
- [36] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1899%23comment-form>
- [37] https://en.wikipedia.org/wiki/Moscow_hostage_crisis_chemical_agent
- [38] <http://ekspress.delfi.ee/news/paevauudised/valge-hiinlase-vallutusretk?id=69047541>
- [39] <https://www.err.ee/650809/fentanulidefitsiidis-soltlased-kaivad-ainet-latist-toomas>
- [40] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1921%23comment-form>
- [41] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1907%23comment-form>
- [42] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1909%23comment-form>
- [43] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1911%23comment-form>
- [44] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1924%23comment-form>
- [45] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/Kogukonnaprokur%C3%B6ri%20institutsioon.pdf>
- [46] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1908%23comment-form>
- [47] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1912%23comment-form>
- [48] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1910%23comment-form>
- [49] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/1923%23comment-form>
- [50] <http://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2016>